

NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET
EFOP-1.9.4-VEKOP-16-2016-00001
„A SZOCIÁLIS ÁGAZAT MÓDSZERTANI ÉS INFORMÁCIÓS RENDSZEREINEK
MEGÚJÍTÁSA” C. KIEMELT PROJEKT

A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban és a javítóintézetekben ellátott gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertan modellezésének tapasztalatai

Tartalomjegyzék

Összefoglaló	3
Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat.....	19
Bihari Gyermekotthoni Központ.....	50
Aszódi Javítóintézet	67
Kelet-Magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat	78
Somogy Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	112

Összefoglaló

Bevezetés

A gyermekbántalmazás magyarországi szabályozásának története A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénnyel kezdődött, mely deklarálta a gyermek bántalmazással, elhanyagolással szembeni védelemhez való jogát. A törvényben rögzített szabályozás idővel egyre árnyaltabb lett, a jogalkotó reflektált a nemzetközi jogi környezetre, a társadalmi szemléletváltozásokra, a szakmai fejlődés nyújtotta tudásra, tapasztalatokra. A gyermekbántalmazás eseteinek felismerése, értelmezése és kezelése azonban a szabályozók ellenére is folyamatosan kihívást jelentett a gyermekvédelemben és a társszakmákban dolgozók számára. A szabályozási folyamat az egységes fogalmak, alapelvek, eljárások, a pontosan rögzített hatáskörök és feladatok meghatározásával, azaz a jelzőrendszeri és az ágazati protokollok megalkotásával és alkalmazásuk kötelezővé tételével jutott el a jelenlegi állapotba.

2018. július 1. napjától a gyermekvédelmi szakellátás intézményeiben, a nevelőszülői hálózatokban, és a javítóintézetekben ellátott gyermekek bántalmazási eseteinek kivizsgálását és kezelését a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által jóváhagyott módszertani útmutató (továbbiakban: Módszertan) segíti.

A Módszertan kötelező alkalmazásának bevezetése óta eltelt több mint egy év, amikor a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság felkérte az érintett intézménytípusok szakembereit a Módszertan modellezésére, tapasztalataik összegzésére.

A modellezésre felkért intézmények: Somogy Megyei Gyermekvédelmi Központ, Kelet-Magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat, Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, Aszódi Javítóintézete, Bihari Gyermekotthoni Központ.

A beérkezett munkaanyagok alapján a Módszertan gyakorlati alkalmazásának tapasztalatait az alábbiakban foglaljuk össze, az egyes problémák bemutatása kapcsán követve a Módszertan felépítését. Ennek a tanulmánynak a célja, hogy a gyakorlati

kérdésekre, a felmerülő dilemmákra, az alkalmazhatóság nehézségeire rávilágítson, így óhatatlanul túlsúlyba kerülnek a kérdéseket feltevő, kritikus hangvételű észrevételek. Azokról a rendelkezésekről, amelyek egyértelműek, jól követhetőek, és a szakemberek munkáját segítik, ebben az anyagban kevésbé, vagy egyáltalán nem esik szó.

Ezért itt a bevezetőben fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a Módszertan megszületése és alkalmazásának kötelezővé tétele a gyermekbántalmazás felismerésében és kezelésében rendkívüli jelentőséggel bír, finomhangolásának, szakmai tartalommal való megtöltésének és a jó gyakorlati alkalmazás biztosításának kívánalma vezetett Bennünket a tanulmány létrehozásakor.

1. A Módszertan céljáról

1.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A Módszertan célja, a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása. Ezzel az alapokat meghatározó általános érvényű célmeghatározással kapcsolatban észrevételként fogalmazódott meg, a javítóintézeti ellátott gyermek kifejezés beemelése (illetve a tárgyi hatály az utógondozott és nagykorú növendékeket is említi, akik nem gyermekkorúak).

A modellezés tapasztalatainak összegzésekor az egyik leg alapvetőbb megállapítás volt, hogy a Módszertan használatának előírása biztonságot ad a gyerekek és a felnőttek számára egyaránt. A Módszertanban használt fogalmak érthetőek, tiszták, világosak. A Módszertan egyértelművé teszi, hogy minden bántalmazási eset (ahogy a bántalmazás gyanúja is) kivizsgálásra kerül és következményekkel jár. Ebből eredhet az a további hatása is, mely szerint a jövőben visszatartó erővel bírhat.

A modellezést végző intézmények egybehangzó tapasztalata – egyben magának a Módszertannak is elvárása - hogy rendelkezéseit a belső szabályozó dokumentumok körébe be kell illeszteni, a feladatkörök, hatáskörök pontos meghatározásával. Ezen kívül megfogalmazódott az igény a Módszertan intézményre igazított, tartalmában rövidített, átláthatóbbá, krízishelyzetben felhasználó barátabbá tett, az eljárást folyamatábrákkal kiegészítő adaptálására is.

Fontosnak tartották a modellezésben résztvevő intézmények kiemelni, hogy önmagában a Módszertan alkalmazása nem teszi teljessé a gyermekbántalmazással szembeni védelmet. A modellezésben részt vevő szakemberek határozott álláspontja, hogy ebben a preventív eszközök a leghatékonyabbak. Ezért a megfelelően képzett, „karban tartott”, megfelelő létszámban rendelkezésre álló szakemberek, és a magas színvonalú szakmai munka megvalósulását lehetővé tevő fizikai, tárgyi, személyi, anyagi feltételek biztosítása elengedhetetlen a gyermekbántalmazással szembeni védelem megvalósulásához.

Amennyiben a gyermekbántalmazás megelőzésének, kezelésének kérdését a gyermekvédelemben dolgozó szakemberek (intézményben dolgozó szakellátók, fenntartók, ágazati irányító) közös felelősségének és feladatának tekintjük, úgy elengedhetetlen a szakemberek közötti folyamatos diskurzus lehetőségének megteremtése. Ennek az egyik oldala, hogy az érintett intézmények legjobb tudásuk szerint kezeljék, és a szoros eljárási rendben meghatározottak szerint jelentsék a gyermekbántalmazás eseteit. Az esetek összegyűjtése, a tapasztalatok, tendenciák összegzése és bemutatása a fenntartó és az ágazati irányító oldaláról legalább ilyen fontos. Ez teszi ugyanis lehetővé a szakma számára a gyermekbántalmazás jelenlegi helyzetének, formáinak, jellemzőinek minél teljesebb megismerését, feltárását; az esetleges rendszerhibák azonosítását és a megoldás érdekében az erőforrások leghatékonyabb mozgósítását.

Ezért a gyermekbántalmazás megelőzése és kezelése nem érhet véget a jelentéstétellel, a hosszú távú és hatékony megoldás érdekében szükséges az adatok transzparens közzététele, hozzáértő elemzése. Tudatosítani kell a gyermekvédelem szereplőiben, hogy ezekkel a rendkívül nehéz, érzelmileg megterhelő és komplex helyzetekkel nincsenek egyedül. Ennek módja lehet a közös felelősségvállalás deklarálása, a lehetőség megteremtése a közös gondolkodásra, a szakmai párbeszédre.

1.2. Javaslatok:

A Módszertan céljának meghatározásakor ki lehetne terjeszteni a felsorolást a javítóintézeti ellátottak, az utógondozott, valamint a nagykorú növendékek megemlítésével.

A gyermekbántalmazási esetek adatainak közzététele, elemzése, a szakami tapasztalatcsere lehetőségének biztosítása.

2. A Módszertan hatálya

2.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A módszertan tárgyi hatályának meghatározásával összefüggésben az alábbi kérdések merültek fel:

- A tárgyi hatály felsorolásakor a Módszertan a nagykorú javítóintézeti ellátott növendékek vonatkozásában további egyértelműsítést igényel.
A javítóintézetben ellátott nagykorú növendéket ért bántalmazás esetét a Módszertan először külön beemeli a tárgyi hatály alá, függetlenül a bántalmazó személyétől.
Majd későbbi rendelkezéseiben a javítóintézetben ellátott nagykorú növendék által elkövetett bántalmazást kivonja a tárgyi hatály alól, ha az nem gyermekbántalmazás.
Mindezek alapján kérdésként merült fel: úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben pl. külső helyszínen családtag, vagy az intézményben pl. szakember bántalmazza a nagykorú javítóintézeti ellátottat akkor alkalmazandó a Módszertan, de ha nagykorú javítóintézeti ellátott bántalmazza őt akkor nem?
- A nem szakellátó intézményben (pl.: nevelési, oktatási intézményekben) bekövetkezett bántalmazás vagy annak gyanúja esetén nehézséget okozhat a szervei/személyi hatály alá nem tartozó szereplők Módszertan ismeretének hiánya. (Pl.: bántalmazás gyanúja esetén az iskola belső vizsgálata megelőzi a gyermekvédelmi gyám értesítését).
- A tapasztalatok szerint a bántalmazás fogalmának értelmezése és a zéró tolerancia hatálya például még mindig nem ér össze a büntetőjogi és a gyermekvédelmi szemléletben. A protokoll zökkenőmentes működtetése és a gyermekek védelme érdekében szükség lenne a szakterületek közötti egyeztetésre a kompetenciákról, kötelezettségekről, különös tekintettel a bántalmazás gyanújának esetére.
- Valóban indokolt-e minden olyan esetben a Módszertan alkalmazása, és a belső vizsgálat lefolytatása, amikor a bántalmazásra külső helyszínen kerül sor, „külső szereplő” által? Amennyiben igen, a belső vizsgálat lefolytatásakor, valamint a szükséges intézkedések meghatározásakor hogyan valósítható meg

az eset teljes körű feltárása, a külső szereplők meghallgatása? (pl.: nem szakellátott bántalmazó kiskorú iskolatárs)

2.2. Javaslatok:

Javasolt a nagykorú javítóintézeti ellátott növendékeket (bántalmazó-bántalmazott) érintő rendelkezések pontosítása.

A külső helyszínen megvalósult bántalmazások kivizsgálása során nehézséget okoz a protokoll – társszakmák általi - ismeretének hiánya, ezért a zökkenőmentes működtetéshez szakmaközi egyeztetések szükségesek.

Szintén a külső helyszínen megvalósított bántalmazásokkal összefüggésben az eset feltárására és a belső vizsgálat lefolytatására vonatkozó elvárások tekintetében további iránymutatás szükségessége.

3. A bántalmazás gyanúja

3.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A Módszertan nem tesz különbséget a gyermekbántalmazás ténye és annak gyanúja között, ez utóbbi esetben is a Módszertanban foglaltak szerint szükséges eljárni. A modellezésben részt vevő intézmények számára az egyik legtöbb kérdést és dilemmát ez a rendelkezés vetette fel. (Ezzel összefüggésben jelent meg a másik két legproblematikusabb pont: a kötelező feljelentés, és a munkáltatói döntések kérdése, melyek később kerülnek bemutatásra.)

A gyermekvédelem rendszerében a bántalmazás gyanúja nagyon is valóságos probléma. A szakellátásba kerülő gyerekek gyermekvédelmi előzményeit, életútját, traumáit ismerve számolnunk kell azok hatásaival, a viselkedésükben, kapcsolataikban, és érzékelésükben keletkezett lenyomatokkal, mintázatokkal, esetenként torzulásokkal. A Módszertan mégis mintha egyoldalúan érintené ezt a kérdést. Nem esik szó a bántalmazás gyanújának lehetőségéről, az arra való felkészítésről, a gyanúba került bántalmazóról, a rehabilitációról, a hamis gyanúsítás

következményeiről. Sőt, miközben a Módszertan kizárja e körben a mérlegelés lehetőségét is, a gyanúba került bántalmazó – és környezete - számára a következmények azonnaliak és nagyon is valóságosak.

A felmerült kérdések és dilemmák: Hogyan tudnak vezetőként felelősséget vállalni kollégákért, azokért a szakemberekért, akik a gyerekek állapotából, érzékenységből, sérülékenységből adódóan ki vannak téve a gyanúsításnak? Hogyan tudják őket felkészíteni erre a helyzetre, hogyan kommunikálható az, hogy mi fog velük történni, ha bántalmazás gyanújába keverednek? Hogyan garantálható, hogy a Módszertan alkalmazása ne legyen „eszköz” a gyerekek kezében, sértődés, harag, szerelem, csalódás, stb.... esetén – akár egymás ellen, akár a felnőttek ellen? Hogyan viszonyul a bántalmazás gyanújának esetére meghatározott eljárásrend az ártatlanság vélelméhez, amely az egyik leg alapvetőbb alkotmányos jog? Hogyan vállalható erkölcsi felelősség azokért a hátrányokért, amelyek a vélelmezett bántalmazót érik az eljárás ideje alatt? Mit kell tenni, ha a bántalmazás gyanúját követően később kiderül a vélelmezett bántalmazó ártatlansága? Hogyan érvényesítő a felelősség a munkatársak iránt? Hogyan biztosítható a gyerekek és a felnőttek számára egyaránt átlátható, biztonságos, kiszámítható és következményekkel járó Módszertan működtetése? (Érzékeltetve: a munkaanyag egyik esetében, bántalmazás gyanúja okán az összes gondozott gyermek elkerült a nevelőszülő háztartásából, egyikük jelzése miatt. A gyanú valótlannak bizonyult, az esettel nem érintett gyerekek esetében a gondozási hely váltás komoly negatív következményekkel járt.)

3.2. Javaslatok:

A bántalmazás gyanújának felmerülése esetére további segítséget és iránymutatást vár a terület a vezetői felelősségvállalás, a munkavállalók védelmének biztosítása, a negatív következmények fluktuációt erősítő hatásainak csökkentése érdekében. A nem beigazolódott gyanú esetén az egyes esetekre, gyerekekre, valamint a gyerek és munkavállalói közösségekre gyakorolt hatások átgondolása és enyhítési intézkedések kidolgozása.

4. Az észlelés és a jelzés

4.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

Az észlelés és a jelzési kötelezettség kapcsán a fenntartó értesítésére megjelölt rövid határidőre hívták fel a figyelmet a modellező szakemberek. Az azonnali intézkedések kritikus időszakában ideális esetben a bántalmazási eset kezelése a gyermekekre, és az őt támogató, segítő felnőttekre fókuszál. A visszajelzések alapján a fenntartó értesítésére meghatározott (8 illetve 24 órás) időtartam rendkívüli feszültséget, stresszt okozhat ebben az egyébként is felfokozott érzelmekkel kísért helyzetben, amikor még a helyzet tisztázása sem történhetett meg maradéktalanul. Az időben beszorított jelentési kényszer szükségtelenül terheli meg a vezetőket, szakellátókat és a köztük lévő kapcsolatot is, sürget és közben elbizonytalanít. Aggályos, hogy a túl rövidnek értékelt határidők egyrészt sematikussá, mechanikussá teszi a folyamatokat „csak a papírmunka legyen rendben”, másrészt az adminisztrációs terhek egyszerűen elvonják az energiát az eset valódi megoldásától. Így a rövidtávú intézkedések meghozatalakor a fenntartói szempontoknak való megfelelésre kerül a hangsúly.

A fenntartó rövid úton történő értesítése nyilvánvalóan elengedhetetlen és szükséges. Az arra meghatározott határidők kismértékű bővítése (12-24-48 óra?, hétvégén bekövetkezett bántalmazás esetén következő munkanap reggel 8 óra?) már úgy csökkenthetné a „fenyegetettség érzést” és erősítené a vezetői felhatalmazással rendelkező szakemberek felkészültségébe és helyzetértékelésébe vetett bizalmat, hogy a fenntartó tájékozódását, kontroll funkcióját, szükség esetén beavatkozási lehetőségét lényegében nem érintené.

A jelzés megtételére szolgáló Adatlap jól használható, segíti és vezeti a szakembert. A rendelkezésre álló feltételeket és a Módszertan későbbiekben rögzített, pszichés megsegítés biztosítására vonatkozó általános szabályait figyelembe véve megfontolásra érdemes az Adatlap kiegészítése az alábbi ponttal: „A fenntartótól térbeli, tárgyi, személyi, anyagi feltételek biztosítását kérjük, a következők szerint: ...”

4.2. Javaslatok:

A szakemberek a fenntartói értesítés megküldésére megadott határidő bővítését javasolják.

5. Minden esetben kötelező, azonnali intézkedések

5.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, megnyugtatósa, szükség szerint orvosi ellátása a Módszertanban azonnali feladatként került meghatározása, ahogy a bántalmazási helyzet megszüntetése is. Ezeknek az intézkedéseknek a kivitelezése (miközben elengedhetetlenek) a gyakorlatban – főként a lakásotthoni ellátás feltételei között – nehézségekbe ütközhet. (Esti, éjszakai órákban bekövetkezett bántalmazás esetén a felügyelet megszervezése; kistelepülésen maximális férőhelykihasználtsággal működő lakásotthonok esetében a bántalmazott biztonságba helyezése, bántalmazó távol tartása; intézményi autó hiánya, mentőszolgálat közreműködésének hiánya az orvosi ellátás megszervezését tekintve.)

6. Észrevételek a gondozási hely változtatásáról

6.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

- A gyermek érdekének, a helyzet, a közösség ismeretének figyelembevétele, az összes körülmény egyenként és összességében történő értékelése a Módszertanban rögzített eljárástól eltérő megoldások alkalmazását indokolhatja.
- A visszajelzések a gondozási hely változtatásával összefüggésben egyértelműsítést igénylőnek értékelték a gyermekvédelmi törvény 80/B § (3) bekezdésében rögzített szabályt – miszerint a gondozási hely megváltoztatására akkor kerül sor, ha a gyermek érdekét gondozási helye súlyosan veszélyezteti - és a Módszertan azon rendelkezését, mely szerint azonos gondozási helyen elhelyezett gyerekek közötti kortárs bántalmazás esetén főszabályként a bántalmazó gyermek gondozási helyének megváltoztatása indokolt.

- A szakemberek számára dilemmát okoz intézményen belüli kortárs bántalmazás, vagy bántalmazás gyanúja esetén a bántalmazó azonnali (traumatizáló hatású) gondozási hely változtatása olyan elkövetők esetében, akik maguk is súlyos traumák és visszaélések áldozatai.
- Dilemmahelyzet merülhet fel továbbá az azonnali, vagy idő előtti gondozási hely megváltoztatásával járó traumatizáló hatás, valamint a helyzet rendezése, kezelése, a bántalmazott gyermek, a bántalmazás gyanújába került felnőtt támogatása; az eset feltárása kapcsán. Biztosítható-e idő arra, hogy az eset körülményei megismerhetőek, az előzmények feltárhatók legyenek? Adható-e idő és lehetőség a változásra? Lehetséges-e a differenciálás?
- A nevelőszülő vagy a vele együtt élő családtagja által elkövetett bántalmazás gyanúja esetén bekövetkezett azonnali gondozási hely változtatás minden esetben kötelező lépésként, mérlegelési lehetőség nélkül kell-e megtörténni, ráadásul a nevelőszülőnél élő többi gyermekre is kiterjedően? Mérlegelhető-e ilyenkor a gondozási hely váltás lehetséges negatív hatásai? Valódi, végig gondolt, szakmailag megalapozott döntést tudnak hozni a szakemberek ebben az esetben, vagy jobb híján látszatintézkedésekkel reagálnak?
- A modellezés során igény fogalmazódott meg az új gondozási helyre vitt gyerekek helyzetének, beilleszkedésének nyomon követésére, visszajelzések készítésére, a tapasztalatok összegzésére. Így kapható pontos kép a gondozási hely megváltoztatásának hatásairól, eredményességéről, szükségességéről.

6.2. Javaslatok:

A visszajelzések alapján a gondozási hely megváltoztatása tekintetében a megoldásközpontú rugalmasabb szabályozás, a mérlegelési lehetőség igénye merült fel. Az eset körülményeinek, szereplőinek figyelembe vételével meghozott egyéni döntési lehetőség átgondolása javasolt.

7. Belső vizsgálat

7.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A belső vizsgálat eredményének megküldésére vonatkozó előírások a modellezésben részt vevő szakemberek számára nem voltak egyértelműek. (A Módszertan az általános rendelkezések között a belső vizsgálat megkezdésétől számított 10. munkanapot említi, míg az intézmény típusonkénti eljárás szabályai között a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapot jelöli meg, a két megjelölt időpont pedig eltérhet egymástól.)

7.2. *Javaslatok:*

A belső vizsgálat eredményének megküldésére előírt határidő egyértelmű meghatározása javasolt.

8. Munkáltató intézkedések

8.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

A Módszertan alapján a munkáltató intézkedések megtétele szükségességük esetén kötelező. A szakemberek sok bizonytalanságról, és komoly munkajogi dilemmákról számoltak be. A bántalmazó munkavállaló azonnali eltávolítása, munkaviszonyának/nevelőszülői jogviszonyának megszüntetése és annak indoklása kihívás elé állítja a vezetőket. Az ágazatirányító és a fenntartó elvárása, hogy bűncselekmény gyanújának felmerülése esetén a munkavállalói/közalkalmazotti jogviszony nem szüntethető meg közös megegyezéssel. Amennyiben azonban a büntető eljárás bűncselekmény hiányában később megszüntetésre kerül, munkaügyi vita keletkezik. Kérdés továbbá az is, hogy a munkáltató miként jár el helyesen a belső vizsgálat és a büntető eljárás ideje alatt? Hogyan és mikor kell alkalmazni azt az előírást, miszerint aki ellen rendőrségi eljárás indul, függetlenül az eljárás végső kimenetelétől, fel kell függeszteni a munkavégzés alól, illetve ennek milyen munkaügyi és ehhez kapcsolódóan anyagi következményei legyenek?

8.2. Javaslatok:

A terület további iránymutatást és segítséget várna a munkaviszony megszüntetésére (és annak indoklási kötelezettségére), valamint a munkavégzés felfüggesztésének részletszabályaira vonatkozóan.

9. Gyermekvédelmi gyámi feladatok, feljelentési kötelezettség

9.1. Az alkalmazás során tapasztalt kihívások:

Összességében a gyermekvédelmi gyámi feladatok meghatározása megfelelő, átlátható, a gyakorlatban megfelelően működtethető.

A Módszertan alapján a felnőtt általi bántalmazás (és bántalmazás gyanúja) esetén minden esetben szükséges a rendőrségi feljelentés megtétele. Kortárs bántalmazás esetén némi mérlegelési lehetőség van, a bántalmazás ismétlődő jellege és/vagy súlyossága figyelembevételével (hiányosságként fogalmazódott meg, hogy a súlyosságot/ismétlődő jelleget, mint fogalmakat nem definiálja a Módszertan). A feljelentés megtétele elsődlegesen a bántalmazott gyermek gyermekvédelmi gyámjának feladataként került meghatározása.

A Módszertan üzenete egyértelmű, nincs mérlegelési jogkör, nincs „kibúvó”, a bántalmazás (és a gyanú is) feljelentést von maga után. Még akkor is, ha pl.: büntethetőséget kizáró ok – gyermekkor - miatt a bántalmazó nem vonható felelősségre.

A modellezésben részt vevő gyakorlati szakemberek felhívják a figyelmet arra, hogy a bántalmazási esetek értékelése és kezelése sosem történhet sematikusán. Az esetek, a gyerekek és a körülmények mindig egyediek, általánosításuk és egyformán kezelésük e vonatkozásban nem biztonságot ad, hanem felelősséget hárít, miközben rendkívül káros következményekkel jár.

Elfogadható, hogy a gyanú alaposágának mérlegelése a rendőrség feladata. Ugyanakkor a gyermekvédelmi szakellátásban és javítóintézeti ellátásban élő

gyerekek ismeretének, a szakmai felkészültségnek, a tudásnak és az előzményeknek a teljes figyelmen kívül hagyása a rendőrségi feljelentést egy „pipává” értékteleníti a teendők listáján, miközben a gyanúsítással együtt járó stigmatizációt, a negatív hatásokat teljesen figyelmen kívül hagyja. Mindezt annak a tudásnak a birtokában, hogy a probléma megoldásának, kezelésének nem a rendőrségi feljelentés nem az adekvát módja.

A feljelentési kötelezettség gyerekek és felnőttek felé közvetített üzenetértéke megfontolandó, mert a visszajelzések alapján a zéró tolerancia elvének deklarálása mellett egy dolgot jelent még biztosan: azt, hogy semennyire sem vállalható felelősség döntésekért, a szakember szakmai tapasztalatára, tudására, nem alapozhat, és nem akarhat/merhet különbséget tenni nyilvánvaló dolgok között sem.

Elképzelhető-e a szakemberek részvételével (pl.: pszichológus, gyermekvédelmi gyám, belső vizsgálatban részt vevő kollégák) egy olyan team munka, amelyben a feljelentés megtételéről szóló döntés meghozatala közös felelősségként fogalmazódik meg?

Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban a feljelentés mechanikus alkalmazása az, amely alapot adhat a visszaélés szerű bántalmazás állításokra (provokáció). Ennek kiküszöbölésre milyen megoldások lehetségesek a Módszertan alkalmazása keretei között?

9.2. Javaslatok:

Kortárs bántalmazás esetén a feljelentési kötelezettség megtételéhez a „súlyosság” illetve „ismétlődő jelleg” meghatározását, pontosítását javasolják a szakemberek.

A feljelentési kötelezettség automatizálása helyett egy szakmai team kompetenciájába helyezett átlátható, meghatározott szempontok alapján meghozott döntés bevezetése javasolt.

Összegzés

A protokoll legnagyobb vívmánya, hogy egyértelmű teszi: a bántalmazás elfogadhatatlan. A zéró toleranciának a szakmai tudatba való beemelésével nagyon fontos lépést tettünk a gyermekek védelme érdekében. Ennek elismerése mellett le kell szögezni, hogy további tennivalók várnak a szakmára.

Az elmúlt két év tapasztalatai azt mutatják, a szakemberek számára is evidencia, hogy a fizikai bántalmazásnak, szexuális bántalmazásnak, és a verbális agresszióknak nincs helye a nevelési eszköztárban. Nyilvánvaló és jól megragadható esetek pl.: a sérüléssel, külsérelmi nyomokkal járó fizikai, szexuális bántalmazási formák, a sanyargatás, a kényszerítés, vagy az elhanyagolás egyes estei. Ilyenkor a bántalmazás megtörténtétől, felismerésétől, kiderülésétől fogva egyértelmű helyzetek, feladatok és jól körül határolt felelősségek segítik a bántalmazás kivizsgálását és kezelését.

További feladatok várnak azonban a gyermekvédelmi területen dolgozó szakemberekre a nehezebben megítélhető, felismerhető esetek, a határterületek, „szürke zónák” területén. Ezek ugyanis még ma is elbizonytalanítják a területen dolgozókat, miközben a protokollban a hozzájuk rendelt következmények ugyanolyan szigorúak, mint az előző esetcsoportban. Olyan helyzetekről érkezett visszajelzés, amikor a bántalmazás, vagy annak mértéke valamilyen okból nem egyértelmű. A verbális vagy az érzelmi bántalmazás köre, a kortárs bántalmazásnál az ismétlődő/sorozatjelleg és a bántalmazás „súlyossága” legtöbbször csak nagy körültekintéssel, a szereplők, az előzmények és a körülmények ismeretében ítéhető meg szakszerűen és helyesen. Egy nevelő szájából elhangzó hangosabb, erőteljesebb érzelmi töltettel kimondott szó ugyanúgy lehet a nevelési eszköztár része, mint nyilvánvaló verbális bántalmazás is. Ilyenkor még a legtapasztaltabb kolléga számára is nehézséget okozhat a bántalmazásként történő azonosítás, az eset feltárása és kivizsgálása.

Két biztos támasz remélhetőleg minden résztvevő szakembernek segíthet ezekben a helyzetekben. Az első a team, a csapatmunka, a közös döntés és közös

felelősségvállalás. A második a megtörtént esetek tipizálása, bemutatása, megismerhetőségének lehetővé tétele, és a szakmai párbeszéd beindítása.

A protokoll alkalmazóinak részéről erős igény fogalmazódik meg a bántalmazásos esetek, kivizsgálásuk és megoldásuk módjainak megismerhetősége iránt. Ez jelentené számukra a szakmai párbeszéd, a közös gondolkodás első lépését. A gyermekbántalmazási esetek transzparenssé tétele azonban ennél sokkal többet is jelent. Ez adhatja meg a lehetőséget számunkra, hogy a társszakmák résztvevőivel közös megoldásokat, jó gyakorlatokat dolgozzunk ki. A gyermekbántalmazás kezelését és megelőzését a gyermekvédelem egyedül nem tudja biztosítani. Tanárokkal, gyermekorvosokkal, védőnőkkel, pszichológusokkal, rendőrökkel, ügyészekkel, bírókkal kell együtt, közös szakmai elvek és keretek között dolgoznunk ahhoz, hogy a protokollban megfogalmazott célokat elérjük, és hosszú távon a társadalmi szemléletet alakítani tudjuk. Ehhez azonban feltétlenül szükség van arra, hogy a megtörtént esetek szűkebb és tágabb körben, esetmegbeszélőkön és esetkonferenciákon feldolgozhatók legyenek.

Ez a bántalmazási esetek megelőzésében, illetve a megtörtént esetek hatékony kezelésében is segítséget nyújtana, ezáltal a hangsúly a felelős keresésről a megoldás keresésére tevődhetne át. Különösen fontos ez, mert az elmúlt két év tapasztalata alapján megállapítható, hogy a Módszertannal szemben megfogalmazott kritikus észrevételek hangsúlyeltolódást fogalmaznak meg a büntetés centrikus, megtorló lépések irányába. A szoros határidők; a mechanikus eljárások, amelyek az egyéniesítésre, a mérlegelésre, az önálló döntéshozatalra és így a felelősségvállalásra kevés lehetőséget adnak összességében erősíthetik ezt az érzést. Az igény a megalapozott döntéshozatal iránt egyértelműen megjelenik az alkalmazók, a vezetők részéről, ehhez azonban további segítségre van szükségük.

Félő, hogy ha egy gyermekbántalmazási eset feltárása során a hangsúly, a hibás megtalálásán és felelősségre vonására helyeződik/helyeződött át, akkor csak a múltra és a büntetésre van/lesz a fókusz, a működésbeli hibák, a szükségletek, és az előre mutató megoldások keresése helyett.

Kirajzolódik az igény a gyermekbántalmazás felismerése, kezelése kapcsán a helyreállítást középpontba helyező szakmai szemlélet tovább mélyítésére, és a szakmai szereplők közötti valódi párbeszéd támogatására. A *Mi történt? Kit érintett? Hogyan érintette? Mire van szükség, hogy a dolgok helyre jöjjenek?* típusú kérdések fókuszban tartása nem jelenti azt, hogy a gyermekbántalmazás esetei, elkövetői következmények nélkül maradnának. Jelentheti azonban azt, hogy miközben a bántalmazott gyerekek megkapják a szükséges támogatást, segítséget, a gyermekvédelem rendszerében fellépő hiányokat lehetőségünk legyen felismerni, értük felelősséget vállalni, és azokat kiküszöbölni.

Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

BEVEZETÉS ÉS ALAPVETÉSEK

A családját nélkülözni kényszerülő, bajba jutott gyerekekről való gondoskodás a gyermekvédelem legfőbb értéktételezése szerint egyszerre jelenti a biztonságos és az egyéni szükségleteknek megfelelő, fejlődést biztosító ellátást. A Gyermekvédelmi Törvény, 1997-es kihirdetésekor a gyermeki jogokba ágyazottan fogalmazta meg a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal - az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelem jogát. A társadalmi kihívásokkal párhuzamosan, a nemzetközi szabályozással összhangban, a professzió fejlődésével fokozatosan épültek ki azok a törvényi garanciák, amelyek biztonságot, védelmet nyújtanak.

A 2004-ig a hatályos jogszabályi rendelkezések értelmében a gyermek bántalmazása a szülő számára nem volt tiltott mindaddig, amíg nevelési célzatú és a bírói gyakorlat szerint még elfogadhatónak tartott mértéket nem haladja meg. Ez tág lehetőségeket biztosított a fegyelmező számára, és sok esetben a gyermek fejlődését, személyiségét veszélyeztető gyakorlatot eredményezett. Ezért a gyermeki jogok oldaláról a szabályozás felülvizsgálatára volt szükség.

A gyermekbántalmazás elleni határozott fellépés hozadéka volt 2004 után, hogy a jogalkotó felismerte, a Gyermekvédelmi Törvénynek azt az értékrendet kell közvetítenie, hogy nem csupán a kegyetlen, embertelen, megalázó testi fenyítés, hanem a testi fenyítés önmagában tilalmazott, vagyis a gyermek nem vethető alá testi és érzelmi fenyítésnek, fenyegetettségnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak, illetve büntetésnek.

2005. január 1. hatállyal módosított Gyermekvédelmi Törvénnyel tehát a magyar jogrend mára a zéró tolerancia elvét vallja, kimondva a gyermekek testi fenyítésének

teljes tilalmát¹. A társadalom, és a gyermekvédelmi szakma számára is kihívást jelent a mai napig is a bántalmazás értelmezése, noha az első módszertani füzet a témáról már 2004-ben megjelent.² Ezt követően pedig több kiadvány is foglalkozott a bántalmazási esetek felismerésével, jelzésével kapcsolatos kérdésekkel, eljárásrendekkel.³

A gyermekeket érintő rossz bánásmód megelőzésének több hatékony eszköze van, így a szülői készségek erősítése, a bántalmazás és elhanyagolás korai felismerése a jelzőrendszer hatékony működésének segítségével, az együttműködő szakemberek speciális felkészítése, módszertani anyagok, protokollok megléte, valamint az intézményes védelmi rendszer kiépítése. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a jog szükséges eszköz, de csak másodlagos eszköz a rossz bánásmód megelőzése és megakadályozása terén. Ezt felismerve történt meg a Gyermekvédelmi Törvény témánk szempontjából következő jelentős módosítása 2013 év végén⁴, amely kimondja, a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el.⁵ A gyermeknek ehhez a védelmét biztosító valamennyi eljárásban joga van. Ehhez kapcsolódott még az az új szabály is⁶, amely kimondja, hogy a gyermek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának érvényesítése érdekében a gyermek számára gyermekjóléti alapellátást vagy gyermekvédelmi szakellátást biztosító, továbbá a gyermek törvényes

¹ Gyvt. 6. § (5) bekezdés

² A gyermekvédelmi feladatot ellátó szervek szerepe és felelőssége a gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzésére és kezelésére Egészségügyi Szociális és Családügyi Minisztérium Módszertani füzeté Herczog Mária, Révész Magda, Mentuszné Terék Irén részanyagaiból összeállította: Katonáné Pehr Erika Budapest, 2004.

³ Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátásához és kezeléséhez, 2005.(MOGYESZ kiadványa)
Dr. Herczog Mária – Dr. Kovács Zsuzsanna: A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése – módszertani levél házi-orvosok, házi-gyermekorvosok, védőnők, gyermekegészségügyi szakemberek részére

⁴ 2013. évi CCV. törvénnyel történt módosítás, kihirdetve: 2013.XII.5

⁵ Gyvt. 6. § (5a) bekezdés

⁶ Gyvt. 11. § (1a) bekezdés

képviselőinek ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozó szervek és személyek a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által jóváhagyott egységes elvek és módszertan alkalmazásával járnak el.⁷

E két új szabály utat nyitott a Jelzőrendszeri ⁸majd pedig az Ágazati Módszertan⁹ (továbbiakban ezt az anyagot hivatkozunk Módszertan névvel) kidolgozására, bevezetésére.

Komoly szakmai előre lépésnek gondoljuk, hogy az egységes elvek és módszertan alapján történő eljárás elvének deklarálását, az ehhez kapcsolódó szakmai diskurzusok, képzések lefolytatását, a gyermekek bántalmazással szembeni védelmét napirenden tartó, kiemelt szakmai alapvetéseket.

A bántalmazás megelőzésére és kezelésére szolgáló Módszertan modellezése, eddigi tapasztalatainak bemutatása ezen írás témája.

Úgy hisszük, a jó gyermekvédelem olyan, mint beszállni egy biztonságos nagy hajóba. Tudjuk, hogy nagy hajót is érhet törés és ha baj történik, vannak mentőmellények és csónakok, azok pedig megakadályozzák, hogy elmerüljünk a hullámokban. De nem ettől érezzük elsősorban biztonságban magunkat, hanem a hozzáértő hajósoktól, akik egyirányba kormányozzák a hajót, akiktől bajban segítség kapható, akik feladják a mentőmellényt és megmutatják a használatát.

A Módszertan ilyen mentőmellény lehet. A jó Módszertan nemcsak a gyerekeknek segít, hanem a felnőttek is. Hatékony gyermekvédelmet nem lehet hatékony felnőttek nélkül művelni.

A jelen gyermekvédelem legnagyobb kihívásának tűnik annak újbóli megértése, hogy a gyermekekkel való törődés különös állami figyelmet és feladatot jelent. A gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen dolgozó szakemberektől elvárt felelős szakmai magatartás, a gyermeki jólétet helyezi a középpontba, rendszerszemléletű megközelítéssel a gyereket és az őt körülvevő felnőtteket (elsősorban a családot) egységben elismerve. A

⁷ bővebben még Kommentár a gyermekvédelmi törvényhez Szerkesztő: Mattenheim Gréta Wolters Kluwer Kft. 2017.

⁸ A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan EMMI 2016.

⁹ A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek gyermekbántalmazási esetek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertana – EMMI 2018.

gyermekvédelmi szakma művelői, vezetői mostanság fontosnak tartják rögzíteni a beavatkozások tervezésekor, a rendszerek aktivizálásakor, hogy *„a gyermekeknek nem lehet rosszabb a helyzetük a gyermekvédelemben, mint otthon.”*¹⁰ Ez a felhívás egy állításban megfogalmazott válaszként is értelmezhető a jelenkori gyermekvédőket fenyegető morális pánikra. A gyermekvédelem súlyos bántalmazási esetei, rendszerszintű és helyi elhanyagolásai közepette meg kell erősíteni alapvetéseinket. A gyermekvédelem akkor jár helyes úton, ha jobb helyzetbe hozza a gyereket és családját, ha valóságos támaszt, esélyt nyújt. Folyamatos mérlegelést, egyedi döntéseket és felelősségvállalást jelent annak a veszélynek az elhárítása, hogy gyerekek sorsa az állam védelmében rosszabbra forduljon. Ebben az értelmezési keretben gondolkodunk, amikor a Módszertan alkalmazását vizsgáljuk. Arra keressük a választ, az eljárásrend elég hatékony védelmet nyújt-e a bántalmazások megelőzésére és hatékonyan érvényesül-e általa a gyermek joga szükségletének megfelelő ellátására, gyermeki jóléte garantált-e?

HELYZETÉRTÉKELÉS

A Módszertan alkalmazásának területi gyermekvédelmi szakszolgáltatási fókuszú modellezése azt jelenti, hogy a bántalmazási esetek vizsgálata kifejezetten a szakszolgálati nézőpont és érintettség meghatározottsága okán történik. A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást végző intézmény (továbbiakban Szakszolgálat) a gyermekvédelmi szakellátás komplex, koordináló intézményeként működik, az országban leginkább gyermekvédelmi központba szervezeten, az otthont nyújtó ellátásokkal azonos szervezetben, noha a Gyvt. 66. § (4) bekezdése 2018. január 1-től a szervezetileg önálló Szakszolgálatok működtetését írja elő, ahol legfeljebb az ideiglenes befogadási feladatokat ellátó otthonnyújtókkal közös igazgatású az

¹⁰ Gyermekvédelmi szakmai vacsora prezentációja Budapest, ELTE TáTK, 2019.12.12.
előadók: Dr. Rácz Andrea, Papp Krisztina, Dr. Boros Ilona, Kuslits Gábor

intézmény. A jogalkotó ezzel az előírással látta, látja biztosítottnak az intézményi érdekektől független gyermeki jog és érdek képviselőjének megvalósítását. A Módszertan alkalmazása kapcsán elvi fontossággal jelenik meg ez az intézmény működtetési szabály. A Módszertan hatálya alá tartozó esetek kezelésekor a Szakszolgálat egyszerre lesz érintett gondozási helyként és szakszolgáltatásokat nyújtóként. Túl magas a kockázata annak, hogy a gyermeki érdek azonosítása, a mérlegelés nehezebben történik, az intézkedések az intézmény igényeit szolgálják ki. A Gyermekvédelmi Központba szervezett Szakszolgálat esetén a Módszertanban nevesített, az eljárást megindító észlelő szerepkör azonos az intézkedésekért felelős személy szerepkörével, túl gyakran fordulhat elő, hogy a gondozási hely érintett munkatársai és a szintén fontos szerepkört betöltő, a Módszertanban az eljárás több pontján is garanciát jelentő gyermekvédelmi gyám munkáltatója azonos, közös igazgatás alá tartozik. Ez az összefüggés mindenképpen kockázatot jelent, érdemes erre külön is figyelemmel lenni.

A Módszertan hatálya alá tartozó bántalmazási esetek szinte teljes spektruma megjelenhet a Szakszolgálatnál, mert

- a gyermekek törvényes képviselőjét ellátó gyermekvédelmi gyámoknak feladata keletkezik
- a gondozási hely megfelelőségének vizsgálata, az azonnali gondozási helyváltással összefüggésben, az elhelyezési javaslat elkészítése a Szakszolgálatához kötődik
- a szakértői vizsgálat, szükségletfelmérés a Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság kompetenciájába tartozik
- a Szakszolgálat nyújtja a Gyvt. 66. § (3) bekezdés g.) szerinti kríziskezelő szolgáltatást

A modellezésbe vont esetek kiválasztása célzottan történt. 2018. július 1-től hatályban lévő Módszertan szerinti olyan fővárosi szakellátásban jelzett bántalmazási eseteket vizsgáltunk, amelyek egyfelől típusos bántalmazási esetek, másfelől rávilágítanak az

eljárásrend problémás pontjaira. Az esetek célzott kiválasztása előtt interjút készítettünk gyermekvédelmi gyámokkal, elhelyezési ügyintézőkkel, gyermekjogi képviselőkkel, kértünk tőlük szempontokat a típusba soroláshoz és a problémás pontok beazonosításához egyaránt. A Modellezés Munkacsoport tagjaival történt egyeztetés szerint lehetőség szerint olyan esetek modellezése történjen, amelyek eltérőek a gondozási hely szerint, a bántalmazó személye szerint, az eljárás pedig alkalmas a Módszertan bemutatására, rámutat a legfőbb kihívásokra.

Az így modellezésbe vont esetek között szerepel nevelőszülői ellátásban és gyermekotthonban élő gyermek esete, felnőtt általi és kortárs bántalmazás egyaránt. Külön is vizsgáltuk a rendszerabúzus kérdéseit.

Végül négy eset kiválasztása történt meg, az Adatlap (Módszertan 1. számú melléklet) szerinti besorolásuk a következő:

1. eset

Nevelőszülői családban élő 8 éves kislány iskolában történt szexuális bántalmazása, felnőtt által.

2. eset

Gyermekotthonban élő kamaszlány kapcsolattartás ideje alatt történt fiú barátja általi fizikai, érzelmi bántalmazása

3. eset

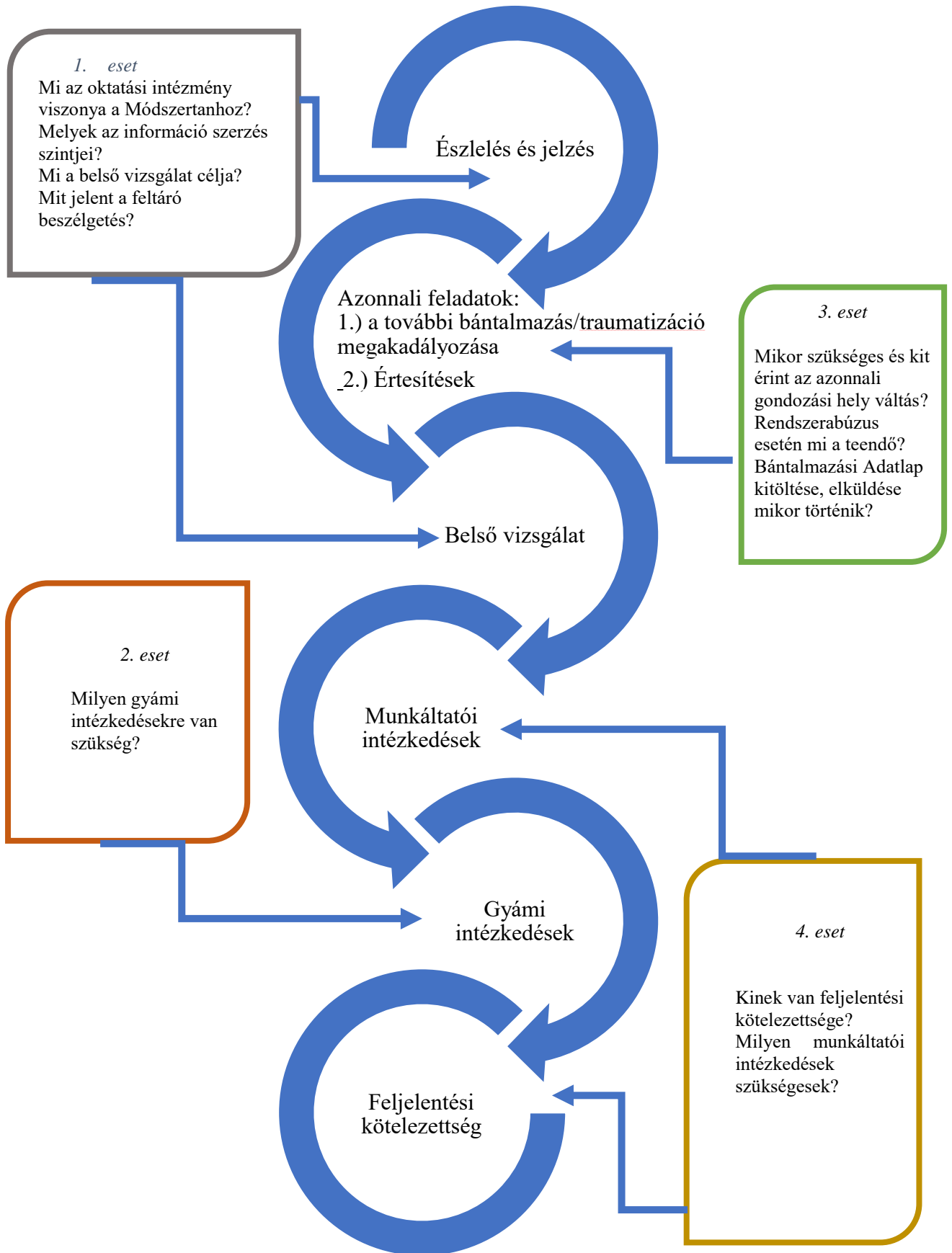
Befogadó Otthonban történt 13 – 16 éves kamaszlányok közti kortárs bántalmazás, bullying

4. eset

Gyermekotthoni ellátásban élő gyermekek nevelő általi fizikai, érzelmi bántalmazása
Valamennyi esetet szakszolgálati munkatársként, vezetőként is követtük, a modellezés tehát szükségszerűen résztvevő megfigyelői nézőpontból történt, a szakszerű és reális helyzetértékelést segítette, hogy már lezárt esetek dokumentumaiból (Bántalmazás Adatlap, Belső vizsgálati jelentés, szakszolgálati iratanyag) dolgoztunk.

Hangsúlyozzuk, az esetek a bántalmazási esetek dinamikájának megfelelően, igen komplex és összetett helyzetet rajzolnak ki, nem kétséges, hogy mindegyik eset a Módszertan alkalmazásának szinte teljes folyamatában felvet vizsgálatot és megbeszélést igénylő kérdéseket. A modellezés viszont értelmezésünkben azt kívánja, hogy az esetnek és az eset kezelésének kiemeljük és fókuszba tegyük azokat a mozzanatait, amelyek a Módszertan „működésére” a legjobban rávilágítanak. Ilyen formán nem bántalmazási esetek bemutatására törekedtünk, hanem arra, hogy megragadjuk a Módszertan alkalmazásának sajátos kérdéseit, problémás pontjait, tudva azt, hogy ez a „hiba kereső attitűd” akár felnagyíthat vagy éppen lényegteleníthet az esettel kapcsolatos, az érintett gyermek számára nyújtott, fontos beavatkozásokat. A munkacsoport konszenzusa szerint a modellezés mind a szakemberek helyzetét, mind pedig a bántalmazásban érintett gyermek sorsát egyforma fontossággal kezeli, a kiválasztott esetek kapcsán tehát kitérünk mindkét oldalra.

Elsőként a Módszertan alkalmazásának folyamatához kapcsoljuk eseteinket, egyben megfogalmazzuk az esetek legfőbb fókuszát és kérdéseit.

AZ ELJÁRÁSOK LEFOLYTATÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ TAPASZTALATOK

ÉSZLELÉS ÉS JELZÉS

A MÓDSZERTAN CÉLJA „a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása” azáltal, hogy „minden gyermekbántalmazási ügy kivizsgálása és kezelése egységes eljárásrend alapján, szabályozott és ellenőrizhető módon, kötelező jelleggel történik meg” (Módszertan I.2.). A Módszertan alkalmazásától azt várjuk, hogy az állam gondjaira bízott gyermekek jobb helyzetbe kerüljenek, biztonságos helyzetben fejlődhessenek, a családjukból történt kiemelés után további bántalmazást ne szenvedjenek el, s az általuk elkövetett bántalmazások megelőzhetőek legyenek. A Módszertan deklaráltan arra is szolgál, hogy visszatartó erő legyen, a szakellátásban történő bántalmazási esetek csökkenjenek. Ez a célkitűzés, noha nyilvánvalóan a realitás talaján reagál az elmúlt évtized rettenetes gyermekvédelmi bántalmazás eseteire, egyértelmű üzenet: minden, a legszélesebb értelemben vett, gyermeket ért bántalmazás (Módszertan III.1.) kivizsgálásra kerül, kötelezően jelentendő a felettes szerv felé és következményekkel jár. Azt gondoljuk, ez a viszonyulás egyszerre védi a gyermeket, az intézményt és a szakembert is. Ugyanakkor a Módszertan bevezetése óta eltelt időszak (csaknem két év) adatairól annak ellenére sincsenek rendszerszintű összefoglalók, információk, hogy a Módszertan az adatok közzétételéről is rendelkezik (Módszertan I.7.).

Láttuk, a gyermekvédelmi szakmai közvélemény formálása a gyermekbántalmazás egységes értelmezése és a bántalmazás zéró toleranciája irányában egyre kifejezettebb és hatékonyabb, a szakemberek számára azonban a Módszertan „bántalmazás gyanú”, bántalmazás állítás fogalmai, az ezzel kapcsolatos fellépés nem maradéktalanul tisztázott. A Módszertan alkalmazásának folyamatában az észlelés és jelzés stádiumában különös jelentősége van ennek, hiszen a folyamat megindításához elegendő a bántalmazás

meg történtének gyanúja. „A Módszertan alkalmazásával kapcsolatban nem teszünk különbséget a gyermekbántalmazás ténye és annak gyanúja között, gyermekbántalmazás gyanúja esetén is a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni.” (Módszertan I.1.). A jelzést tevő személy, az észlelő, majd a bejelentésre kötelezett sem köteles meggyőződni arról, hogy a gyermekbántalmazás ténylegesen megtörtént-e vagy sem. Erre az észlelést követő belső vizsgálat, illetve a rendőrségi eljárás fog választ keresni. 1. számú esetünkben az észlelő nevelőszülő az ellátásában élő kislánytól értesült az iskolában történt szexuális bántalmazásról, már akkor, mikor az iskola pedagógusainak tudomása volt az esetről. Nem tájékoztatták őt, nem jeleztek, vártak igazgatójuk vizsgálatára. Csak a gyermekvédelmi gyám határozott fellépése és intézkedése okán került időben feltárára a bántalmazás. A jelzést tevő ebben az esetben a bántalmazást elszenvedő gyerek volt, aki a nevelőszülővel való bizalmas kapcsolatnak köszönhetően, tudta közölni a vele történeteket. Az észlelő nevelőszülő pedig meg tudta indítani a folyamatot a gyám értesítésével. A bejelentés tevő az adatlapon a gyermekvédelmi gyám – a Módszertan előírásától eltérően, tévesen, hiszen az eljárásrend szerint a Nevelőszülői Hálózatnak, mint gondozási helynek kellett volna a bejelentést megtennie. Látszólag kimaradt egy hivatalos út, a gyám – gondozási hely között, ami praktikusán érthető és elfogadható, azonos igazgatás alatt dolgoznak, a bejelentés közös intézményüktől a Szakszolgálat felé ment a fenntartó felé. A gyerek érdekében azonnal kapcsolatba léptek, egyeztettek, intézkedéseik közös erőfeszítéssel, haladéktalanul történtek meg. A működtető hálózattal gördülékeny együttműködésben dolgoztak azon, hogy a kislány haladéktalanul adekvát ellátásban részesüljön. A gyám megtette a Módszertan szerinti kötelező rendőrségi feljelentést (Módszertan II.4.C.) és az iskolával személyesen konzultált az eljárásrendről, a Szakszolgálat felhatalmazásával felajánlotta a Kríziskezelő szolgáltatás igénybevételét. Ez az eset a jelzés-észlelés tekintetében arra világít rá, hogy a gondozási helytől eltérő helyszínen, nem szakellátó intézményben történt bántalmazás/bántalmazás gyanú helytelen értelmezése késedelmet okozhat a gyermek megsegítésében. Az oktatási intézmények nem tartoznak a Módszertan személyi

hatálya alá, de jelzőrendszeri tagként és az egységes módszertan kívánalma miatt, a bántalmazás gyanú esetén is kötelesek jelzéssel élni. Intézményi, fenntartói és ágazati együttműködések keretében javasolt a Módszertan megismertetése az oktatási intézményekkel.

Gyermekek bántalmazásáról szóló jelzés éppen annyira a gyermekvédelmi valóság része, mint amennyire realitás kell legyen a gyermekvédelemben szolgálatot teljesítők számára a bántalmazás állítás. Ez utóbbiról a belső vizsgálattal kapcsolatos részben még részletesen szólunk, itt most a jelzés megtétele és a bántalmazás gyanú esetén is a folyamat kötelező megindítását emeljük ki. A szakellátásba került gyermekek gyermekvédelmi előzményei túl gyakran számolnak be beavatkozás nélkül maradt, elsikkadt jelzésekről, magára hagyott gyerekről. A Módszertan hangsúlya a jelzés – észlelés – beavatkozás – biztonság – terápiás megsegítés folyamat végig vitelén kell legyen. Nehéz helyzetben vannak az újonnan elhelyezett, szakellátásba kerülésük előtt bántalmazott gyerekeket nevelők, ha az együttműködés akadozik, a gyermekkel való bizalom pedig még nem elég erős. A Módszertan tehát helyesen teszi, ha a jelzés-észlelés információit a gyerekeknek nyújtott azonnali beavatkozások számon kérhetőségéhez rendeli előbb és inkább, gyermekközpontú s nem intézményközpontú jelzési rendhez igazítva az eljárásrend lépéseit.

AZONNALI FELADATOK:

A Módszertan általános szabályai (Módszertan I.4.) tartalmazzák a bántalmazás észlelőjének azonnali feladatait, vagyis azon intézkedések megtételét, amelyeket az észlelést követően azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni. A Módszertan hangsúlyozza, az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja. Minden esetben kötelező intézkedések két csoportja a további bántalmazás/traumatizáció megakadályozására tett intézkedések és az értesítések.

1.) A TOVÁBBI BÁNTALMAZÁS/TRAUMATIZÁCIÓ MEGAKADÁLYOZÁSA

3. számú esetünk, a Befogadó Otthonban történt kortársbántalmazás kezelése kapcsán arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a Módszertan didaktikus előírásai egyszerre segítik és bizonytalaníthatják el feladataiban az észlelőt. A Befogadó Otthon kamaszlányokat ellátó csoportjában egyedül teljesített egy szombati napon szolgálatot egy gyermekfelügyelő. A szolgálati ideje alatt történt és derült ki a súlyos kortársbántalmazás. A belső vizsgálat megállapította, a munkatárs nem segegett szabályt, kötelezettséget, az elvárható gondossággal dolgozott, a kortárs bullying megelőzésére nem volt lehetősége. A bántalmazás észlelésekor kapcsolatba lépett vezetőivel, az intézmény rendje szerinti vezetői ügyeleti és értesítési rend segítette őt a bántalmazott gyerek további ártalomtól való megóvásában. Az azonnali intézkedések megtételében (meghallgatás, törvényes képviselő anyja értesítése, a rendőrség azonnali beavatkozása, a bántalmazott gyerek azonnali orvosi ellátásának megszervezése, a csoport többi tagjával törődés) az intézményi eljárásrend vezette őt, amely egybevágott a Módszertan által előírtakkal, hatékony és megfelelő biztonságot nyújtott.

A bántalmazott lány elkülönítése a bántalmazóktól azonnal megvalósult, a rendőrség őrizetbevétele ezt lehetővé tette. A bántalmazók távol tartására nem lehet ez bevett gyakorlat, különös tekintettel arra, hogy valamennyi bántalmazó lány súlyos traumák és visszaélések áldozata is egyben. A gyermekvédők nagyon is valóságos dilemmája a bántalmazó kiskorú feljelentéséről, itt csak elviekben jelenhetett meg, az ideiglenes hatállyal beutalt bántalmazott lány törvényes képviselőjeként az édesanyja azonnal feljelentést tett és rendőrségi intézkedést kért. A rendőri fellépés (a gyerek tanúk meghallgatása, a gyámok megjelenése hétfői időpontban) üzenetértékű volt: egymás bántása nem megengedett, következménnyel jár. Mégis, a Módszertan alkalmazásának egyik legnagyobb kihívása ebben az esetben a rendőrségi beavatkozás és annak hatása volt. A másik legfontosabb kérdés a soron kívüli gondozási hely váltás kérdése volt, amely a bántalmazást követő első munkanapon került fókuszba. A Módszertan felhívja a figyelmet arra, hogy főszabály szerint a bántalmazó gyermek gondozási helyének megváltoztatása indokolt (Módszertan II. 4. B), mégis esetünk arra

világít rá, hogy a bántalmazott gyermek érdeke épp ennek ellenkezője is lehet: befogadó otthonban, ideiglenesen elhelyezett gyermek számára lehetséges, hogy tartós gondozási helyként működő gyermekotthon lesz számára biztonságosabb, és az ő elhelyezése kell megtörténjen. A Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság vizsgálatai erre mutattak, s a nevelésbevitellel egyidőben szoros együttműködésben a Szakszolgálat Elhelyezési Szolgálatával, a bántalmazást követő héten meg is történt az elhelyezés. A Befogadó Otthon szakmai teamje igénybe vette a Szakszolgálat Kríziskezelő szolgáltatását is (egyéni pszichológiai tanácsadás és szociálterápiás foglalkozások), az áldozatsegítő és helyreállító attitűd révén volt gyógyítható a gyerekcsoport. A bántalmazást észlelő munkatárs egyéni szupervíziós folyamatban részesült támogatásban. A Befogadó Otthon életvilágában magas kockázattal van jelen a kortársbántalmazás, nemcsak a gyerekek krízisállapota és folyamatos érkezése/távozása miatt, hanem a felnőttek túlterhelődése okán is. Ez az eset sajnos a rendszerabúzusra is példa lehet. Rendszerabúzusról beszélünk, ha *„a gyermekek védelmét szolgáló tevékenység, vagy rendszer nem létezik, vagy diszfunkcionálisan működik, és ezzel hozzájárul a bántalmazás, elhanyagolás megelőzésének elmulasztásához, késedelmes elhárításához, vagy be nem avatkozásával a folyamatos károsodáshoz”* (Módszertan III.2.8.) A rendszerbántalmazás a következő jellemzőkkel írható le: a gyermek szükségleteinek figyelmen kívül hagyása, a megfelelő ellátások elérhetetlensége a gyermekek számára, vagy a meglévő ellátások összehangolásának a hiánya.¹¹ Biztosan intézményes abúzusként írható le a szakellátók hiányából, az elégtelen szolgáltatásokból fakadó károsodás. Esetünk arra mutat rá, hogy magasabb szakellátói létszámban (legalább párhuzamos szolgálat biztosításával) kell a gyerekek ellátását megszervezni, a bullying megelőzésére a megfélemlítésellenes intézményesített programok működtetésével, az egyéni tényezők és a szituatív környezeti adottságok folyamatos monitorozásával lehet hatékonyan felkészülni, ehhez pedig elegendő számú gyermekfelügyelőre, nevelőre és pszichológusra van szükség. Van az az ellátói hiány,

¹¹ bővebben lásd dr. Katonáné dr. Pehr Erika – dr. Herczog Mária (szerk.): A gyermekvédelem nagy kézikönyve. Budapest, CompLex Kiadó, 2011.

ami már nem teszi lehetővé a Módszertan eljárásrendjének maradéktalan megtartását és ez nem róható fel az egyéni munkavállalónak.

2.) ÉRTESÍTÉSEK

A Módszertan a „Minden esetben kötelező intézkedések” körében és nagyon részletesen tartalmazza az értesítési kötelezettség szabályait (Módszertan I.4.1.). E szabályok egyrészt a bántalmazást elszenvedő gyermek azonnali és szakszerű ellátásához szükséges azonnali értesítések (törvényes képviselő szülő vagy gyám, szakmai vezető, orvos, rendőrség). Ezekben az esetekben a jelzési, értesítési kötelezettség egybevágg azzal a szakmai alapvetéssel, mely szerint a kríziskezelés, az azonnali ártalomcsökkentés, fájdalomcsillapítás gyermekekre vonatkozó hatása mellett a jelzés és értesítés az észlelő munkatársnak is esélyt jelent arra is, hogy módja legyen rögtön megosztani a terhet, megbeszélni az esetet és közös intézkedési, cselekvési tervet készíteni a szakmai teammel, vezetővel. Ezt kívánja a gyerek és a felnőtt biztonsága a bántalmazás kritikus helyzetében. 3. számú esetünk nagyon jól példázta, hogy a Módszertan jól működtethető e körben, a felelős észlelő azonnal megosztja az információt a gyerek életében fontos szereplőkkel és a döntés képes szakemberekkel. Másrészt intézményi szinten, az értesítési kötelezettség körébe a fenntartó felé történő bejelentési kötelezettség tartozik. Szigorú időrendbeli lépéseket ír elő a Módszertan: az intézmény vezetőjének kötelessége a gyermekbántalmazás észlelését követő 8 órán belül telefonon, 12 órán belül pedig írásban értesíteni az intézmény fenntartóját a gyermekbántalmazás tényéről vagy gyanújáról, körülményeiről, a rendelkezésre álló információkról, a megtett vagy a tervezett intézkedésekről. A fenntartó tájékoztatásának az Adatlap (Módszertan 1. számú melléklet) lehető legteljesebb kitöltésével és határidőben történő továbbításával kell eleget tenni.

A vizsgált esetben az Adatlapot a Befogadó Otthon otthonvezetője az első munkanapon (vagyis 48 órával a bántalmazást követően) terjesztette fel a Szakszolgálat vezetőjének, aki továbbította azt a Fenntartó felé. Modellezésünk szerint ez nem okozott sérelmet az eljárásban.

Az Adatlapot a tapasztalatok szerint az észlelő munkatárs közvetlen szakmai felettese tölti ki, tehát abban a szakmai teamben történik az információk összegzése, ahol a bántalmazási eset megjelent. Az Adatlap szerkezete és a kitöltési útmutató jól vezeti a szakembert, segít rendszerezni a bántalmazási esetről való tudásokat, adatokat. Támogatja az értesítések, beavatkozások, intézkedések átgondolását, ellenőrzését (egyfajta check list –ként működik). A következő szinten, az intézményvezető előtt szintén lehetőség van ellenőrizni, minden megtörtént-e a Módszertan előírásai alapján a bántalmazás hatásainak kezelésére, az ártalmak csökkentésére.

Vagyis még a Fenntartó felé történő bejelentés előtt, az Adatlap elküldése előtt legalább két vezetői szinten megtörténik már a bántalmazási eset feltárása, az intervenciókra való rátekintés. A nagyon rövid időn belüli bejelentési kötelezettség nehezen tartható és nehezen indokolható az előbbiek tükrében. A Fenntartónak van lehetősége később a kötelezően lefolytatandó belső vizsgálati jelentésből tájékozódnia és kontroll feladatainak is eleget tehet. A bántalmazási eset kezelésének az azonnali intézkedések idő intervallumában a gyerekekre és az őt segítő, támogató felnőttekre kell fókuszálnia. El kell hinni és meg kell bízni a vezetői felhatalmazással rendelkező szakemberek szakmai felkészültségében és helyzetértékelésében. Az értesítési - bejelentési intézményvezetői kötelezettség 48 órán belüli teljesítése elegendő lehet ahhoz, hogy a konkrét gyerek ügyet megismerve, de attól ellépve, a Fenntartó intézmény ellenőrzési, felügyeleti és irányítói fókusszal „lekövesse” a folyamatot és csak akkor avatkozzon be, ha ezt kéri tőle vagy jogsértést észlel. Itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a Módszertan a fenntartói szinten is egyértelmű kötelezettségként előírja *a bántalmazott és/vagy bántalmazó gyermek pszichés megsegítésének biztosítását, melynek érdekében a fenntartónak biztosítania kell a szükséges térbeli, tárgyi, személyi, illetve anyagi feltételeket* (Módszertan I.4.1.). Ez az agresszió kezelésére nyújtott egyéni és/vagy csoportos pszichológiai vagy mentálhigiénés segítséget, módszertanokat, a bántalmazás hatásainak enyhítése, feldolgozása érdekében nyújtott tanácsadást, mediációt és terápiát magába foglaló közép és hosszútávú intervenciók fenntartói

finanszírozását jelenti. Érdemes lenne a Módszertan előírásának megfelelően az Adatlapot bővíteni az alábbi fejezetponttal:

Fenntartói intézkedések

A fenntartótól térbeli, tárgyi, személyi, anyagi feltételek biztosítását kérjük, a következők szerint:

A fenntartó felé való bejelentési kötelezettség így a fenntartói monitoring és finanszírozói szerepkört erősíti meg. Kiküszöbölhető lenne ezzel a szakembereket elbizonytalanító, sürgető és az azonnali, rövidtávú intézkedések körében és közepette a fenntartói szempontoknak való megfelelést erősítő hatás.

BELSŐ VIZSGÁLAT

A Módszertan szerint minden gyermekbántalmazási ügyben kötelező feladata az intézmény vezetőjének a belső vizsgálat lefolytatása. A belső vizsgálat eredményének megküldéséről kétféleképpen is rendelkezik a Módszertan, ezt érdemes lenne egyértelműsíteni.

Az általános szabályok körében legkésőbb a belső vizsgálat megkezdésétől számított 10. munkanapon történik meg a belső vizsgálat eredményének megküldése (Módszertan I.4.1.). A Módszertan II. fejezetében az intézménytípusokkénti eljárás részben viszont az intézmény/ működtető vezetőjének a bántalmazás észlelését követő 10 napon belül meg kell küldenie azt a fenntartója számára (Módszertan II.1.1.2. és II.1.2.2.).

A gyakorlatban ez többször is vitákra adott okot, megterhelve a bántalmazási esetekkel kapcsolatos, amúgy is kiélezett kommunikációt.

Életszerű, hogy a bántalmazás észlelése és a belső vizsgálat formális elrendelésével annak tényleges megkezdése napokkal is eltér egymástól. Az időben beszorított vizsgálat, a sürgetés magas stressz szinttel jár, szükségtelenül terheli meg a vezetőket, szakellátókat, a köztük lévő kapcsolatot.

A Módszertan az intézményi (ideértve a nevelőszülői hálózatokat is) belső vizsgálatok egészen új és részletes, szakmai szempontokkal megalapozott módszertanát alkotta meg. Egy előíró, kötött eljárást jelent ez, noha a Módszertan javasolt lépéseket fogalmaz meg (Módszertan 2. számú melléklet), a gyakorlat azt mutatja, a fenntartó kötő erejűnek tekinti azt. 2. számú modellezési esetünkben, ahol az oktatási intézmény területén történt a bántalmazás sem fogadta el az eltérést.

A belső vizsgálat az intézmény saját humán erőforrásait veszi igénybe, és ez extra feladatot jelent a vizsgálók számára. Komoly csoport dinamikai hatásaival is számolni kell.

Jó gyakorlatnak számít, de nagyobb munkatársi kört foglalkoztató intézmények számára elérhető, ha a vizsgálatban a bántalmazási esetben nem érintett vezetők, pszichológusok járnak el, akik egymással nincsenek függelmi viszonyban, optimális esetben legalább három fő az intézményvezető írásbeli megbízásával és felhatalmazásával, vizsgáló bizottságként kerül e helyzetbe. A gyermekvédelemre olyannyira jellemző szubjektivitás ellen hat, ha a bántalmazási esetben kevésbé érintett munkatársak vizsgálnak, elfogódottság nélkül. A belső vizsgálat lefolytatója az otthont nyújtó ellátást biztosító intézmény vezetője a Módszertan szerint. Magunk azt gondoljuk, hogy az intézményvezető helyesen teszi, ha kiemelkedő szakmai tudással és jártassággal rendelkező vizsgálóknak ad felhatalmazást a vizsgálatra. A gyermek érdeki megjelenítése jobb eséllyel várható ekkor. A belső vizsgálat információk beszerzését, rendszerezését, több pólusú értékelését jelenti a bántalmazási eset bekövetkeztének megismerése céljából. Az intézményi működés megismerése van fókuszban, helyes, ha a mi történt?, miért történhetett meg? és mit tegyünk, hogy ez ne fordulhasson elő többet? kérdések mentén folyik az elemzés. A belső vizsgálat a transzparens működés zálogaként jelenhetne meg az intézmények működésében, ha szakszerűen végzik el.

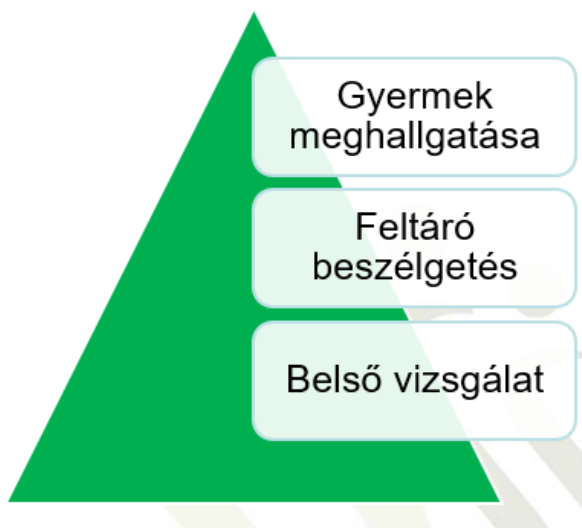
Modellezésünk az előbb már kifejtett időtényező problematikája mellett két problémás pontot azonosított, melyek a következők:

1. az információ szerzés módszere

2. a bántalmazás állítás kezelése

Láttuk, hogy a bántalmazási esetek feltárása a Módszertan létrejöttének legfontosabb mozgatórugója, érthető tehát, hogy az eljárásrend kiemelt figyelmet fordít ennek közvetítésére. Gyermekjogi képviselőikkel folytatott interjúkban hangsúlyosan jelent meg, egyszerre dicséretként és bírálatként is, hogy az információszerzésnek jól kimunkált, ellenőrzésre alkalmas lépései vannak, a kérdés csak az, az információk elvezetnek-e a bántalmazott gyermek számára nyújtott hatékony megsegítéshez.

Az információszerzés szintjei (a kapható információk kiszélesedésével összefüggésben) a Módszertan alkalmazása során a következők:¹²

Elsőként a bántalmazott gyermek azonnali meghallgatása történik, melynek célja a bántalmazás kezelésének megindításához szükséges alapvető információk beszerzése (pl.: bántalmazás típusa, áldozat/elkövető személye, bántalmazás helye, időpontja). Ezt követően már általában a belső vizsgálat idején, annak keretében kell sor kerüljön a Módszertan előírása szerint a feltáró beszélgetésre. A bántalmazási esetre vonatkozó legszélesebb körű információk aztán a belső vizsgálat eredményeként jelennek meg. Modellezésbe bevont eseteink egyértelműen felvetik a feltáró beszélgetés helyét, módszerét, jogosultságát. 1. számú esetünkben a szexuális bántalmazást elszenvedett

¹² dr. Jásper András Gyermekjogi referens prezentációjának diája

kislánnyal, valamint a 3. számú esetünkben a súlyos bullying kamaszlány áldozatával sem történt feltáró beszélgetés a belső vizsgálat során. Meggyőződésünk szerint helyesen jártak el a vizsgálók és helyesen tették, hogy a gyermekkel kapcsolatban lévő szakemberekkel való konzultáció alapján, illetve dokumentumokból dolgoztak. A bántalmazást elszenvedett gyermeknek rövid-közép és hosszútávon is pszichés megsegítésre van szüksége. Ennek keretében a pszichológusi, pszichiáteri terápiás intervenciók szakmai szabályai szerint történik meg a feltáró beszélgetéssel a bántalmazás körülményeinek, okainak, hatásainak, s leginkább a gyermek pszichés állapotának megismerése. A belső vizsgálatot lefolytató szakembereknek a detektálás a célja, konkrét, előbb már kifejtett, elsősorban az intézményi működésben rejlő aktorok felderítése. A gyerek személyes bevonása ebbe a folyamatba álláspontunk szerint nem szükségszerű, az ő érdeke itt elválhat az intézményi érdektől, megóvása a további traumatizálódástól éppen azt kívánja meg, hogy ne hallgassák meg őt újra információszerzés céljából (vö: a büntetőeljárás során történő meghallgatás és szakértői vizsgálat).

A gyermeket a belső vizsgálat során a szakemberek kötelessége védelmezni, valós érdekeit szem előtt tartva, és a Módszertan alkalmazása során elsősorban a bántalmazás hatásait enyhítő, gyógyító kezeléshez való hozzájutáshoz kell segíteni. Ideértve annak vizsgálatát, hogyan valósul ez meg, milyen erőforrások bevonására van szükség ehhez.

A belső vizsgálat másik problémás területeként a gyermekbántalmazás gyanúja vagy bántalmazás állítás kapcsán történő eljárási lépéseket azonosítottuk. Az egységes elvek és módszertan, egységes szemlélet követelményének érvényesítésében itt látszik töréspont.

Ahogy arra már évekkal a Módszertan megjelenése előtt a szakemberek rámutattak” nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a Gyvt. nem tesz különbséget a bántalmazás és

annak gyanúja között, mindkét esetben az észlelőnek jelzési kötelezettsége van. Kívánatos lenne, hogy ez beépüljön az intézmények szakmai programjába és a munkaköri leírásokba is.”¹³

És „a Módszertan alkalmazásával kapcsolatban nem teszünk különbséget a gyermekbántalmazás ténye és annak gyanúja között, gyermekbántalmazás gyanúja esetén is a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni.”¹⁴

Ez azt jelenti, hogy a Módszertanban előírt belső vizsgálatot bántalmazás állításkor is pont ugyanolyan gondossággal kell lefolytatni, mint egy nagy bizonyossággal megtörtént bántalmazás esetében.

A gyerektől jövő jelzés elfogadása és komolyan vétele olyan gyermekvédelmi szakmai alapelv, ami iránymutató a legnehezebb helyzetekben is. A gyerek (lelki) realitásában megtörtént bántalmazással dolga van az őt gondozó felnőtteknek, a képviselőt ellátó gyámnak. A gyermeki jogok védelme és érvényesítése kapcsán írt tanulmányban ezt a viszonyulást így fogalmazták meg a szerzők: *„A gyerekeknek mindig igaza van! Arra figyelmeztet bennünket, hogy a gyermekek ügyében mindig komplexen vizsgálódjunk, a helytelen, társadalmilag elfogadhatatlan viselkedések mögött keressük az okokat, melyek gyakran korábbi jogsértésekre mutatnak. Ettől függetlenül a következményeket viselni kell, csak a probléma kezelés módját alapjaiban befolyásolhatja az okok feltárása.”*¹⁵

A gyermekvédelmi szakellátásba került és a nevelőszülők, gyermekotthonok gondozására bízott gyermekek nagyon sokféle típusú és súlyosságú traumával találkoztak már életük során. A bántalmazás, elhanyagolás átélése érinti a fejlődésük minden területét, hatással van a viselkedésükre, és arra, ahogyan életük további tapasztalatait feldolgozzák. A traumát átélt gyerekek megóvása az újratraumatizálódástól, csakúgy történhet, ha a felnőttek jól értik és helyesen értelmezik a traumával való megküzdési folyamat jeleit, elfogadják és komolyan

¹³ Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban – Munkaanyag – Összeállította: Varga Bea és Kristóf Pál

¹⁴ dr. Jásper András Gyermekjogi referens prezentációjának diája

¹⁵ Bogács Ernő – Radoszav Miklós – Lovas János Tibor – Rác Andrea: A gyermeki jogok védelme és érvényesítése a gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelmi szakellátás területén in: A gyermekvédelem megújulási alternatívái Rubeus Egyesület 2015

veszik a gyerekek jelzéseit. Egy, a gyermekvédelmi szakellátásban a bántalmazás megelőzését és kezelését célzó kötelező eljárásrendben központi jelentőségű kell legyen: bántalmazott gyerekekkel való traumatudatos bánásmód magába foglalja azt a tudást is, hogy a felnőttek bántalmazás állításnak kitett helyzetben dolgoznak a gyerekekkel. A Módszertan kitér erre, „A gyermekbántalmazás gyanújáról” fejezetben (Módszertan III.3.) felhívja a figyelmet a gyermek biztonsága érdekében a mérlegelés nélküli cselekvésre. A legnagyobb kihívás ezekben az esetekben a belső vizsgálat során a munkáltatói intézkedések körébe tartozó beavatkozásokról való döntés, valamint a felnőttek, a munkatársak, a közösség megóvása. A bántalmazás állítás az imént kifejtett okok miatt olyannyira része a gyermekvédelemnek, hogy érthetetlen, a Módszertan miért nem tér ki alaposabban erre. A gyermekvédelemben dolgozó szakembereknek joguk van pontosan tudni, mi történik, ha bántalmazás állításban érintetteké válnak. Pontosán milyen eljárásban, milyen intézkedésekre kerül sor. Idetartozik annak rögzítése is, hogy a Módszertan szerint, mérlegelés nélkül, feljelentési kötelezettség van a gyermekvédelemben azokban az esetekben, amikor felnőtt bántalmaz gyermeket. A feljelentési kötelezettségről külön is szólunk, itt most arra szeretnénk javaslatot tenni, hogy a gyermekvédelemben munkát vállalók tájékoztatása és felkészítése kiemelt legyen az elkövetkezőkben. Érdemi tudásra, tapasztalatra és bátorságra van szükség ahhoz, hogy a bántalmazó felnőttek a gyerekek közeléből eltávolíthatók legyenek és ahhoz is, hogy tudjunk különbséget tenni, felelősséget vállalni a munkatársainkért.

MUNKÁLTATÓI INTÉZKEDÉSEK

A Módszertan az intézményvezetői feladatok közé sorolja a munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtételét, mint olyan intézkedéseket, amelyek megtétele a bántalmazási eset körülményeinek és a kivizsgálás eredményének függvénye. Vagyis ezen intézkedések megtétele „szükségességük esetén kötelező” (Módszertan I.4.2., II.1.1.2., II.1.2.2.).

Modellezésünk során nagy bizonytalanságot találtunk e kérdésben, több munkáltatói jogkörrel rendelkező vezető is komoly munkajogi dilemmákat osztott

meg. Az ágazatirányító minisztérium és a fenntartó is viszont határozottan hívja fel az intézményvezetőket arra, hogy „azokban az esetekben, amikor bűncselekmény gyanúja merül fel adott intézmény munkatársával szemben, nem szüntethető meg a munkaviszony/közalkalmazotti jogviszony közös megegyezéssel. Az érintettek feljelentési kötelezettségüknek minden esetben tegyenek eleget”.¹⁶

Érthető és méltányolható a szándék, a közös megegyezéssel munkaviszony megszüntetés kizárásával megelőzhető, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanúja (bántalmazás gyanú) esetén a bántalmazó akár azonnal is, elhelyezkedhet újra gyerekek közelében. A Módszertan szándékaival megegyezően feljelentési, büntető eljárási útra tereli ezeket az eseteket. A kérdés úgy merül fel és a bizonytalanságot az okozza, hogy a munkáltató miként járjon el a belső vizsgálat, a büntető eljárás időtartama alatt, valamint, ha a büntető eljárás eközben bűncselekmény hiánya miatt megszűnik és munkaügyi vita keletkezik.

A munkáltatói intézkedésekre példaként és rossz gyakorlatként álljon itt 4. számú esetünk. Gyermekotthonban történt felnőtt általi fizikai és érzelmi bántalmazás, amelyben több gyerek is érintett volt, bántalmazottként és tanúként. Az intézményvezető által személyesen vezetett belső vizsgálat feltárta a bántalmazási eseteket, plasztikusan bemutatta a történeteket a gyerekek elmondásaiból. A jelentés részletesen kitér a gyerekek gyermekvédelmi előzményeire, sokszoros traumatizáltságára, folyamatban lévő büntető ügyeire. A munkatárs csak a verbális bántalmazást ismeri el. Az intézményvezető a 30 napos felfüggesztés után visszahelyezi őt, figyelmezteti és képzésre kötelezi. A feljelentés megtételét a gyámra hárítja. Nyilvánvalóan a jogtudatosság hiánya, a szemlélet eltérése, az intézményi érdek, a munkatárssal való szolidaritás együttesen elhomályosítják a gyerekek érdekeit, a bántalmazás minden formájától való védelem jogát.

¹⁶ Id. SZGYF-IKT-4403/2019 számú tájékoztatása miniszteri utasításról 2019. december 6-án

Itt érdemes kitérnünk arra az eltérésre, amit gyámok fogalmaznak meg gyakorta: úgy tűnik, van egy félreértés az otthont nyújtó ellátó vezetők körében, a gyermekotthoni ellátásban mintha elfogadóbbak volnának a bántalmazás kevésbé kifejezett formáira és nem lépnek fel, ha a gyerekefelügyelő, nevelő például „a gyermek, fiatal felnőtt nevelése, ellátása során meg nem engedett nevelési módszereket alkalmaz, a gyermeket, fiatal felnőttet (verbálisan) bántalmazza, élelmezését megvonja, a gyermek, fiatal felnőtt gondozását, nevelését önhibájából súlyosan elhanyagolja, a vér szerinti családjával való kapcsolattartását nem biztosítja, örökbefogadását akadályozza....”¹⁷ ez a magatartás pedig nevelőszülők esetén a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony azonnali hatállyal való felmondását vonja maga után.

GYERMEKVÉDELMI GYÁMI INTÉZKEDÉSEK

A Módszertan alkalmazásának garanciális eleme a gyermekvédelmi gyámság. A gyámságot viselő szakszolgálati munkatárs olyan, az intézménytől független szereplőként van jelen a bántalmazási esetek jelzésétől kezdve, akinek intézkedéseivel teljeskörű védelem vonható a gyerek köré. Erre példa 2. számú esetünk. A 16 éves 4 hónapos terhes kamaszlány huzamos ideje engedély nélkül tartózkodott már vidéken barátjánál/élettársánál, amikor bántalmazása történt. Visszaszökött gondozási helyére, a szakellátók észlelték a bántalmazást, azonnal értesítették a gyámot, együttműködésben és a Módszertan szerinti előírások szerint megtörténtek az intézkedések. A gyám minden eljárási pontnál a gyámoltja mellett volt. Az orvosi vizsgálat és a rendőrségi meghallgatások helyzetét kihasználva tudott a kamaszlánnyal kapcsolatot építeni. Szakértői Bizottsági vizsgálatát kezdeményezte, jól mérte fel, hogy a gyermekvédelmi szükségletmegállapításnak helye van – a szökések, a bántalmazó párkapcsolatból való kimenekülés/kimenekítés, a terhesség, a szülés, az együttes elhelyezés igénye felmérésre kell kerüljön. A huzamos távollét

¹⁷ Gyvt. 66/D.§ (1) és (8) bekezdései

alapesetben is elveti a gondozási hely megfelelőségének vizsgálatát, itt most inkább a jövőbeli szakellátás megtervezése került előtérbe. A gyermekbántalmazás kivizsgálásában jó gyakorlat, ha a gyermekvédelmi gyám a belső vizsgálat megkezdésétől bevonásra kerül. Van olyan intézményvezető, aki már tudatosan, a gyermeki érdek megjelenítőjének főszerepét szánja a folyamatban a gyám számára, felismerve az intézményi érdek erősségét.

A gyermekvédelmi gyám a Módszertan alkalmazása során kitüntetett helyzetbe kerül akkor, amikor felnőtt általi bántalmazáskor mérlegelés nélkül, rendőrségi feljelentéssel kell élnie. A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyámok súlyos dilemma helyzetbe kerülhetnek bántalmazás állításkor, szakellátók általi bűncselekmény gyanúja esetén. Előfordul, hogy az intézményvezető „átolja” a feljelentési kötelezettséget a Módszertanra hivatkozva. Az érvelés szerint a Módszertan a gyámot nevesíti erre. Álláspontunk szerint – s ezt erősíti meg a már korábban idézett miniszteri utasítás is - *„a gyermek felnőtt általi bántalmazása esetén minden esetben szükséges a rendőrségi feljelentés megtétele”* (Módszertan II.4.) kitétel az intézményvezetők számára is kötőerejű. Súlyosan szembe megy az egységes módszertan elvével, ha egymásra mutogatás, halogatás történik. 4. számú esetünkben nagy volt a kockázata annak, hogy a gyám egyedül marad a Módszertan alkalmazása során, a szakemberek közti csoportdinamika a kollegialitás hangsúlyával rossz embert, kekeckedő, érzékenykedő szakembert csinál belőle („ha szerinted a történetek bántalmazást jelentenek, jelentsd fel te, te vagy a gyám, ez a te feladatod”). A nyilvánvaló szemléletbeli különbség így vezethet az erőbeli kommunikációhoz.

Elfogadjuk, hogy a rendőrségi feljelentés megtétele elsődlegesen a bántalmazott gyermek gyermekvédelmi gyámjának, mint törvényes képviselőjének feladata és ehhez az ő munkáját felügyelő, irányító illetékes gyámhatóság segítségét is kérheti, összhangban a vonatkozó szabályozással. A Módszertan még a régi jogszabályra hivatkozik, de az új büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 376. § (2) bekezdése alapján sincs változás: a gyámhatóság a tudomására jutott gyermekbántalmazással kapcsolatban köteles feljelentést tenni, ha az adott ügyben ezt megelőzően (pl.:

gyermekvédelmi gyám által) nem került rá sor. A gyám vagy a gyámhatóság feljelentési kötelezettsége azonban nem zárja ki, hogy más tegye meg a feljelentést. A rendelkezés azt jelenti, hogy ha más nem tette meg, a gyámhatóságnak kötelezettsége annak megtétele.

Szintén gyámi dilemma – utaltunk már rá 3. számú esetünk kapcsán - a kortárs bántalmazáskor megtett gyámi intézkedések köre. Itt most a gyámok team munkáját szeretnénk hangsúlyozni, azt a jó gyakorlatot azonosítottuk, hogy nemcsak a bántalmazott, hanem a bántalmazó gyerek gyámja is azonnal megjelenik a gondozási helyen és közösen szerzik be az információkat, értékelik a helyzetet és egyeztetnek a gondozási helyváltás, feljelentés kérdéseiben.

Összességében úgy tűnik, a Módszertan segíti a gyermekvédelmi gyámok jogérvényesítő munkáját, több kolléga is megfogalmazta, hogy hatályba lépése óta az otthont nyújtó ellátást végzőkkel, különösen a nem állami fenntartásban lévő nevelőszülői hálózatok munkatársaival gördülékenyebb az együttműködése a felmerült bántalmazási esetekben.

FELJELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG

Vannak olyan vélekedések, amelyek szerint a Módszertan nem annyira eljárásrend, mint inkább feljelentési rend. Ez a kritika arra irányítja a figyelmet, hogy van egy hangsúly eltolódás a büntetés centrikus, megtorló lépések felé. A Módszertant alkalmazó szakemberek számára javasolt szakmai megközelítés pedig egyértelműen a helyreállítást középpontba helyező (resztoratív) szemléletet tartja megfelelőnek és hatékonynak.¹⁸

Arra kéri a gyermekvédőket a bántalmazások, konfliktusok feltárásakor legyenek figyelemmel erre, értsék a különbséget a megtorló és a helyreállító viszonyulás között.

<i>Retributív kérdésfelvetés</i>	<i>Resztoratív kérdésfelvetés</i>
----------------------------------	-----------------------------------

¹⁸ Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban – Munkaanyag –
Összeállította: Varga Bea és Kristóf Pál 29. oldal

<i>Megtorló</i>	<i>Helyreállító</i>
Ki tette?	Mi történt?
Miért tette?	Kit érintett?
Ki fog dönteni?	Hogy érintette?
Mit érdemel?	Mit kell tenni, hogy a dolgok helyrejöjjenek?

Úgy gondoljuk a fenti különbségtétel érdemes arra, hogy alapvetésként kezeljük és ennek tükrében vizsgáljuk a feljelentési kötelezettséget.

Tudnunk kell, a bántalmazó a legtöbb esetben elsődlegesen saját jogait érvényesíti, a saját védelme érdekében jár el. A gyermek védelmében eljáró gondozási hely vezető és gyermekvédelmi gyám kötelessége a bántalmazott gyermek jogait érvényesíteni. A Módszertan egyértelmű: „A rendőrségi feljelentés megtételét nem előzheti meg a gyanú alaposágának mérlegelése. A gyanú alaposágának vizsgálata a nyomozó hatóság kompetenciájába tartozik, a nyomozó hatóság rendelkezik az ehhez szükséges szakmai tudással és jogi felhatalmazással” (Módszertan II.4.). A rendőrségi feljelentés megtételétől azokban az esetekben sem szabad eltekinteni, ha a vélelmezett bántalmazóval szoros kapcsolat van, vagy nem büntethető életkora alapján, vagy a bántalmazott és a vélelmezett bántalmazó elmondása az eseményekről nem egyezik. A feljelentés megtételével kapcsolatban azonosan kell eljárni a bántalmazás típusától függetlenül, annak ellenére is, ha a nyomozó hatóság előtt nem esik ugyanolyan megítélés alá pl. az érzelmi és a fizikai bántalmazás.

Több eset is arra mutat, hogy a rendőrségi gyakorlat ugyan tudott eltérései, nem várt kontraproduktivitást eredményeznek, Súlyosan időben elhúzódó eljárásokról, elhanyagolt nyomozási folyamatról, bizonyítási nehézségekről egyaránt beszámolnak a megkérdezettek. Emellett a minősítés gyakorta nem szakszerűen történik például a nyomozóhatóság figyelmen kívül hagyja, hogy gyermekvédelemben dolgozó általi bántalmazás a „Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában” címszó alatt a Btk 302. § szerinti minősítéssel is megtörténhetne. Gyermekvédelmi gyámok

tapasztalata szerint a bántalmazás értelmezése, a zéró tolerancia hatálya még mindig nem ér össze a büntető eljárási és gyermekvédelmi szakmai alapvetésekben, bár vannak, akik beszámolnak az ügyészek körében pozitív elmozdulásról is.

Összességében javasolt a feljelentési kötelezettség, büntető eljárás megindításának főszabályát részletezni, és továbbra is feladat a gyermeki jogokhoz kötődően pontosítani, hogy milyen többlettudásokkal szükséges a nyomozóhatóságokat (ügyészség, rendőrség), gyámhatóságokat, ellátni annak érdekében, hogy értsék, pl. miért tilos a gyermekek érzelmi bántalmazása.

A bántalmazás esetek büntetőeljárásba vonása azzal a reménnyel kecsegtet, hogy igazságtétel történik, hogy kialakítható általa például egy országos nyilvántartás a gyermekbántalmazás által elítéltekről annak érdekében, hogy legyen egy működő szűrőrendszer a korábbi elkövetők automatikus kiszűrésére és megvédhetőek legyenek a gyerekek az ártó felnőttektől.

Fontos azonban leszögezni, hogy a helyreállító szemléletünk azt is megkívánja, hogy az elkövető is humánus eljárásban részesüljön, mert ezzel jobb eséllyel meg lehet törni az erőszakhoz vezető ördögi kört. Fontosnak tartjuk, hogy a Módszertanban szerepeljen ennek hangsúlya is.

A bántalmazás megelőzése és kezelése elgondolásunkban ugyanis nemcsak a gyermekek biztonságát célozza. A gyermekek biztonsága a velük élő, értük felelősséget vállaló felnőttek biztonságát is jelenti. A Módszertan szerinti jelzés elképzelésünk szerint azt célozza, hogy a bántalmazott gyerek a bajból kikerülhessen. Segítséget kapjon, gyógyuljon. A jelentés/feljelentés meg arról szól, hogy valakit megbüntessenek. Látnunk kell a személeti különbséget: a jelzés vagy a feljelentés van-e fókuszban. Ez nem mond ellent annak, hogy a bántalmazó viselkedésnek mindig kell, hogy legyen következménye. Ennek azonban szabályozott és egyértelmű keretek között kell megtörténnie. A bántalmazást elszenvedőnek meg kell kapnia a neki megfelelő segítséget, személyére szabott támogatást a teljes folyamat alatt. A bántalmazás megelőzésére és kezelésére szolgáló jó eljárásrend nem ér véget a belső vizsgálattal, feljelentéssel. Nézetünk szerint az, hogy a bántalmazás megelőzéséről és kezeléséről hogyan

gondolkodunk, milyen protokollt alkotunk, azt hogyan tartjuk be, igazából arról szól, hogyan vagyunk mi együtt a gyermekvédelemben. Milyen elképzelésünk van a jó ellátásról, a biztonságról, a hibázásról, milyen értékeket követünk és hogyan bánunk a krízisekkel. Képesek vagyunk-e felelősséget vállalni, szembenézni a bajjal, tanulni általa: párbeszédet, mediációt, kiállást, együttérzést. Tudunk-e közösséget építeni és megtartani, elköteleződést erősíteni, változást véghez vinni.

ÖSSZEGZÉS

A védelemre szorulókkal melletti elköteleződés a gyermekvédelmi etika legfőbb parancsolata. A gyermek központú és gyermekjogi szemléletű viszonyulás a mindennapi életgyakorlatban, különösen a bajban, a kritikus helyzetekben nyilvánul meg. A Módszertan követésének, alkalmazásának nehézségei, legfőbb akadályai személyi (szakellátók hiánya) és szakmai (szaktudás, jogtudatosság hiánya) feltételhiányokkal mutatnak összefüggést, de a felelősségvállalás hiánya, a magas látencia, a bizalmatlanság és a félelem, a rendszerszintű problémák is jelen vannak a mai gyermekvédelmi praxisban.

Meggyőződésünk, mindenkinek jobb egy olyan intézményben dolgozni, ahol szabad hibázni és arról lehet biztonságosan beszélni. Nem szabad ebben egyedül hagyni senkit, hiszen egyedül lenni rossz gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt.

A bátorítás és a kommunikáció a két legfontosabb dolog, ami a Módszertan alkalmazása során folyamatosan előtérbe kerül.

Bátorításra van szüksége mindannyiunknak a bántalmazás feltárásához. A gyerekeknek és a munkatársaknak egyaránt előzetesen tudniuk kell, hogy kihez lehet segítségért fordulni. Amikor pedig megtörténik a baj, nem barkácsolni, háritani, titkolni kell, hanem ki kell állni a gyerekek, kollégák elé és kommunikálni kell, el kell mondani, hogy mire kell figyelni, hogy milyen jogaik vannak a gyerekeknek és a felnőtteknek, és ezt elég gyakran el kell ismételni, meg kell ismételni, hiszen mindig lesznek új gyerekek és munkatársak. Mindenkinek tudnia kell, hogy hol vannak

a határok, amit senki, sem gyerek, sem felnőtt nem léphet át. Ebben biztosan támaszt jelent a Módszertan.

A Módszertan egy központi szabályrendszerként működik jelenleg. Elég részletesen rögzít minden fontos tudást, ami a megelőzéshez és a kezeléshez, a cselekvéshez kell. A bántalmazás megelőzésére és kezelésére szolgáló rendként éppen olyan fontossággal kell bírjon, mint például az infekciókontroll rendje, vagy éppen a tűzvédelmi rend. Előzetesen tudnunk kell, fel kell készülnünk arra, *mit fogunk tenni, hogy ha valaki bajba kerül. Nem tervezi senki, hogy járvány lesz, vagy leég az épület, mégis, a fertőtlenítőkről vagy a tűzoltókészülékekről, menekülő utakról jó előre gondoskodunk, pont ugyanerre van szükség a bántalmazás felmerülésekor és pont így kell elfogadnunk és értenünk ennek fontosságát. Ez a megértés elkezdődött.*

A központi, kötelező Módszertan mellett kell a saját protokoll.

A bántalmazás megelőzésére szolgáló gyermekvédelmi protokollunkat nem a szekrényben kell tartani, hanem ki kell tenni az ablakba. A Módszertan alkalmazásának harmadik évében talán megtörténik ennek a megértése is. Nagyon fontos tehát, hogy az intézmények, nevelőszülői hálózatok és gyermekotthonok, szakszolgálatok saját maguk is kialakítsák a Módszertan szerinti, de saját magukra szabott eljárásrendjüket. Erre még kevés példa van. Érdemes lenne a Szakmai Program részeként kezelni ezt az eljárásrendet. Ez a „saját protokoll” felnőtt és gyerek számára átláthatóan rögzíti a legfontosabb folyamatokat, részletesen és érthetően mutatja be mi történik, ha bántalmazás merül fel a közösségben, mi történik, ha bántalmazás ér vagy éppen bántalmazással gyanúsítanak meg valakit. A cél az, hogy helyben is transzparens és elérhető legyen mindenki számára, milyen lépések, miért, hogyan következnek egymás után, mire számíthatnak az érintettek. A fókuszban pedig a megsegítés, az egyént és a közösséget ért bántalom meggyógyítása áll.

Végül külön is szeretnénk újra kiemelni, nagyon fontos a gyermekvédelembe belépő, ott szolgálatot teljesítő felnőttek biztonsága. Úgy tűnik, ez a biztonság ma nagyon törékeny, viszont hinnünk kell abban, hogy bizalommal, bátor és nyílt kommunikációval megteremthető. Felkészülten, képzetten és elkötelezetten, sok-sok munkával, felelősségvállalással, minden erőforrást mozgósítva pedig *az erőszak megelőzhető.*

IRODALOM

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (1991. évi LXIV. törvény)

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

2011. évi CCXI. törvény - a családok védelméről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2017. évi XC. Törvény a büntetőeljárásról

MÓDSZERTANI DOKUMENTUMOK

Gyermekbántalmazás kivizsgálásának módszertana – Módszertan:

A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek gyermekbántalmazási esetek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertana -
2018.

<https://www.kormany.hu/download/4/e1/61000/Gyermekb%C3%A1ntalmaz%C3%A1s%20kezel%C3%A9se%20%C3%A9s%20kivizsg%C3%A1l%C3%A1sa%20m%C3%B3dszertan.pdf#!DocumentBrowse>

Gyermekbántalmazás elleni módszertan - Jelzőrendszeri módszertan:

<https://kk.gov.hu/download/e/60/c0000/A%20gyermek%20b%C3%A1ntalmaz%C3%A1s%C3%A1nak%20felismer%C3%A9s%C3%A9re%20%C3%A9s%20m%C3%A9sz%C3%BCntet%C3%A9s%C3%A9re%20ir%C3%A1nyul%C3%B3%20egys%C3%A9ges%20elvek%20%C3%A9s%20m%C3%B3dszertan.pdf>

Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban -
Munkaanyag – Összeállította: Varga Bea és Kristóf Pál

<https://szgyf.gov.hu/szakmai-ajanlasok/gyermekbantalmazas-felismerese-es-kezelese>

HIVATKOZOTT SZAKIRODALOM

Bogács Ernő – Radoszáv Miklós – Lovas János Tibor –Rácz Andrea: A gyermeki jogok védelme és érvényesítése a gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelmi szakellátás területén in: A gyermekvédelem megújulási alternatívái Rubeus Egyesület 2015

dr. Katonáné dr. Pehr Erika – dr. Herczog Mária (szerk.): A gyermekvédelem nagy kézikönyve. Budapest, CompLex Kiadó, 2011.

Kommentár a gyermekvédelmi törvényhez Szerkesztő: Mattenheim Gréta Wolters Kluwer Kft. 2017.

Bihari Gyermekotthoni Központ

1. Helyzetértékelés

2018. július 1-től számítva **19** esetben kellett gyermekbántalmazási protokollt lefolytatni a Szervezeti Egységünknek. Ebből **7** esetben külső személy követett el feltételezhető bántalmazást, **2** esetben lakásotthoni dolgozó követett el feltételezhető bántalmazást, **10** esetben pedig kortárs bántalmazás feltételezhető gyanúja miatt indult protokoll. Ezekben belül **17** fizikai, **1** érzelmi, és **1** szexuális jellegű cselekmény történt. Lakásotthoni dolgozóval szemben **1** esetben történt munkáltatói jogviszony megszüntetése (2 gyermeket bántalmazott), ami jelenleg bírósági szakaszban van, mivel a munkavállaló jogi platformra terelte a számára deficitesebb incidensét.

2. Az eljárás lefolytatásával összefüggő tapasztalatok

a) A szakemberek oldaláról

A protokoll tételes folyamatleírása egy „szakmai mankó”, ami keretet ad ahhoz, hogy „helyesen” járjunk el. Segítség egy szakmailag felkészült gyermekfelügyelő, lakásotthon vezető gyermekotthon vezető, vezetőség, aki ismerete birtokában van (protokoll), átlátja, tervezi, szervezi, koordinálja, ellenőrzi a feladatot. Ha ebben a folyamatban valamelyik láncszem kiesik, többletmunka keletkezik.

Szakmai empiria szempontjából:

A Protokoll határidő tartása egy „pressziót” generál, hogy telefonon, és egyéb dokumentáción (8 órás, 24 órás, 10 napos, stb..) „túl legyünk”, de a feltételezhető gyermek kialakult helyzete ezzel nem oldódik meg, „csak papíron”. Egyéb szakmai anomáliák miatt a gyermek elkülönítése nem tud megvalósulni, a feltételezhető abúzállót nem lehet exportálni, a bántalmazott emóciós szakirányú megnyugtató szakember, szakirányú végzettség hiánya miatt nem mindig megoldott, ami egy lelkiismereti faktort indít be (akinél van), hogy nem a protokollnak megfelelően jártunk el (ezek majd később lesznek kérdések).

Döntési, dilemma helyzetek:

- Kortárs bántalmazásnál mi a súlyosság mértéke ameddig elmehet az intézmény vezető saját kompetenciában.
- Módszertan protokoll nem egyértelműen fogalmazza meg a vizsgálat lefolytatásának időintervallumát, észleléstől számítva 10 nap, és/vagy a belső vizsgálat kezdetétől számított 10 nap? Rendőrségi feljelentést megtételét nem előzheti meg a gyanú alaposágának a mérlegelése?
- Nevelési-Oktatási Intézetben felmerülő panasz esetében az iskola bevonása nem történik meg, azaz személyesen nem jelenik meg a vizsgálatban a pedagógus, bezárnak, nincsen kooperáció, „elcsúsznak a szakmák egy más mellett”.

Akadályok, választási helyzetek, ellentmondások a protokoll alkalmazása során:

Bántalmazásra panaszkodás esetén az intézményen kívül, Egyéb” külső személy által elkövetett vélelmezhető bántalmazás esetén nem derül ki a történet pontos valósága, a vélelmezhető bántalmazó pontos személye.

Nem érzem relevánsnak a belső vizsgálatot, ezen eset kompetenciája az illetékes település rendőrsége és/vagy, ha indokolt, akkor a Megyei Rendőrkapitányság kellene, hogy legyen, nem az adott területi hatályú gyermekvédelmi szakellátás, otthont nyújtó ellátása. „Nem hatóság a gyermekvédelem”. A feljelentés megtétele releváns a gyermekvédelmi szakellátásnak kell megtennie, a gyermekvédelmi gyám „vezetésével”.

Minden esetben kötelező intézkedések:

A bántalmazott biztonságba helyezése, nem mindig abszolválódhat. Pl.: lakásotthon lokális elhelyezkedése miatt (falu) egyetlen lakásotthon van. Falun orvosi ellátás, ügyelet esténként/hétfvégén nincs. Mobilizálás, kórházba juttatás nem mindig

megoldott, mert ki vigyázz a többi ellátottra (ha az OMSZ nem viszi el a gyermeket, mert indokolatlannak tartja). A gyermekvédelmi gyám nem mindig elérhető „16 óra után”. A Gyvt. 91.§ (1) helyettes gyermekvédelmi gyám nem ismeri a gyermeket, opponál, „nincsen” ügyintézés.

Együtt van szabadságon a gyermekvédelmi gyám és a helyettes gyermekvédelmi gyám. Ideiglenes hatályú elhelyezett gyermek esetében hétfőig az illetékes Járási Gyámhivatal nem elérhető, és a sokszor a szülő elérhetősége sem egzakt (a szülői felügyeleti joga él, kötelességünk a tájékoztatás). A 8 órás telefonos jelzés adekvát a fenntartó felé, de a 24 órán belüli írásos jelzést (Módszertan I. számú melléklet) kitöltése hétfőig történő esetben hétfő 12:00 órára lenne javasolt változtatni, mivel a gyermekotthon vezető, a fenntartó, és a gyermekjogi képviselő sem dolgozik hétfőig, indokolatlan ebben az esetben a 24 órás határidő keret. A biztonságba helyezésre, meghallgatásra, konkrét cselekvési terv, brosúra kellene, eshetőségekre lebontva.

Szakemberek közötti különbségek, eltérő értelmezések:

Gyermekvédelmi gyámok részéről szokott lenni mérlegelés a feljelentéssel kapcsolatosan, helyettes gyermekvédelmi gyám terhesnek érzi, ha ő válik „elérhetővé” mivel állítása szerint nincsen információja a gyermekről. A protokoll anyag tényleges ismerete több szakembernél hiányos, nem érzik a relevanciáját. A nevelési-oktatási intézmények, illetve a rendőrség számára „érthetetlen” a mi protokollunk, nem volt meg az ágazatok közti egyeztetés, ezért az ismeretlennel szembeni opponálás egy teljesen elfogadott magatartást eredményez, ami nem viszi előre a konstruktív munkafolyamatot. A rendőrség részéről több alkalommal elhangzott, hogy „szép kis szabályzat, ami bemártja a kollégát, hol van itt a szakember védelme...”.

b) A gyermek sorsa a gyermekbántalmazásos esetekben

Hogyan jelenik meg a gyermek, a protokoll alkalmazása miben segítette a helyzet rendezését

A gyermek jelenléte a protokollban maga, hogy van protokoll. Személyes empíriára hivatkozva nem érzik a protokoll súlyát az ellátottak, hiába képességüknek megfelelő tájékoztatás. A protokoll beindításával *nem oldódik meg a gyermek helyzete*. A szakembert presszionálja a határidő, „gyártja a papírokat”, de pszichológus és gyermekfelügyelő, nevelő hiányában az adekvát intervenció pedig csak mértékletesen tud jelen lenni. A gyermek marad „lógva a levegőben”, és a tehetetlenség viszi előre a folyamatot.

Hogyan alakult az egyes esetek során a gyermekek helyzete – mely gyakorlatok segítettek, melyek támasztottak kihívásokat a gyermek állapotának rendezésében, javulásában, kezelésében, megelőzésben

Minden esetben a protokollnak megfelelő tematika szerint jártunk el. A gyermekek helyzetét próbáltuk a protokollnak megfelelően koordinálni, a bántalmazót elhelyezni, megadni a megfelelő orvosi, vagy egyéb segítség hozzájutását. A fenntartó felé határidőre megküldtük a releváns dokumentumokat, viszont visszajelzését nem kaptuk sem a fenntartó, sem rendőrség részéről sem, hogy hogy áll az ügy, milyen következményei lettek, vagy lezárásra került-e éppen.

Nehézséget okoz hétfégi műszakban az elkülönítés, orvoshoz kísérés, gyermek megnyugtatósa, 24 órás kötelezettség abszolválása 1.sz. Adatlap kitöltése, megküldése

Protokollon kívüli eszközök igénybevétele

„Szabad asszociációs intervenciót” nem alkalmaztunk az esetekben.

Döntési helyzetet igénylő, eredményező helyzetek

Jelentsem az esetet, ne jelentsem? Konfrontálódjak a nevelési oktatási intézménnyel, gyermekvédelmi gyámmal, hol a kompetencia határom? A kolléga azonnali eltávolítása/feljelentése? Ezen ismeret birtokában kialakult szabálykövetési normák és jogi alapon nyugvó dilemmák.

3. A módszertanban használt fogalmak

Megítélésem szerint a módszertani fogalmak egyértelműek, a gyermekvédelemben használt kifejezéseket tartalmaz, ezeket ismerni kell. Beemelendő kifejezés javaslat „kortárs bántalmazási limit”, azaz meddig van mérlegelési lehetősége ebben az intézmény vezetőnek.

4. A módszertan célja:

A gyermek legfőbb érdekének figyelembe vétel mindig is prioritást élvezett, kvázi a protokoll ratifikálása előtt is védelem alatt állt a cselekvőképtelen és/vagy korlátozottan cselekvőképes gyermek, ellátott (*Gyermekjogi Egyezmény 19. cikk, Gyvt., 6§ (5a) és protokollnak megfelel a Gyvt. 11§ 1b*).

A protokoll jelen helyzetben pressziót ad, hogy a határidőket tartsuk be, és felelőst keresünk, aki „elviszi a balhét”. Ezzel úgy is fogalmazhatunk, hogy keretbe helyezte a dolgokat, viszont nem érezhető, hogy ezen mezsgyék által „jobb lenne a gyermek védelme, biztonsága a bántalmazással szemben”.

Igen a módszertan bizonyos aspektusban megvédi a gyermeket, mert személyiségtől függően, mind gyermeknél, mind felnőttél dől el, hogy relevanciát élvez-e nála, vagy sem. Legtöbb esetben defenzív hatású, és mérlegel a kortárs, mérlegel a felnőtt, hogy ne kövessen el felelőtlenséget, de vannak kivételek, és lesznek is. Egy esetben nem véd meg, és ezen terület abszolút nem a szakellátási feladata, az Egyéb külső személy általi vélelmezhető bántalmazás. Mivel a külső személy nem ismeri a gyermekvédelmi rendszer működését, nincsen tisztában a protokoll relevanciájával. Ezekben az

esetekben az illetékes nyomozó hatóságra, a rendőrségre kellene bízni a feladat elvégzést, mert „Anderseni mesék” alakulnak ki, nem átlátható a történet.

Azt, hogy a gyermeket, az intézményt, vagy szakembert védi az mindig az aktuális krízis helyzetétől, vagy azzá alakuló az előadott kommunikációtól függ. Elsősorban a gyermeket kellene védeni, mert ő a primer célszemély. Az adott intézményt is védheti, mivel a szabályok keretet adnak a működésnek, és az adott kollégát is védheti, ha a gyermekkel rossz a kapcsolata, és úgy mond „bemártják, rávallanak” és ezáltal kerülhet az adott munkavállaló egy kontraindikált helyzetbe.

Ezért lenne javallott, ha az intézmény vezetők mérlegelhetnének minden esetben a protokoll beindítása, (kivéve a külső személy általi bántalmazás esetében, ez egy megfoghatatlan folyamat), és az adott kolléga feljelentése, eltávolítása, felmentése esetében is. És ezek után működhetnének a protokoll adekvát lépései.

5. A belső vizsgálatok, fenntartói vizsgálatok eredményei, tapasztalatai hozzá tudtak, hozzá tudnak-e járulni a bántalmazási esetek száma csökkentésének irányába tett intézkedések tervezéséhez és végrehajtásához?

A mi intézményünkben az eddigi esetszámok relatíve nem magasak. Bár nem rendelkezem valós információval más szervezeti egységek, hogy állnak. A Belső vizsgálatok által felhozott dolgok nyilvánvalók voltak számunkra, hiszen mind a gyermekek, mind a kollégák esetében megtörténik a „mély interjú” elkészítése, és a szakmai figyelő szemek indirekt módon is „pásztáznak”. Kortárs bántalmazásoknál az érintett gyermekek terheltek voltak (deviáns szubnormailtas markáns viselkedésromlással, egyéb kevert emocionális fejlődési zavar, gyermekpszichiátriai kezelés, speciális ellátási igény tényleges, vagy látens fennállása, egyéb problémák).

A felnőttek esetében is tisztában voltunk a személyiség deficit jelenlétével, de mivel, hogy a nagy fluktuáció fennáll, mérlegelési helyzetbe kerül a munkáltatói jogkörrel bíró vezető, mivel a megszakításos munkarend nélküli intézményben a „műszakoknak” mennie kell. Szóbeli és írásbeli figyelmeztetések megelőzték az esetet, mielőtt a protokoll beindult volna. Ez is bizonyítja, hogy a személyiség nagy szerepet játszik ezekben a helyzetekben.

Szervezeti Egységünk konstans szakmai konzorciumban áll az ÁVP egyesülettel, ahol a pszichés fakultatív programok mind a felnőttek, mind a gyermekek részére fennállnak, intenzív a szakmai kapcsolatunk a helyi rendőrség ifjúság védelmi alosztályával, ahol a prevenció, és kriminológiai eseteket szimulálunk (volt rá alkalom, hogy ezután történt meg csoportosan elkövetett rablás, és súlyos test sértés). Hatásos a prevenció? Vagy milyen célcsoportnál? Dilemma!

Tehát a konstans prevenció, és szakmai munka mellett is van probléma, és ennek a feltételezhető okai a primer szocializáció sérülésében keresendő, illetve az aktuális családi életvitelből hozott copy mechanizmusokban (BTK-ba ütköző életvitel). A családi atmoszféra mindig fajsúlyosabb lesz, mint az általunk nyújtott „fordított világkép”.

Tehát a protokoll előtt is működtek ezek a szakmai „vibe-ok”. A fenntartó részéről releváns szakmai irányadás nem történt meg, kérdések formájában fordul elő kommunikáció, illetve hiánypótlások miatt, ami elkerüli a mi „szakmai figyelmünket”.

5. A módszertan hatálya

Nevelési-oktatási Intézményben felmerülő panasz:

- Azonnali defenzív reakció lép fel az iskola részéről.
- A gyermek által elmondottak gyakran megkérdőjeleződnek.
- Stigmatizált legtöbb esetben a „zacis” jelene miatt a gyermekünk.

- Periférikusabb helyzetbe kerül az eset után.
- Az iskola részéről a konstruktív kommunikáció bezár.
- A Módszertan alkalmazása kontraindikációt vált ki.
- *Nem volt kommunikáció a „szakmák” között.*
- Nem hozott eddig pozitív eredményt az alkalmazása.
- Nem érzem relevánsnak itt sem a belső vizsgálat abszolválását, kompetenciáját. Feljelentés megtétele itt is közösen a gyermekvédelmi gyámmal, és menjen tovább nyomozati szakaszon.

6. Kortárs bántalmazási esetek specifikumai

A kortárs bántalmazás mondhatni „mindennaposak” a lakásotthoni gondozási formában. Ezeknek a súlyossága általában nem komoly, de vannak kirívó esetek. Legtöbb esetben testvérek között van nálunk jelen, de ez nem mindig van így, más ellátottak között is előfordul.

Kiváltó ok a mindennapos „semmittevés”, a magántanulói státusz miatt, a fejlesztő pedagógus nem mindennapi jelenléte, a túlterhelt gyermekfelügyelő „túlélő” műszakja, a lakásotthon vezető nevelő egyéb adminisztrációs és vagy bevásárlási kötelezettsége, generációs korkülönbség az ellátottak és a dolgozók között, a technikai feltétel hiánya (számítógép, internet), amivel lehetne strukturálni egy kicsit, a nikotin dependencia, azaz csikkezés, kinek van több dohánya, az a „raj”, illetve egyéb más ruházati dolgok eltűnése, eladása, szülői telefon elmulasztása, vagy éppen a szülővel való kommunikáció által kiváltott feszültség„. Itt az „adok-kapok” lehet egy rúgás, egy füles, árnyékboksz, de el is durvulhat a helyzet. Itt lenne a nagy segítség „kortárs bántalmazási limit” bevezetése, nyolc napon túli, vagy sem, zúzódás, monokli, felső bőrhám sérülés, stb... Konkrétumok kellenek, az ad támaszpillért.

Gyakorlati tapasztalat, hogy ha nagyon komoly az esetet, tehát orvoshoz kellett menni, látletet készült, és ott kézzelfogható dolgok vannak leírva akkor jelentjük, de a mindennapos „csetepatét” nem. Ezért kell világossá tenni a határokat.

7. A Módszertan alkalmazására vonatkozó általános szabályok

7.1. Minden esetben kötelező intézkedések

7.1.1. Intézményi szinten:

A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, megnyugtatósa, orvosi kivizsgálása, ellátása – azonnal

A bántalmazott biztonságba helyezése, nem mindig abszolválódhat, pl.: lakásotthon lokális elhelyezkedése miatt (falu) 1db lakásotthon van, fizikailag is kivitelezhetetlen, hogy másik lakásotthonba kerüljön át, valamint, ha teljes létszámmal üzemel a lakásotthon 12 fővel (normál lakásotthon esetén), akkor az csak olyan helyen abszolválódhat, ahol nem lehet „zsilipelni”, az a bántalmazó, és a bántalmazott továbbra is közeli környezetben marad, ami a konfliktuskezelést nem pozitív irányba preferálja. Falun orvosi ellátás, ügyelet egy héten egy nap van esténként/hétfégen nincs. Mobilizálás, kórházba juttatás nem mindig megoldott, mert ki vigyázz a többi ellátottra, ha az OMSZ nem viszi el a gyermeket, mert indokolatlannak tartja.

A biztonságba helyezésre, meghallgatásra, konkrét cselekvési terv, brosúra kellene, eshetőségekre lebontva.

A bántalmazott és a bántalmazó meghallgatása

Ha nem engedjük be a lakásotthonba, az feltételezhető abúzálot személyiségségjoga sérül, diszkrimináljuk, ha nincsen másik telephely a településen, 12 és/vagy 8 fő van akkor hova?

Tagadja az elkövetett cselekményt, a bántalmazó az ártatlanság vélelmezése fennáll (Alapjog), nincsen összhangban a Módszertan protokolljával, nincsen szemtanú.

A felfokozott emóciós állapot egy „utasítást” nem fog konstruktívan értelmezni, újabb konfliktust szül (dolgozó, ellátott között), ami akár egy újabb protokoll elindítását is eredményezheti (protokoll a protokollban), empátikus meghallgatás pszichológus

hiányában (hétvégén) nem adekvát (gyermekfelügyelő szakmai felkészültsége sok esetben hiányos, nem elvárható munkafolyamat tőle).

Törvényes képviselő értesítése

A gyermekvédelmi gyám nem mindig elérhető „16 óra után”, vagy hétvégén, ilyenkor sms formájában jut el az információ számukra. A személyiség itt is releváns tényező, mert vannak ellenpéldák, és korrekt szakmai kapcsolatok, ügyintézők ilyen esetekben gyermekvédelmi gyámokkal.

A *Gyvt. 91.§ (1)* helyettes gyermekvédelmi gyám helyzete ilyen esetekben eddig a fennálló eseteinkben furcsa helyzeteket szült. Meghallgatták a történeteket, de a reakció szakmai szempontból aggályos volt, „én nem ismerem a gyermeket, nem tudom miről van szó, én csak helyettes gyermekvédelmi gyám vagyok”, opponáló volt a kommunikációjuk, *lassú volt az ügyintézés*. Ha a protokoll szoros határidőit is figyelembe kell venni, akkor ezek a kialakult helyzetek szakmai szempontból kontraindikációkat szülnek, illetve jogi szempontból a helyettes gyermekvédelmi gyámság, mint „intézmény” anomáliát szül (nem csak ezekben a helyzetekben).

Több esetben előfordult, hogy *egy időben voltak szabadságon* a gyermekvédelmi gyám és a helyettes gyermekvédelmi gyám, szintén inadekvát szakmai szempontból.

Belső vizsgálat

Módszertan protokoll nem egyértelműen fogalmazza meg a vizsgálat lefolytatásának időintervallumát, észleléstől számítva 10 nap, és/vagy a belső vizsgálat kezdetétől számított 10 nap a határidő.

Eddig minden esetünkben be tudtuk tartani a kijelölt határidőkeretet, és tematikusan válaszoltuk meg a protokollban felmerülő kérdéseket. Ami problémát szült, hogy az érintett gyermek engedély nélkül eltávozott (de vissza is érkezett időn belül, ez szerencse volt), illetve ami szervezést igényel, hogy határidőn belül le tudjuk beszélni,

hogy az érintett cselekvőképtelen, vagy korlátozottan cselekvőképes gyermeket törvényes képviselő jelenlétében tudjuk „Jegyzőkönyvezni”.

A közvetve, közvetlenül érintett gyermekek tájékoztatása

A protokoll hatályba lépésével minden gyermek tájékoztatva lett, illetve a kialakult gyermek áramlás (haza gondozás, új gyermek érkezése, gondozási hely megváltoztatás) miatt szinte havi rendszerességgel beszélünk nekik direkt, illetve indirekt módon is. Ugye fenn említett kortárs bántalmazást, ami „mindennapos” tud lenni. Tehát relevanciája van a konstans kommunikációnak. Mikor „élessé” válik a helyzet, akkor mind a sértett, mind a bántalmazó gyermekkel azonnal megtörténik a feltáró, és a szupportív kommunikáció is.

7.1.2. Intézményi és fenntartói szinten

A bántalmazott, bántalmazó gyermekek pszichés megsegítésének biztosítása

Az empátikus meghallgatás pszichológus hiányában és/vagy (hétvégén) nem adekvát. Térbeli, tárgyi, személyi feltétel, kérdése, hogy mobil-e a pszichológus, vagy a gyermek jön be hozzá a vizsgálóba? Ki viszi be a gyermeket a vizsgálóba? Logisztikailag hogy kivitelezhető, inkább a pszichológus menjen ki? Ha kimegy, hol tudja abszolválni a pszichés segítséget? A gyermekfelügyelő éppen főz, a nevelő lakásotthon vezető hivatalos ügyintézésben van, a pszichológus bevonul a gondozóiba, és magára zárja az ajtót? Amin dörömböl a többi gyermek, vagy éppen a feltételezhető bántalmazó? Vagy akkor történik meg a tényleges pszichés szupportivitás, mikor a gyermekvédelmi gyám jelenlétében Jegyzőkönyv készül? Ez szakmailag belefér? Szakmai terheltségben, hogy lehet a protokollt tematikusan szorosán követni? Ezen atmoszférában valósulnak meg sokszor „freestyle” szakmaiság alkalmazásával az elvárt szakmai kötelezettségek, sok múlik a pszichológus személyiségén/tapasztalatán/tudásán. És mégis működik. De így kell, hogy működjön?

7.2. A módszertan munkavállalókkal történő megismertetése

A módszertan minden dolgozó számára ismert, az újonnan beálló dolgozók számára is a protokollnak megfelelő időintervallumban megtörténik az ismertetés, nálunk ezt a Szervezeti Egység vezető teszi meg.

Az Intézmény vezető csinált egy 10 oldalas zanzásított verziót, ami tényleg a releváns lépéseket taglalja. Ez a módszertanból lett kiollózva. Bizonyos helyzetekben indokolt lenne rövid brosrába tömöríteni, és „konyhanyelven” leírni, mert empirikusan az a meglátásom, hogy nem nagyon érzik a dolgozók a protokoll fajsúlyát, inkább egy újabb szükséges kötelezettségnek élik meg, ami plusz munkával jár.

7.3 Intézményi feladatok

Az észlelő feladatai

Az észlelés, ha megtörténik a lakásotthonban, függetlenül attól, hogy gyermekfelügyelő, vagy nevelő észleli, azonnal jelez a szakmai vezetőnek, aki koordinálja a kialakult eseményt a protokollnak szabályainak, és az esetnek az identitásának (kortárs, bántalmazás, egyéb külső személy általi, vagy nevelési oktatási intézményben kialakult helyzetről) megfelelően, ha tudja, és tovább értesíti a gyermekvédelmi gyámot, szervezeti egység vezetőt, aki tovább az intézmény vezetőjét.

A kialakult helyzetben itt, ami akadályt jelent bizonyos lakásotthonok elhelyezkedése, ami miatt az elkülönítés nem megoldható (pl: falu, hétvége, intézményi autó hiánya, mert éppen úton van, vagy egyéb ok) gyermek kísérete kórházba az esti órákban, illetve a vélelmezhető bántalmazó távol tartása ami szintén több szempontból ütközik akadályokba, akár jogi szempontból is.

Ha nem engedjük be a lakásotthonba, az feltételezhető abúzálot személyiséggjoga sérül, diszkrimináljuk, ha nincsen másik telephely a településen, 12 és/vagy 8 fő van elhelyezve a többi lakásotthonba, akkor hova helyezük el őt? Ő is egy szakellátott gyermek, és rá is vonatkoznak ugyanazok a jogi alapok, mint mindegyik gyermekre.

Tagadja az elkövetett cselekményt, a bántalmazó az ártatlanság vélelmezése fennáll (Alapjog), nincsen összhangban a Módszertan protokolljával, nincsen szemtanú. Szakmai viktimizáció.

7.4. Gyermekvédelmi gyámi feladatok

A törvényes képviselők 24 órás személyes megkeresése nagy százalékban megtörténik, telefonos úton történő kommunikáció az mindig teljesül a gyám, és gyermek között. Bántalmazó gyermek esetében is indokolt lenne a megkeresés, telefonos úton itt is megtörténik, de a személyes kapcsolat inkább a következő esedékes gyámi látogatáskor valósul meg.

Gondozási hely azonnali hatállyal történő megváltoztatása

Szintén egy jogi kérdés. A jogszabályok hierarchiáját kell nézni, tehát a Gyvt. 80/B. § (3) élvez relevanciát, a protokollnak kell ehhez igazodnia, és a törvény általi paragrafust kell követni.

Rendőrségi feljelentés

Rendőrségi feljelentést megtételét meg kellene előznie a gyanú alaposágának a mérlegelése. Az azonnali felmentés, azonnali eltávolítás, a munkaviszony megszüntetése, feljelentés, egy erős munkáltatói beavatkozás, itt tényleges, és súlyos norma szegésnek kell lennie ahhoz, hogy ez bekövetkezzen, és egyértelműen alátámasztott szakmai és jogi érvekkel, ami jogi platformon megállja a helyét.

Több olyan szakmai szituáció alakulhat ki, ami ezt a dolgot befolyásolja, valamint nem egyértelművé teszi. Pl.: ha a vélelmezhető bántalmazásnak csak korlátozottan cselekvőképes szemtanúi állnak rendelkezésre, éjszakai műszakban történő esetben, azaz a munkavállaló nem tudja megvédeni magát.

Ha nincsen a munkáltatói jogkörrel bíró személynek mérlegelési kompetenciája, akkor az egy munkaügyi bíróságon „instabil” lábakon áll meg (az elbocsátás), ha a perben az Intézmény veszít, a fenntartónak súlyos anyagi többletköltséggel járó plusz kiadást jelent, vissza kerülhet korábbi munkakörébe a vélelmezhető abúzus elkövető, alapjoga sérül igazolódik az ártatlansága, munkajogilag is igazságot nyer, tehát a protokoll egy újabb hasonló területre evez, mint a Gyvt. 80B. § (3) esetében.

Gyámhatóság értesítése

Az esetek 99%-ban értesítjük az illetékes hatóságot, de után követés a hatóság részéről nincsen, azaz információnk, intenzív kapcsolatunk nincsen ez ügyben velük. Ha az illetékes gyermekvédelmi gyám nem teszi meg a feljelentést, akkor ők hivatalból megteszik, és erről tájékoztatnak bennünket.

Részvétel a gyermekbántalmazással kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásában

Ezek a feladatok gördülékenyen működnek. Az orvosi ellátással kapcsolatos kötelezettséget megteszi az otthont nyújtó ellátás, ha indokolt a gyermekvédelmi gyámmal fúzióban, a rendőrségi meghallgatáskor a gyermekvédelmi gyám a releváns személy, de itt is, ha indokolt jelen van az otthont nyújtó ellátás is egyaránt.

Együttműködés a gyermekbántalmazás kivizsgálásában

Mikor a folyamat „élessé” válik és a szakmai kollaboráció elkerülhetetlen, akkor kialakul az adott helyzetre fókuszáló „szakmai kényszer koalíció” és halad a saját amplitúdójában a protokoll menete, kisebb-nagyobb döccenőkkel.

Összegzés

Eddig gyakorlati szinten nem éreztem a protokoll segítségét. Az, hogy jelen van a gyermekvédelemben ez ad egy visszatartó erőt, bizonyos személyiségjegyű dolgozóknál, gyermekeknél, de nagy százalékban mindenki igyekszik kisiklani alóla, hogy ne kelljen benne részt vennie. Viszont látens érzés, hogy „felelőst kell keresni”, ha az Intézményben nincsen protokoll, akkor az rosszul dolgozik, hogy hogy nem volt protokoll? Ott akkor biztos „verik a gyermeket”?

Tehát, ha szükséges a jelenléte, akkor a korrekció, és az „evolúciós” változása is az. Bizonyos szempontokból lazítani kell rajta jelenleg a határidő korlátok, Alapjoggal, munkajoggal, Gyvt-vel való kialakult kontraindikált helyzetein, jelenleg egy merev, direkt korlátok között kezeli a kialakult szituációkat, mechanikusan jár el, „látens presszió alatt tartva a dolgozókat” (*Óh már megint protokoll, ne hogy hibázzak, nem veszi fel a telefont, mi lesz? Ki fognak rúgni? Nem küldtem időben, a fenntartó azonnali hatállyal kéri az I. Számú adatlapot, fenyegető a kommunikáció, stb...*) És ebben a helyzetben hol van a gyermek, és hogy oldódik meg az ő helyzete? Sehogy! Statisztikai adat. De a protokoll relevanciát élvez, 2018.07.01 óta, nem tudja?

Mit nem várhatunk el a protokolltól:

Nem fogja a problémát megoldani a protokoll, gyermekbántalmazás lesz. Szankciót hatóságnak kell hozni, nem a gyermekvédelemnek. A gyermekvédelem koordinálja a kialakult problémát, és előkészítő szerepben van, nem pedig nyomozatiban, és vizsgálatiban.

A módszertan hatálya az őszinte szakmai kommunikáción alapszik, ami egy tükörként funkcionál ott, ahol a gyakorlati éles helyzetek, tapasztalatok ismeretlenek. És ezek a „nyers” valóságot megvilágító tények építő jelleggel hatnak a szakma fejlődésén belül, és segítséget adhat a külső emberek számára is, hogy betekintést nyerjenek ebbe a munkafolyamatba. A módszertan másik fontos pillére, hogy „independent”.

Ami segítheti a munkavégzést:

Szaktörzsek közötti (jelzőrendszeri) egyeztetés kompetenciákról, kötelezettségekről az érintett platformok, rendőrség, iskolák között kialakítani egy „szakmai hidat”, ami segíti a protokoll zökkenőmentes működését.

Tisztába tenni a protokoll jogszabályi hierarchiában való elhelyezkedését.

Jelzés Belső vizsgálat lefolytatása ne legyen kötelező feladat az intézmény vezetői részéről, a realitását kell az adott intézményen belül kivizsgálni és, ha ott felszínre kerülnek adekvát információk, akkor jelzéssel élni a fenntartónak, és elindítani a belső vizsgálatot, kerülve a 8, 24 órás és 10-20 napos kivizsgálási határidőket. Adott intézmény „identitását”, munkaerő forrás képességét/szakmaiságát, ellátottak, szakmai dolgozók közti dinamikát az adott vezető ismeri. Nem lehet egy séma alá venni a destruktív szituációkat, és eljárni.

Az ágazati irányító részéről legyen egy utazó munkatárs, feladata gyakorlati tapasztalatok összegzése lenne.

Szociográfiai szempontból tudna empirikus információkat gyűjteni arról, hogy Magyarország tájegységein belül hogy és milyen módon tud szakmailag abszolválni a protokollt. Mert más Budapest, és más a vidék, azon belül is város, falu. Ez elősegítené az ágazati irányítót, hogy lehetne professzionálisabbá/konstruktívabbá, szükségletnek megfelelőnek tenni az általa számon kért feladatot és a protokollt.

A terepen szerzett információ segíti a jogszabály helyes értelmezését, módosítás javaslatát, kialakítását.

A gyermekvédelem jelenleg „deklasszált”, segítségért kiállt, terheltsége meg nem, illetve túlóra ki nem fizetése miatt, professzionális empíriával rendelkező szakemberek fognak távozni a szférából, csak pozíciót betöltő „tudás nélküli” emberek fognak dolgozni, akik „túlélnek a mindennapokat”, ezáltal a protokoll betartása háttérbe

fog szorulni, mert pluszként és következménnyel járó teherként jelenik meg, és hibázási lehetőséget ad, amit kerülnek az emberek. Jelenleg nincsen összhang az elmélet és a gyakorlat között, pedig az elmélet lenne a gyakorlat.

Aszódi Javítóintézet

A javítóintézetekbe befogadott fiatalok bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertani útmutató vonatkozásában az alábbi észrevételekkel élünk.

Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a javítóintézetekben hatékonyan fel lehessen lépni a bántalmazások különböző formái ellen, egyrészt a kortársbántalmazások ellen, illetve különösen az ellen, amikor az intézményben dolgozó felnőtt bántalmazza a javítóintézetben elhelyezett gyermeket, fiatalokot.

Véleményünk szerint ebben az esetben is a preventív eszközök a leghatékonyabbak, vagyis az esetek akkor kerülhetők el leginkább, ha megfelelő létszámú és megfelelően képzett munkaerő látja el a gyermekek, fiatalok nevelését, gondozását, felügyeletét.

Különösen a kortárs bántalmazás eseteiben nem szabad figyelmen kívül hagyni a fiatalok szociokulturális hátterét, aluliskolázottságát, konfliktuskezelő képességük hiányosságát.

Éppen ezért is fontosnak tartjuk, hogy a javítóintézeti növendékek lehetőség szerint vegyenek részt különböző konfliktuskezelő, agressziókezelő, agressziócsökkentő, resztoratív programokban.

Módszertani szempontból egyértelmű, hogy a bántalmazások spektruma nagyon széles, álláspontunk szerint mégis különböző értelmezéseket vehet fel a különböző súlyú bántalmazások intézményen belüli kezelése, kevés támpontot ad az útmutató a súlyosság és a beavatkozások megválasztásának differenciáltságára, eszköztárára, álláspontunk szerint nehezen értelmezhető a vezetők számára és nehezen közvetíthető

a kollégák felé a mindennapi gyakorlat szempontjából, ezáltal bizonytalanná teszi a kilátásba helyezhető (jog)következményeket.

Aggályosnak látjuk, hogy a módszertan szerint nincs mérlegelési, súlyozási lehetőség, hiszen „...minden, a Módszertan tárgyi hatálya alá tartozó gyermekbántalmazási esetben – gyermekbántalmazás gyanúja esetén is – kötelezően a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni, függetlenül a bekövetkezett gyermekbántalmazás típusától és súlyosságától.

(A Módszertanhoz képest az SZGYF 7/2019. (IV.25.) szabályzatának sokkal pontosabban sikerült meghatározni a rendkívüli események körét, mindemellett a szabályzat rögzíti, hogy „annak megítélése, hogy az adott esemény rendkívüli esemény-e, az érintett intézményvezető feladata és felelőssége.)

Az intézményekben előforduló különböző normaszegések körében és annak kezelésében a bántalmazás, álláspontunk szerint egy speciális helyzetet jelent, abból a szempontból, hogy a bántalmazás kezelése intézményen belül a vezetők és a munkatársak részéről is azonnali beavatkozást és azonnali felkészültséget igényel, ezzel együtt a bántalmazás adott súlyossági fok esetében rendőrségi vizsgálat, rendőrségi eljárás indítását jelent(het)i. Álláspontunk szerint a gyakorlatban nehezen értelmezhető, hogy pontosan mely esetek azok, amelyek a jelenleg ismert bírósági ítélezési gyakorlat, stb. alapján, az intézményvezető számára kötelezővé teszik az eljárás indítását, nincsenek szempontok arra, hogy mi mérlegelhető és mi nem mérlegelhető.

A módszertani útmutatóból nem egyértelmű, hogy a cselekmény súlyossága alapján mennyiben az intézményvezető kizárólagos felelőssége vagy sem, vagy lehet, vagy lehetne-e, hogy a rendőrségi bejelentésről döntést hozhasson.

Fokozott nehézséget jelent álláspontunk szerint az az eset, amikor a bántalmazás intézményen belül nem dönthető el egyértelműen, hogy a bántalmazás megtörtént-e, az intézményen belül felmerült munkatárs által történt-e, megítélhető-e ennek súlyossága? Ezekben az esetekben mi tartozik egy adott ügyben belső intézményi vizsgálat körébe, mi esetlegesen egy gyermek ellen induló fegyelmi eljárás keretébe és mi tartozik egy rendőrségi bejelentés hatáskörébe. Amennyiben rendőrségi bejelentésre is sor kerül, mennyire történhetnek módszertani szempontból ezek párhuzamosan, egy ilyen helyzetben az intézetnek a gyermek védelmének maximális biztosítása mellett, milyen lehetősége van a munkatárs jogai védelmének biztosítására. (meghallgatások, nyilatkozatok felvétele, nyilatkozattételi tájékoztatások, ennek a rendőrségre való megküldése, stb.).

A módszertani útmutató egy nagyon aprólékos, differenciált eljárásra kötelezi az intézményt, melynek része a bántalmazás tényéről, annak körülményeiről való széleskörű tájékoztatás, beleértve az intézményi hálózat mellett a törvényes képviselőt is.

Rendkívül aggályosnak tartjuk ezen gyakorlat kialakítását szakmai egyeztetések és közös gyakorlati álláspont kialakítása nélkül.

Felmerül az a kérdés, hogy egy olyan esetben, amely nem egyértelmű, a munkatárs mikor válik „gyanúsítottá”.

A rendőrségi eljárásokban a nyomozó hatóság egy bejelentést követően vizsgálja meg, hogy bűncselekmény történt-e, illetve előzetes nyomozati cselekmények alapján dönti el azt, hogy ki az, aki gyanúsítható a cselekmény elkövetésével és ahhoz, hogy a vélelmezhető elkövető gyanúsítottá váljon legalább az alapos gyanú megállapítása szükséges.

Kérdés, hogy ez az eljárás, vagy ez az eljárási minta, hogyan viszonyul egy intézményen belüli vizsgálathoz, a munkatárs gyanúsításához.

A munkatárssal szemben felmerülő gyanú esetében, álláspontunk szerint, mindenképpen szükség lenne egy fenntartói szakmai ágazati iránymutatásra, amely alapján egységes lenne, hogy hogyan és mikor kell alkalmazni azt a jogszabályi eljárást, mi szerint, aki ellen rendőrségi eljárás indul, függetlenül az eljárás végső kimenetelétől, fel kell függeszteni a munkavégzés alól, továbbá ennek milyen munkaügyi és ehhez kapcsolódó anyagi következményei legyenek.

Az általánosabb kérdések mellett fontos lenne intézmény specifikusan (pl: javítóintézeti módszertan) a konkrét eljárás folyamatának lépéseit egyeztetni az egységes gyakorlat kialakítása érdekében, illetve megvizsgálni azt, hogy melyek azok, amelyek nem szükségesek a javítóintézeti protokoll kialakításához (pl.: gyermekjogi képviselő jelenléte). Melyek azok a plusz elemek, amelyek viszont a javítóintézet sajátos helyzete miatt szükségesek lehetnek (pl.: letartóztatásban lévő fiatalkorú esetén rendelkezési jogkör gyakorlójának értesítése újabb büntetőeljárás indítása miatt, stb.).

Az intézmény felelőssége és szakmai fundamentuma a gyermekbántalmazás megelőzése, tiltása és adott esetben szankcionálása.

MÓDSZERTAN

I.2. A Módszertan célja

A Módszertan célja a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása azáltal, hogy a Módszertan alkalmazásával a gyermekvédelmi szakellátási intézményekben és javítóintézetekben minden gyermekbántalmazási ügy kivizsgálása és kezelése egységes eljárásrend alapján, szabályozott és ellenőrizhető módon, kötelező jelleggel történik meg.

A védelemhez való jog szélesebb körű biztosítása megfogalmazás nem megfelelő, hiszen a gyermekek számára biztosított jogokat jogszabály biztosítja, így nincs szűkebb vagy szélesebb kör.

A Módszertan céljának meghatározásánál kizárólag a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekeket említi. A gyermekvédelmi törvény 15. § (3) bekezdése meghatározza, hogy melyek a gyermekvédelmi szakellátások. A bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve letartóztatásba helyezett fiatalkorúak javítóintézeti ellátása a gyermekvédelmi rendszer része, de nem tartozik a gyermekvédelmi szakellátások közé.

Ezen kívül a Módszertan az általános szabályok fejezetben is van, hogy kizárólag gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekeket említi. (pl.: 1.4.1. minden esetben kötelező intézkedések - intézményi és fenntartói szinten egyaránt pontban)

Az általános szabályok, véleményünk szerint valamennyi a Módszertan hatálya alá tartozó intézményre vonatkoznának.

Minderre figyelemmel célszerűbb lenne a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek kifejezés helyett más meghatározást használni.

1.2. A Módszertan célja

Meggyőződésünk, hogy a Módszertan alkalmazása hozzájárul a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermeket ért, illetve az általuk elkövetett bántalmazások megelőzéséhez, ezen esetek számának csökkenéséhez is.

Véleményünk szerint, a megelőzéshez a szakmai tudásból és pedagógusi hitvallásból fakadó figyelem, gondoskodás, a megelőzést célzó programok, tréningek szükségesek. A Módszertan alkalmazása ezek nélkül nem elegendő.

Továbbá egy szakmai közösség tevékenységét a bántalmazásos események kivizsgálása okán nemcsak a büntetőjogi felelősség, hanem a lelkiismereti felelősség is keretezi. Amennyiben ez jellemzi a közösséget, akkor a jelzés, észlelés, kivizsgálás és megoldás minden esetben megtörténik.

I.3.2. A Módszertan tárgyi hatálya kiterjed

A javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott által elkövetett bántalmazás esetére nem terjed ki a Módszertan hatálya, ezeket az eseteket rendkívüli eseményként kell kezelni.

Véleményünk szerint ez a megfogalmazás nem elég pontos, hiszen ennek értelmében, amennyiben nagykorú növendék vagy nagykorú utógondozott követi el a bántalmazást az „csak” rendkívüli eseménynek minősül.

Ha jól értelmezzük, akkor itt a nagykorú növendék vagy nagykorú utógondozott által nagykorú növendék vagy nagykorú utógondozott sérelmére elkövetett bántalmazási esetekről van szó, mivel a Módszertan így folytatódik: *azokra az esetekre, ha javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott javítóintézeti ellátásban részesülő gyermeket bántalmaz, a bántalmazott gyermek érintettsége miatt kiterjed a Módszertan hatálya, így ekkor a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni.*

I.4.1. Minden esetben kötelező intézkedések

- *Fenntartó értesítése - az észleléstől számított 8 órán belül telefonon, 12 órán belül írásban, a Módszertan 1. számú mellékletét képező Adatlap kitöltésével és megküldésével, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: SZGYF) által fenntartott intézmények esetében rendkívüli eseményként jelezni azokat a továbbiakban nem szükséges.*

Véleményünk szerint valamilyen formában fel kellene tüntetni a telefonszámot, (pl.: a mellékletben) ahova a bejelentést kell tenni, illetve az adott személyt, akinek jelenteni kell az eseményt.

II.1.1.2. A működtető vezetőjének feladatai

Munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtétele

Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket (pl.: amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, a munkatárs munkahelyről történő azonnali eltávolításának biztosítása, munkaviszony megszüntetése, stb.)

Az előbb hivatkozott szabályozás a II.1.3.2. pontban, mint speciálisan a javítóintézetekre vonatkozóan leírtakkal összhangban áll.

A II.1.3.2 pont, az intézményvezető feladatai közé sorolva fogalmazza meg, hogy szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket (pl.: amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, a munkatárs munkahelyről történő azonnali eltávolításának biztosítása, munkaviszony megszüntetése, stb.)

Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy *senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.*

Az Alaptörvény R) cikk (1) bekezdése kimondja, hogy *az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.*

Az Alaptörvény, ami az R) cikk (2) bekezdése értelmében mindenkire kötelező, megállapítja, hogy *senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.*

Ezzel szemben a Módszertan mégis előírja, hogy amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa munkaviszonyát az intézményvezetőnek meg kell szüntetni.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 1. §-a is rendelkezik az ártatlanság vélelméről, miszerint senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg bűnösségét a bíróság jogerős ügydöntő határozata meg nem állapítja.

A 2017. évi CXLIX. törvény 2. §-a a Btk. 52. §-át - a foglalkozástól eltiltást - a következő (4) bekezdéssel egészítette ki: *A kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetőjét el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.*

A Btk. hivatkozott szakasza már a konkrét bűncselekmény - kiskorú veszélyeztetése - elkövetőjével szemben fogalmazza meg az adott személy foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől való eltiltását.

A Btk. nem gyanúról beszél, hanem konkrét megvalósított bűncselekményről.

A Módszertan ezzel szemben mégis azt a követelményt állítja az intézményvezető elé, hogy amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, munkaviszonyát meg kell szüntetni.

A Módszertan nem szabályozza, hogy a munkaviszony megszüntetésére csak a feljelentés alapján elindult rendőrségi eljárás befejezését követően és alapos gyanú esetén kerülhet sor, vagy ha pl.: a bántalmazó munkatárs elismeri a bántalmazást.

Mint azt már a korábbiakban is írtuk, a munkatárssal szemben felmerülő gyanú esetében, mindenképpen szükséges lenne egy fenntartói szakmai ágazati iránymutatás, amely alapján egyértelművé válna, mikor kell felfüggeszteni az érintettet a munkavégzés alól.

Ennek szabályozáskor viszont semmi esetre sem lehet figyelmen kívül hagyni az Alaptörvényt, illetve a Be. vonatkozó szakaszát, miszerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

II.1.3.2. Az intézményvezető feladatai

Rendőrségi feljelentés megtétele

A Módszertan kizárólag ennyit ír az intézményi feladatok javítóintézet esetében fejezetnél.

Ezzel szemben a gyermekvédelmi gyámi feladatok fejezet C) pontjában részletesen ki vannak fejtve a rendőrségi feljelentés megtételével kapcsolatos teendők.

Meglátásunk szerint jó lenne egységessé tenni az ezzel kapcsolatos szabályozást, nyilván a javítóintézetre alkalmazandó specialitásokat figyelembe véve.

Problémásnak látjuk a rendőrségi feljelentéssel kapcsolatos módszertani útmutatást.

A gyermek felnőtt általi bántalmazása esetén minden esetben szükséges a rendőrségi feljelentés megtétele... A rendőrségi feljelentés megtételét nem előzheti meg a gyanú alaposságának mérlegelése.

A bejelentés/gyanú kapcsán feljelentést kell tenni, ennek következményeként értelmezésünk szerint a bántalmazással érintett munkavállalót fel kell menteni a munkavégzés alól.

Ennek kapcsán ismét előjön a munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtétele fejezet kapcsán kifejtettek, miszerint *senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.*

A Módszertan értelmezése szerint azonban mégis „bűnösnek” kell tekintenünk minden bántalmazással érintett munkavállalót, bármilyen előzetes vizsgálat vagy rendőrségi eljárás lefolytatása nélkül.

Természetes, hogy minden munkavállaló általi gyermekbántalmazási esetet, gyanút ki kell vizsgálni és megfelelőképpen szankcionálni kell, de az ártatlanság vélelmét sem lehet figyelmen kívül hagyni.

Nem hozhatunk visszafordíthatatlan döntéseket munkavállalók sorsáról pl.: egy bemondás alapján.

Mindezekre tekintettel, nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkatárssal szemben felmerülő gyanú esetében egy alaposan átgondolt iránymutatás, szabályozás kerüljön megfogalmazásra, ami figyelemmel van a fentiekben kifejtettekre.

Fenntartó értesítése

Az Adatlapot a javítóintézeti otthonvezető tölti ki és küldi meg az intézményvezetőnek, aki továbbítja azt a fenntartó felé.

Véleményünk szerint nem kellene kizárólagosan az otthonvezetőket megjelölni, mint az Adatlap kitöltőjét. A 24 órán belüli írásbeli értesítési kötelezettség betartása, továbbá egyéb intézményi működési gyakorlatok miatt sem alkalmas ez a fajta „megszorítás”.

Miért releváns, hogy kizárólag egy otthonvezető töltheti ki az Adatlapot?

A gyakorlatban előfordul, hogy egy hétvégén a javítóintézet vezetője vagy helyettese látja el az ügyeletes vezetői teendőket. Ebben az esetben, ha ekkor történik egy gyermekbántalmazás, nem töltheti ki pl.: a javítóintézet igazgatója az Adatlapot?

Szerintünk mindenképpen módosításra szorul ez a rész és nem maradhat kizárólagosan az otthonvezető feladata az Adatlap kitöltése.

III.3. A gyermekbántalmazás gyanújáról

A világ egyetlen igazságügyi rendszere sem tesz egyenlőségjelet a bántalmazás ténye és gyanúja közé.

A magyar jogrend sem kivétel ez alól.

Nem beszélve arról, hogy ez morálisan nemcsak aggályos, de elfogadhatatlan is.

Sok éves tapasztalat, hogy a bántalmazás gyanús esetek jelentős részében nem történik meg tényszerűen a bántalmazás, eltérő verbális eszköztár, más szociokulturális körből hozott szenzitivitás vagy akár szándékos valótlanosság állítás húzódik a háttérben.

Kelet-Magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat

A Kelet-magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat 2018. július 01. – 2019. december 31. közötti időszakban *A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban és javítóintézetekben ellátott gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertan 2018.*, továbbiakban **módszertani útmutató** alapján, az alábbi bántalmazásokról készített adatlapot. A jelzéseket észlelők, megtevők, nevelőszülő, gyermekvédelmi gyám, nevelőszülői tanácsadó, pedagógus voltak. Az intézmény minden esetben az előírt protokoll szerint járt el, akár szükség szerint megszüntetve a nevelőszülő foglalkoztatási jogviszonyát is.

Gyermekbántalmazás táblázat

	2018 év	2019 év
Bántalmazott	17 fő	15 fő
Bántalmazó	-	6 fő

Az elkészített intézményi statisztika alapján 32 esetben érkezett észlelő jelzés bántalmazás gyanúja miatt. 6 esetben a bántalmazó, a nevelésbe vett gyermek volt.

Bántalmazás helyszíne	Bántalmazó személy	Fő	Bántalmazás jellege
Iskola	Egyéb kortárs	9 fő	fizikai
Gondozási hely	Nevelőszülő	6 fő	-fizikai -érzelmi
Gondozási hely	Nevelőszülő hozzátartozója (gyermeke)	5 fő	-érzelmi -fizikai -szexuális

Más helyszín	Egyéb felnőtt	12 fő	-elhanyagolás -fizikai -szexuális
--------------	---------------	-------	---

Ebből 6 esetben érkezett jelzés a nevelőszülő bántalmazó magatartása miatt. A befogadott gyermekekkel való szakmai munka, segítő, feltáró beszélgetés, pszichológusi megsegítések által feltárt bántalmazások 12 esetben vérszerinti családból hozott bántalmazást takartak. Tapasztalható, hogy a családból történő kiemelés leggyakoribb okai: elhanyagolás, tankötelezettség elmulasztása, a szülők életviteli problémája, ami gyakran anyagi okokra is visszavezethető. A későbbiekben a gyerekekkel való szakmai munka során feltárássra kerül fizikai és szexuális bántalmazás is.

Feljelentést tevő	Helyszín	esetszám	Nyomozás jelenleg folyamatban van
Nevelőszülő	Más helyszín	1	1
Gyermekvédelmi gyám	Iskola-2 Gondozási hely-2 eset- nincs információ Más helyszín-4	8	3
Nevelőszülői hálózat	Más helyszín	2	-
Egyéb	Más helyszín	1	1

A táblázatban kimutatásra került, hogy a fenti esetszámot tekintve, hány esetben történt rendőrségi feljelentés is. A rendőrségi kivizsgálásokról, fejleményekről, hiányosak az információi az intézményünknek, mivel a büntető eljárásjogi törvény nem rendelkezik az intézmény értesítéséről.

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

62. §. (4) A tizennegyedik életévét be nem töltött személyt csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték más bizonyítási eszközzel nem pótolható.

(5) A (3) bekezdésben meghatározott figyelmeztetéseket a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni. A tizennegyedik életévét be nem töltött személy meghallgatása esetén mellőzni kell a hamis tanúzás és a hamis vád jogkövetkezményeire való figyelmeztetést.

(6) A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú meghallgatásán törvényes képviselője is részt vehet.

(8)^{*} A kiskorút a törvényes képviselője útján kell idézni, illetve értesíteni, idézés esetén azzal a felhívással, hogy a törvényes képviselő a megjelenéséről gondoskodik.

134. §^{*} (1) A fiatalkorúval szemben a szabálysértési eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével és úgy kell lefolytatni, hogy elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják.

(2) Ha az eljárás adatai alapján a fiatalkorúval szemben előreláthatólag szabálysértési elzárás, közérdekű munka vagy pénzbírság kiszabására kerül sor, a meghallgatásától nem lehet eltekinteni.

(3) A fiatalkorú törvényes képviselőjét, gondozóját a meghallgatásról, illetve a tárgyalásról azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a fiatalkorú megjelenéséről gondoskodik. Amennyiben a törvényes képviselő megjelenésének akadályja van, a gyámhatóság képviselőjét kell a fiatalkorú meghallgatásának időpontjáról értesíteni.

(4) A fiatalkorú meghallgatására a törvényes képviselője jelenlétében kerül sor, kivéve, ha:

a) a törvényes képviselő a szabálysértést a fiataalkorúval együtt követte el, illetve az érdekei a fiataalkorú érdekeivel egyébként ellentétesek,

b) a törvényes képviselő a jogainak gyakorlásában akadályozva van,

c)* a fiataalkorúnak nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője. Ezekben az esetekben a gyámhatóság eseti gyámot rendel ki. A tárgyaláson megjelent gondozót a fiataalkorú életviszonyaira nézve minden esetben meg kell hallgatni, aki ezekre a körülményekre nézve a nyilatkozatot nem tagadhatja meg.

(5)* A fiataalkorú törvényes képviselője vagy gondozója részére a végzést, illetve határozatot kézbesíteni kell azzal, hogy a határozattal szemben jogorvoslattal élhet.

(6) Ha az eljárás alapján a szabálysértési hatóság indokoltnak tartja, a fiataalkorú védelembe vételét kezdeményezheti az erre hatáskörrel rendelkező szervnél.

(6a)* Elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt eljárás alá vont fiataalkorú, vagy elzárással is sújtható szabálysértési tényállást megvalósított gyermekkorú esetében a szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, vagy a bíróság a fiataalkorú, illetve gyermekkorú védelembe vételét kezdeményezi az erre hatáskörrel rendelkező szervnél.

(7) Fiataalkorúval szemben a 102. § (1) bekezdése, valamint a 118. § (1) bekezdése szerinti eljárás alapján csak intézkedés alkalmazható.

102. § (1)* Ha a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy az eljárásban részt vevő más személy meghallgatása, valamint egyéb bizonyíték megszerzése nem szükséges, a szabálysértési hatóság - a (3) bekezdésben meghatározottak szerint - büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz.

118. § (1)* Ha az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy a tanú, sértett, szakértő meghallgatása nem szükséges, valamint a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn, a bíróság határozatban büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz, továbbá rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről, illetve - a 93. § figyelembevételével - az okozott kár megtérítéséről.

(8)* A tizennegyedik életévét be nem töltött, valamint fiatalkorú személyt törvényes képviselőjének jelenlétében és csak akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés benne nem kelt félelmet.

2017. évi XC. Törvény a büntetőeljárásról

51. § (5) A sértett jogosult arra, hogy kérelmére tájékoztassák az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben

f) javítóintézeti nevelés esetén a fiatalkorú ideiglenes vagy végleges elbocsátásáról, a javítóintézet engedély nélküli elhagyásáról, illetve a javítóintézeti nevelés félbeszakításáról.

86. § (1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személyt védelemben részesíti,

a) ha a büntetőeljárásban történő részvételével összefüggésben élete, testi épsége, személyes szabadsága veszélyeztetett, illetve

b) hogy az e törvény szerinti jogait és kötelezettségeit megfélemlítés és befolyásolás nélkül gyakorolhassa, illetve teljesíthesse.

(2) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy védelme érdekében a 85. §-ban meghatározott intézkedések mellett:

a) telekommunikációs eszköz használata esetén elrendelheti az érintett személy személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságok technikai eszközzel történő torzítását,

b) eljárási cselekményről hang-, vagy kép- és hangfelvétel készítése esetén elrendelheti az érintett személy személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságait technikai úton torzító másolat készítését,

c) az e törvényben foglaltak szerint korlátozhatja a terhelt, illetve a védő jelenléti jogát az eljárási cselekményen,

d) korlátozhatja az érintett személy részvételével zajló eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési jogát azzal, hogy kérdés feltevésének indítványozását teszi lehetővé,

e) mellőzheti a különleges bánásmódot igénylő tanú szembesítését,

- f) hivatalból is elrendelheti az érintett személy személyes adatainak zárt kezelését,
- g) kezdeményezheti az érintett személy vonatkozásában személyi védelem elrendelését,
- h) az érintett személyt különösen védett tanúvá nyilváníthatja, illetve azt kezdeményezheti,
- i) kezdeményezheti az érintett személy Védelmi Programban részvételére irányuló megállapodás megkötését.

(3) A különleges bánásmódot igénylő személy védelmét biztosító intézkedés alkalmazása esetén a különleges bánásmód megállapításának kezdeményezésével és vizsgálatával kapcsolatos ügyiratokat zártan kell kezelni.

87. § (1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén

- a) lehetőség szerint kép- és hangfelvételt készít,
- b) elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen,
- c) a büntetőeljárással összefüggésben biztosítja az Alaptörvényben, az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett gyermek jogairól szóló egyezményben, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben és más törvényekben megfogalmazott, gyermeket megillető jogok hatékony érvényesülését.

(2) A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú vallomása műszeres vallomásellenőrzéssel nem vizsgálható.

(3) A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú szembesítése csak a hozzájárulásával rendelhető el.

88. § (1) Tizennegyedik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén

- a) az eljárási cselekmény elvégzésére csak akkor kerülhet sor, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható,
- b) az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell elvégezni, feltéve, hogy az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei

teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel nem biztosítható,

c) ha ez az eljárási cselekmény eredményességét nem veszélyezteti, a nyomozás során a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze,

d) a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít.

(2) Tizennegyedik életévét be nem töltött tanú szembesítése nem rendelhető el.

(3) A tizennegyedik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen.

(4) Ha a tizennegyedik életévét be nem töltött tanú kihallgatását a terhelt vagy a védő indítványozta, a tanú részvételét igénylő eljárási cselekményen a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság biztosíthatja az indítványt előterjesztő terhelt és védője személyes jelenlétét.

89. § (1) A 82. § *c)* pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett esetén a nyomozás során

a) a sértettet csak a vele azonos nemű személy hallgathatja ki, illetve a sértett jelenlétével zajló más eljárási cselekményen az eljáró nyomozó hatóság részéről a sértettel azonos nemű személynek is jelen kell lennie, valamint

b) a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze.

(2) A nyomozó hatóság az (1) bekezdés rendelkezéseitől eltérhet

a) a sértett indítványára vagy hozzájárulásával,

b) ha az eljárás eredményességének biztosítása ezt elkerülhetetlenné teszi.

(3) A 82. § *c)* pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett szembesítése csak a sértett hozzájárulásával rendelhető el.

(4) Ha a 82. § *c)* pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be,

a) az eljárási cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell elvégezni, kivéve, ha az eljárási cselekmény ott nem hajtható végre, vagy a sértett jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete, illetve védelme más módon is biztosítható,

b) a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít,

c) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen,

d) a telekommunikációs eszköz alkalmazása során biztosítani kell, hogy a sértett kizárólag az eljáró bírót, ügyészt vagy nyomozó hatóság tagját láthassa,

e) a vádemelés után a bíróság a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján végezheti el,

f) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csak indítványozhatják kérdés feltevését,

g) a nyilvánosságot ki kell zárni a tárgyalásnak arról a részéről, ahol a sértett részvétele az eljárási cselekményen kötelező.

(5) Ha a 82. § c) pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a sértett védelme érdekében a bíróság hivatalból vagy indítványra mellőzheti a sértett tanúként történő kihallgatását, ha a sértett kihallgatására a nyomozás során a (4) bekezdés b) pontjának megfelelően már sor került. Ebben az esetben a sértett nyomozás során tett tanúvallomása bizonyítási eszközként felhasználható.

492. § (1) A bíróság az eljárást ügydöntő végzéssel megszünteti, ha

b) a vádlott gyermekkor miatt nem büntethető,

678. § (1) A fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

(5) Fiatalkorúval szemben büntetőeljárásnak csak közvádra van helye, a magánvádra üldözendő bűncselekmények esetében az ügyészség jár el.

679. § A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás során folyamatosan köteles vizsgálni, hogy felmerül-e a fiatalkorúval kapcsolatban olyan körülmény, amely megalapozza a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározott jelzési kötelezettséget vagy hatósági eljárás kezdeményezésének a kötelezettségét.

689. § (1) A fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személyt, ha nem azonos a törvényes képviselővel, értesíteni kell a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésről.

(2) Az ülésen a törvényes képviselő, valamint a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személy is felszólalhat.

(3) A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésről szóló határozatot a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személlyel is közölni kell.

Az eljárás lefolytatásával a tapasztalat, hogy elsősorban a szakmai felkészültség, törvények, jogszabályok ismerete, pontos munkaköri leírások, a társ szervek jóindulata és esetleges segítőkészsége segíti a munkánkat.

Az eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy a gyerekek, fiatal felnőttek, kezében fegyverré is válhat a protokoll betartása. Valótlanul vádolják meg a nevelőszülőt bántalmazással, mert kamaszodnak, vagy valamiért megharagudtak, ezért el szeretnének kerülni a nevelőszülő háztartásából. Megemlítendő az intézkedési sorrendek betartása. Előbb kell intézkedni, majd ezt követően kerül sor a rendkívüli felülvizsgálatra. A Módszertani útmutató alapján az intézménynek nincs mérlegelési lehetősége, **bántalmazás gyanúja** esetén is a gyermeket azonnal ki kell emelni a családból.

Gyanú esetén szerencsésebb lenne, ha a szakemberek mérlegelnék a gyermekek azonnali kiemelését a családból. Az eddigi tapasztalatok alapján az azonnali gondozási hely változás nem minden esetben a gyerekek érdekét szolgálta, nem feltétlenül kerültek jobb helyzetbe. Pl: beilleszkedés nehézségei, több gondozási helyre helyezés (testvérek szétválasztása férőhely hiányában). Az intézményvezető és a

gyermekvédelmi gyám közös döntése lehessen, hogy bántalmazás gyanú esetén valóban szükséges-e a gyermek(ek) kiemelése a gondozási helyről, valóban ez szolgálja a gyermek mindenek feletti érdekét?

A módszertani útmutató miatt tapasztalható, hogy felelősök keresése az elsődleges szempont, - ki, - mikor, - miben, -hol hibázott. Az útmutató logikájából az következik, hogy ezek a cselekmények, valakinek a felelősségre vonása nélkül, nem valósulhatnak meg. PL.: a gyermek mentális állapotában hirtelen bekövetkező változás, akár tév képzeteket is előidézhet, melyeknek előzménye nem is lehet. Ebben az esetben is az elsődleges szempont az volt, hogy a nevelőszülői hálózat szakemberei, vagy a nevelőszülő, vagy a jelzőrendszer más tagja, mulasztását megállapítsák így valaki felelősségre vonható legyen. Mindezt, az eset körülményeinek kivizsgálását megelőzően végezték el pl: pszichológus szakértő véleményét megelőzően. Az ilyen vizsgálatban végső döntést hozó szakembereknek elő lehetne írni, hogy az érintetteket, személyesen hallgassa meg és az elhelyezés körülményeit is személyesen tanulmányozza, vizsgálja meg. A körülményeket és a résztvevőket nem ismerve, tisztán az iratanyagból felelősséget megállapítani nem feltétlen lehet.

A módszertani útmutató nem tesz különbséget büntetőjogi szempontból, a gyanú és a megalapozott gyanú között. Míg a nyomozó hatóság, a büntetőeljárást gyanú esetén is elrendelheti, sőt, köteles elrendelni addig a gyanúsítottkénti felelősségre vonás egyik feltétele, hogy a gyanú megalapozott legyen. A büntetőeljárás megindítása és a gyanúsított felelősségre vonás között akár több hónap is eltelhet. Ebben az időszakban kell azokat a bizonyítékokat beszerezni, mely által, a nyomozó hatóság gyanúsítással élhet. Amennyiben a megalapozottság nem állapítható meg, abban az esetben a büntetőeljárást ismeretlen személlyel szemben megszünteti. Ha nevesítve van a feljelentésben a vélt elkövető, még akkor sem lehet gyanúsítottként felelősségre vonni az előbbieik alapján. Természetesen a büntetőeljárásjogi törvény a gyanúsítást követően is lehetőséget ad arra, hogy az eljárás bármely szakában, az

elkövetővel szemben, az eljárás megszüntetésre kerüljön (nyomozati, -ügyészi, -bírói szak).

Az Intézmény minden esetben a módszertani útmutató szerint jár el, ennek megfelelően felfüggeszti, vagy megszünteti a nevelőszülő foglalkoztatási jogviszonyát, a díjazásában is a jogszabálynak megfelelően jár el. Nevelőszülői hálózatunknál tapasztaljuk, hogy gyanú esetén a nevelőszülőket nagyon megviseli, a kialakult helyzet. Pszichésen és erkölcsileg is. A becsületük visszaállítása nagyon nehéz, különösen, ha egy kistelepülésről beszélünk. Nagyon sok nevelőszülő ezért nem vállal 10 év fölötti gyerekeket különösen lányokat, mert nagyon komolyan veszik a módszertani útmutatóban leírtakat, tudják, hogy elég egy rossz mozdulat, egy elejtett szó a gyermekkel szemben és már meg is vádolják a nevelőszülőt.

Ebből következhet:

- bizonyított, hogy a cselekményt a feljelentett követte el, vagy történt-e egyáltalán bűncselekmény?
- ártatlanság vélelme?
- milyen indoklás alapján kerül sor a foglalkoztatási jogviszony megszüntetésére?
- amennyiben az eljárás bűncselekmény hiánya miatt kerül megszüntetésre, szinte bizonyos, hogy a munkáltató munkaügyi per elé néz. Ha az előbbieken alapján a nevelőszülő nem követett el jogsértést, szinte biztos, hogy a munkáltató, anyagi és erkölcsi felelőssége kerül megállapításra. Hozzátehetjük azt is, hogy egy kis közösségben, az eljárások miatt milyen hátrányokkal kell szembesülnie ezen személyeknek.
- ha a bántalmazott és egyéb ok miatt nevelőszülőhöz került gyermekek segítése az elsődleges feladatunk, akkor talán elvárható, hogy a saját munkavállalóinknak is minden segítséget meg tudjunk adni. Az azonnali elbocsátás nem segítség, és nem a probléma kezelésének módja.

A módszertani útmutató előírja, hogy a kortárs bántalmazásnál, a bántalmazót és a bántalmazottat is lehetőség szerint meg kell hallgatni. A bántalmazó gyermeket (pl.: nem nevelésbe vett gyermek) az intézményünk munkatársának nem áll jogában meghallgatni, így csak a bántalmazott gyermek elmondására hagyatkozhatunk. A jogszabályok összehangoltságának hiánya ebben is mutatkozik. Itt nagyobb teret kellene adni (amennyiben az iskolában történik a bántalmazás), az oktatási intézmények igazgatóinak, hogy a kortárs bántalmazást, - természetesen a gyermekvédelmi gyámokkal összehangoltan- az iskola keretein belül, minden érintett részvételével, esetmegbeszélés, esetkonferencia kereteiben megbeszélésre kerülhessen. Az esetek súlyosságát mérlegelve szükség szerint adatlap kitöltése, ami az iskola (iskolai szociális munkás), vagy a gyermekvédelmi gyámok hatásköre lenne.

Akadályt jelent és ellentmond több esetben a gyermekvédelmi gyám döntése is, amikor felmerül a bántalmazás gyanúja, ezért a gyerekeket azonnali gondozási hely módosítással elviszik a gondozási helyről. Ezzel egyidejűleg a tájékoztatási kötelezettségének nem tesz eleget. Természetesen ezeket az intézkedéseket sem lehet általánosítani, mert a szakemberekről, gyermekvédelmi gyámokról is elmondható, hogy nagy szakmai felkészültséggel rendelkeznek.

A gyermekbántalmazások felderítésénél, nincs mérlegelési lehetősége az intézménynek. Minden esetben a protokoll szerint kell eljárni. A helyzet rendezése, a gyermek sorsa arról szól, hogy a bántalmazott gyermek gondozási helye megváltozik. Ez a gyereket, gyermekeket sok esetben traumatizálja. Az elsődleges cél az állapotának rendezése, javítása, kezelése kellene legyen, de egy új gondozási helyen a gyermek(ek)nek még a beilleszkedéssel is meg kell küzdeniük. A gyerekek beilleszkedése szakemberek segítségével az esetek többségében megvalósult. Egyes esetekben, sajnos a gyerekek nevelőcsaládból, nevelőcsaládba vándorolnak. Vannak esetek, ahol már a harmadik nevelőcsaládban nevelkednek.

Rendkívüli esemény eseteírás I.

H. E. 16 éves fiatal vonatkozásában a gyermekvédelmi gyám saját hatáskörben azonnali gondozási hely módosítással élt.

Előzmények: 201...hónapján 12:30 óra körül a gyermekvédelmi gyám telefonon értesítette a nevelőszülő tanácsadót, hogy azonnali hatállyal elviszi E.-t a nevelőszülő háztartásából. Ennek az oka, hogy a nevelőapa, E. elmondása alapján megrángatta a haját, amire a gyermek megrúgta a nevelőapát. A telefont követően nevelőszülői tanácsadó látogatást tett a családnál, ahol mindenki jelen volt. A nevelőapa a vádakat határozottan tagadta, E. írásbeli nyilatkozatot tett az ügyre vonatkozóan. A gyermekvédelmi gyám elmondta, hogy a történetek előtt látogatást tett a családnál, amikor is E. és a nevelőapa voltak otthon. A beszélgetést követően E. a gyámmal szemben is nem megfelelő hangnemet engedett meg, mire a nevelőapa rászólt. A gyám távozását követően 5-10 percen belül E. sírva felhívta a gyámot, hogy a nevelőapa megrángatta a haját, erre ő belerúgott. A gyermekvédelmi gyám a nevelő család háztartásába visszament, és értesítette nevelőszülői tanácsadót telefonon. Ezt követően a gyermekvédelmi gyámmal közösen az új gondozási helyére szállították a fiatakorút.

Gyermekbántalmazási eset leírása:

E. elmondása szerint a nevelőapuka megrángatta a haját, válaszul pedig a nagylány belerúgott a nevelőapukába. Indoklásában azt mondta, hogy csúnyán beszélnek vele, nem kap enni. A gyermekvédelmi gyám a soros családlátogatás során találkozott a nevelt kislánnyal, valamint a nevelőapukával a család lakóhelyén. A gyám és E. beszélgetett, amin a nagylány felhúzta magát, a családon belüli viselkedése miatt. Ekkor a gyámnak nem megfelelő hangnemben szólt vissza, amikor a nevelőapa figyelmeztette a megfelelő hangnemre. („hogy beszélsz a felnőttel”) Ebből szóváltás alakult ki. Majd a gyám távozott a nevelőcsaládtól.

A nevelőapuka elmondta, hogy a konyhában evett, miközben E. a nappaliban ült és nyomkodta a telefonját, majd egyszer csak berohant a szobájába és mint kiderült a

gyámot hívta, aki 5 percen belül visszaérkezett a nevelőszülőkhöz. (a nevelőanyuka nem tartózkodott otthon, később érkezett haza)

Megtett intézkedések:

Azonnali gondozási hely változtatás

1.1.A vizsgálat módszerei:

- a.) Feltáró beszélgetés:
- b.) Konzultáció a gyermekvédelmi gyámmal:
- c.) Dokumentumok áttekintése:
- d.) Esetmegbeszélés: Nem volt szükség esetmegbeszélésre.

II. Helyzetfeltárás:

2.1.Többpólusú helyzet-térkép:

A feltételezhetően bántalmazott gyermekek oldaláról:

a.) Életesemények:

H. E. 2006-ban került a nevelőszülőhöz testvérével D-vel. A gyermekeknek nem volt a vérszerinti szülőkkel kapcsolattartásuk.

b.) Aktuális állapot:

E. a F. P. S. K. S. iskola tanulója, ügyviteli szakon első osztályos tanuló. Tanulmányi eredménye nagyon rossz, félévkor 8 tantárgyból bukott és az igazolatlan hiányzásai is meghaladták az 50 órát. Magatartásával is gondok vannak. Osztálytársaival kötekszik, visszaszól, tanáraival tiszteletlen.

c.) Előzmények:

20....hó napján E. nem volt iskolában betegség miatt otthon tartózkodott. Otthon volt még a nevelőapa is. A déli órákban a gyermekvédelmi gyám tett látogatást az otthonukban. A nappaliban hárman beszélgettek, amikor is E. többször tiszteletlenül beszélt a gyermekvédelmi gyámmal, amit a nevelőapa nem hagyott szó nélkül, figyelmeztette E. a helyes viselkedésre. Erre E. csúnyán, szintén tiszteletlenül visszabeszélt a nevelőapának. A gyermekvédelmi gyám távozását követően 5-10 percen belül E. sírva hívta fel a gyámot, és elmondta, hogy a nevelőapa megrángatta a haját, erre ő a nevelőapa lábába rúgott. A gyermekvédelmi gyám azonnal

visszafordult, telefonon értesítette a nevelőszülői tanácsadót, hogy saját hatáskörben azonnali hatállyal gondozási hely módosítás céljából elszállítja Etelkát a nevelőszülő háztartásából bántalmazás gyanúja miatt.

d.) Egyéb intézkedések:

A jelzést követően egy órán belül a nevelőszülői tanácsadó látogatást tett a nevelő családnál, ahonnan a gyermekvédelmi gyámmal közösen E.-t az új gondozási helyére szállították.

A vélelmezett bántalmazó (nevelőszülő) oldaláról:

A nevelőszülő férjével és egy nagykorú vérszerinti lányával és E. élt egy családi kertesházban.

Jelenleg egy gyermeket neveltek E.-t de folyamatban van egy hét éves kislány kihelyezése is.

Elmondható, hogy E. a testvérével a családba kerülést követően jól beilleszkedtek, elfogadták a szokásrendet, saját gyermekként és testvérként nevelkedtek a családban. A nevelőszülők megfelelő nevelési módszereket alkalmaztak az évek során. Szerették volna elérni, hogy a náluk nevelkedő gyermekek teljes életet éljenek, és felnőttként megállják a helyüket a nagyvilágban. D 201..... évben gondozási hely módosítással elkerült a családból magatartási problémái miatt. A nevelőszülő maximálisan együttműködik a szakemberekkel, a gyermekvédelmi gyámmal is jó a kapcsolata. A kéréseket teljesíti, a gyermekeket mindig elvitte vizsgálatokra, az orvosok által előírt kezeléseket betartotta. A nevelőszülő lakásában mindig rend és tisztaság van, gyakran végeznek tisztasági festést. A családban nem jellemző a trágár beszéd.

2.2.Megállapítások:

A becsatolt dokumentumokból nem állapítható meg egyértelműen, hogy E. fizikai bántalmazás érte volna. A nevelőapa E. ezen állítását határozottan tagadja. Szemtanúja a történésnek nem volt, ketten tartózkodtak épp otthon.

2.3.Intézkedések:

a.) Intézkedések:

A jelzést követően E azonnali elszállítása az új gondozási helyre, adatlap megküldése a fenntartónak.

b.) Egyéb intézkedések:

A Kelet-magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat a nevelőszülő kérésére azonnali gondozási hely módosítást kezdeményezett H. E. vonatkozásában. E. a nevelőszülő lányának vőlegényével kezdett kapcsolatot, amelyet a nevelőcsalád nem tudott tolerálni. A folyamatos feszültségekkel teli karácsonyi időszak nehéz volt a gyermek és a nevelőcsalád számára is. Az illetékes Gyámhivatal viszont elutasította az azonnali gondozási hely módosítást, mivel nem találta indokoltnak a körülményeket és normál gondozási hely módosítás keretein belül szándékozta lefolytatni az eljárását.

c.) A jelzés indokoltsága: Megítélésünk szerint indokolt volt a jelzés, mivel E. írásban tett nyilatkozatot a gyermekvédelmi gyámnak a bántalmazás tényéről.

d.) Az intézkedések üteme:

Az eset kivizsgálása a jelzést követően elkezdődött. " A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása" c. kiadvány útmutatásai alapján.

e.) A történetek értékelése:

A gondozási hely módosítás elindítása óta a családban a hangulat feszült, kiélezett volt. E. provokáló magatartása, állandó visszabeszélése már tűrhetetlen volt, ennek ellenére a nevelőszülő és családja tudta helyén kezelni a helyzetet. Az állítólagos bántalmazást követően E. azonnali elhelyezése nem hozott megnyugvást a nevelőcsaládnak, mivel a vádakkal hozott vizsgálat lelkileg megterhelte a nevelőcsaládot.

f.) Szükség van-e valamilyen eljárás elindítására?

A gyermekvédelmi gyám ismeretlen tettes ellen megtette a feljelentést a rendőrségnek.
A Nevelőszülői Hálózat alkalmassági vizsgálatot indít a nevelőszülőre vonatkozóan.

g.) Indokolt-e pszichés megsegítés?

Megsegítés jelenleg nem szükséges.

h.) Nevelőszülő megsegítése

Direkt megsegítés nem szükséges.

2.4. Felelősség: ?

2.5. Összegzés:

A becsatolt dokumentumokból egyértelműen nem állapítható meg a bántalmazás. A nevelőszülői tanácsadó megítélése szerint E. a barátja nyomására (aki a nevelőszülő vérszerinti lányának volt vőlegénye) tett bántalmazásra bejelentést. A nevelőszülő E.-t 4 éves kora óta neveli, eddig semmilyen jel nem utalt bántalmazásra vagy akár éheztetésre.

A fiatal az új gondozási helyről folyamatosan szökésben volt. A magatartásával is problémák voltak. Folyamatban volt a rendőrségi vizsgálat, de a szökések miatt nehezen tudták a gyermeket meghallgatni. A rendőrségi vizsgálat feltárta, hogy a fiatal hazudott a bántalmazással kapcsolatban. A nevelőszülő a gyanúsítás és az átélt trauma hatására nem folytatja nevelőszülői tevékenységét.

A fiatal gondozási hely módosítással áthelyezték másik gondozási helyre.

Esetleírás II.:

H. A., H. A., H. R., és H. I. Zs. gyermekek az iskolában a reggeli órákban panaszkodtak az osztályfőnöknek, hogy a nevelőszülő bántalmazta űket. Az osztályfőnök a problémával megkereste a gyermekek gyermekvédelmi gyámját, aki saját hatáskörben elvitte a gyerekeket az iskolából, úgy, hogy sem a hálózatot, sem a nevelőszülőt nem értesítette. Az intézmény úgy értesült a helyzetről, hogy a megyei TEGYESZ a négy kiskorú gyermek részére nevelőszülőt keresett. A szakmai vezető a

nevek alapján beazonosította a gyerekeket, majd hívta a nevelőszülőt, hogy mit tud a gondozási hely módosításáról. A nevelőszülő a szakmai vezetőtől értesült a gyerekek elviteléről.

Az I. fokú döntésben a gyámhivatal rendelkezett a gyermekek azonnali elhelyezéséről a családból. Fellebbezést követően a II. fok helyben hagyta az I. fok döntését.

A gyermekvédelmi gyám ismeretlen tettes ellen feljelentést tett a rendőrségen. A rendőrség meghallgatta a nevelőszülőt és a gyerekeket is, majd ezt követően lezárta a nyomozást Igazságügyi Szakértői Pszichológiai vizsgálat nélkül.

Intézményünk pszichológusának nincs jogosultsága szakvéleményt készíteni a nevelőszülő vizsgálatáról, mivel nem klinikai szakpszichológus. Jelenleg a nevelőszülőnek intézményünknel nincs foglalkoztatási jogviszonya.

A gyerekek az eddig eltelt időszakban már a második gondozási hely módosításon vannak túl. A gondozási helyre nem tudtak, nem tudnak beilleszkedni, vissza szeretnének menni az előző nevelőszülőhöz.

Szakmai összefoglaló Cs. I. nevelőszülő alkalmasságának rendkívüli vizsgálatához

Jogszabályi háttér:

513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről:

(2) A nevelőszülő alkalmasságának rendkívüli felülvizsgálatát kezdeményezi a működtetőnél a nevelőszülői tanácsadó, a gyermekvédelmi gyám, a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság vezetője, a területi gyermekvédelmi szakszolgálat vezetője és a gyámhivatal, ha ezt

- a) a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett feltételek megváltozása,
- b) a nevelőszülő élethelyzetének megváltozása,
- c) a nevelőszülő egészségi állapotának, személyiségállapotának romlása, vagy
- d) a nevelőszülő magatartása

szükségessé teszi.

Cs. I. nevelőszülő alkalmasságának rendkívüli vizsgálatát kezdeményezte:

A Kelet-magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat, Debrecen, Fűvészkert u. 4. munkatársa, I. Gy. nevelőszülői tanácsadó.

A vizsgálat részeként tett intézkedések:

1. Cs. I. nevelőszülő értesítése (M. E. intézményvezető részéről):

A nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről szóló 513/2013.(XII.29.) Korm. rendelet 6.§.(2) d. pontja alapján elrendelem az Ön nevelőszülői alkalmasságának rendkívüli felülvizsgálatát, mert ezt kezdeményezte I. Gy. nevelőszülői tanácsadó.

A rendkívüli felülvizsgálat lefolytatására az alábbi bizottságot bízom meg:

Vezető: L. F. szakmai vezető

Tagok: B. J. nevelőszülői tanácsadó

K. É. pszichológus

A vizsgálat időtartama: 2019. október 01. – 2019.október 31.

Elemzés:

I. Gy. nevelőszülői tanácsadó véleménye:

H. A., H. A., H. R., és H. I. Zs. 2013. óta nevelkedtek Cs. I. háztartásában. A nevelőszülő folyamatosan gondoskodott közös programokról a gyermekekkel. Parkokba, játszóterekre vitte őket, együtt mentek kerékpározni, kirándulni, rokonokat látogatni. Gyakran labdázta a gyermekek, szerettek fára mászni, trambulinozni, medencézni. A három fiú kézilabdaedzésre járt heti két alkalommal, s részt vehettek a kézilabda táborban is. Jó étvágyú, jól táplált gyermekekről van szó, szeretik a mozgásos játékokat, de a számítógépes játékokat sem vetik meg.

A. jelenleg 5. osztályos, A. 6. osztályos, I. és R. idén a második osztályt kezdte el. A fiúk mindhárman különleges szükségletűek. A. diszinhibíciós kötődési zavartól szenved, R. kevert specifikus zavarral és emocionális zavarral küzd, A. esetében iskolai készségek nem meghatározott fejlődési zavarát állapították meg. Viselkedésbeli problémákat az óvodából, majd az előző tanévben az iskolából jelezték R. estében, illetve korábban és ebben a tanévben A. esetében is az iskolából. Nagyon nehéz helyzetből kerültek a gyermekek a gyermekvédelmi rendszerbe, s eleinte sok nehéz helyzettel kellett szembenézniük a nevelőszülőknek. Idővel – nem kis munka árán – egészen jó lett a kapcsolatuk a vérszerinti szülőkkel, s a gyermekek is elfogadták, megszerették őket. A szülők rendszeresen tartják velük a kapcsolatot, eleinte inkább folyamatos kapcsolattartások keretében, újabban pedig egyre több alkalommal időszakos kapcsolattartások keretében. A gyermekek magatartása eleinte sokat romlott a kapcsolattartások idején, mostanában már alig vehető észre változás a viselkedésükben. Nagy mértékben szocializálódtak az évek alatt. Tiszteletudó, kedves, barátságos gyermekekké alakultak az idők során. A nevelőszülő szabályait elfogadták, betartották, így a gondozási helyen nem nagyon okoztak problémát. Az időnkénti csintalankodásokat leszámítva viselkedésbeli problémákat, a látogatások alkalmával nem jelzett a nevelőszülő.

Bántalmazásra utaló jelek nem jelentkeztek az évek során, egészen a mostani esetig. A nevelőszülő több alkalommal rákérdezett, hogy milyen módszerekkel lehet fegyelmezni a gyermekeket, ha rosszkodnak. Mindannyiszor megbeszéltük, hogy a bántalmazás minden formája ki van zárva a nevelési tárházból. Mióta édesanyja segítségével nevelte a gyermekeket, beszéltünk arról is, hogy ő sem alkalmazhat meg nem engedett módszereket, különösképpen kiemelve a hangos beszédet, amire hajlamosnak véltem az édesanyát, mert ez is hathat bántóként a gyermekekre. A gyermekeket a korábbi gyermekvédelmi gyám időnként meghallgatta négy szemközt (a jelenlegi gyám idén január 16. óta gyámjuk, de csak most ismerkedett meg a gyermekekkel), velem is gyakran volt lehetőségük megosztani bármilyen panaszt, pszichológushoz is jártak, pszichiátriai kivizsgálásokon vettek részt, kontrollra jártak,

de senkinek nem jeleztek semmilyen bántalmazásra utaló esetet. R. ez év március 18-án került a speciális csoportba, ahol hétfőnként és péntekenként reggel a relaxációs gyakorlat után beszélgetőkört tartanak. Szeptember 27-én egy ilyen beszélgetőkörön mondta el R., hogy a két fiútestvére összeverekedett, s a nevelőszülő szétválasztotta őket. R eddig ezeken a beszélgetőkörökön sem jelzett semmilyen bántalmazásra utaló esetet a tanítónéninek.

B. J. nevelőszülői tanácsadó (a bizottság tagja) véleménye:

Cs. I. nevelőszülő rendkívüli alkalmassági vizsgálata során a teljes körű ellátás feltételeinek biztosítása során a következő tényeket tapasztaltam.

A nevelőszülő 2013-ban végezte el a tanfolyamot, s az első kihelyezés otthonába 2013.06.12-én történt. A H. testvérek gondozását – nevelését látta el feleségével együtt, majd válásuk után 2017-től jelenlegi házában folytatta a gyerekek nevelését édesanyja segítségével. 2019.09.27.-én B. É. gyermekvédelmi gyám jogkörében eljárva azonnali hatállyal elvitte a H. testvéreket feltételezett bántalmazás miatt.

A nevelőszülő kertes családi házban él édesanyjával, húgával és a négy nevelt gyerekkel. Az udvar rendezett, hosszú telken fekszik, melynek két utcáról is nyílik bejárata. Ott találhatóak a melléképületek, többek között egy kerékpár műhely, fás kamra, állatok tartására alkalmas ólak. A család rendelkezésére áll egy hétszemélyes gépkocsi.

A házban az előszobából nyílik az étkező, abból a konyha, a nevelőszülők és gyermekek szobái, illetve a kazánház, a kamra és a fürdőszoba meg a wc. A ház fűtése gáz – vegyeskazánnal megoldott, a melegvizet villannyal melegítik. A szobák parkettásak, zárhatóak, tisztaságuk jó. A szobák berendezése a gyerekek szükségleteihez igazodva megfelelő bútorokkal vannak ellátva. Ágyak, szekrények, polcok, íróasztal, tv. Íróasztal az étkezőhöz kapcsolódó széles folyosón van.

A család kényelmét szolgáló háztartási eszközök szintén rendelkezésre állnak, azok megfelelő minőségűek. (Konyhai elektromos gépek, hűtők – fagyasztók, mosó – szárítógép.)

A teljes körű ellátás biztosításának ellenőrzése során, az alábbi tapasztalatokat szereztük:

76§ (1)²⁰³ : Az egészséges, napi ötszöri étkezés biztosítására szolgáló feltételek adottak voltak a nevelőszülő háztartásában. Tartós élelmiszerek, tej,- és tejtermékek, tésztafélék, füstölt húsok, frissen fagyasztott házi termékek, tojás, befőttek, zöldségek a család szükségletét messze meghaladó mennyiségben rendelkezésre álltak.

77§ (1)²⁰⁴ : A ruházat ellenőrzésekor azt tapasztaltam, hogy a gyerekek gondozási helyének megváltoztatásakor azokat velük vitték az új gondozási helyre, leltár szerint megfelelő mennyiségben.

78§ : A személyi higiéné biztosításához a tiszta, kulturált fürdőszobában piperecikkek, testápolási szerek, törölköző rendelkezésre álltak. A fürdőszoba teljes mértékben felújított, korszerű zuhanyfülke található benne.

79§ (1) : Az oktatáshoz kapcsolódó felszereléseket is magukkal vitték a gyerekek, hogy tankötelezettségük teljesítését zökkenőmentesen tudják tovább folytatni. Tanári információk szerint is a gyerekek iskolai felszerelése mindig megfelelő minőségű volt.

80§ : A szabadtéri játékok, sportok biztosítása maximálisan adott volt a nevelőszülő részéről. Labda, kerékpárok, trambulín, medence, görkorcsolyák adottak voltak, hogy a gyerekek szabadidős tevékenysége megfelelő módon kapcsolódjon az egészséges életre való neveléshez. A nevelőszülő 2 éve hordta a fiúkat K.-ra kézilabdázni. A zárt térben használható játékokat a gyerekek magukkal vitték az új gondozási helyükre. Számítógép, telefonok szintén adottak voltak, hogy azokat is használják a fiatalok saját szórakoztatásukra.

82§ (1)²⁰⁶ : A gyermekek zsebpénzüket havi rendszerességgel megkapták, annak összege a törvény által meghatározott nagyságrendű volt. A pénzt céljaiknak megfelelően, a nevelőszülő segítségével költötték el. A zsebpénz felhasználása szabályszerűen dokumentált volt.

K. É. pszichológus vizsgálati eredménye:

Jelen pszichológiai összefoglalót M. E. intézményvezető asszony kérésére állítottam össze.

A vizsgálatot, a nevelőszülő otthonában 2019. 10. 01-jén, és 10. 09-én végeztem el.

Az elvégzett vizsgálat három részből állt:

Egyrészt egy személyes interjú a nevelőszülővel munkájáról, hivatásáról, és az elmúlt időszak tapasztalatairól / érzések, gondolatok, sikereiről, kudarcairól, nehézségeiről.

A beszélgetés fókuszát a bántalmazás gyanújának témája adta, problémacentrikus exploráció.

Másrészt két tesztből, mely a személyiség interperszonális diagnózisáról nyújt tájékoztatást, és a konfliktuskezelési stratégiáit méri fel.

A teszt öt szinten mér, a nyílt kommunikációs szinten, tudatos önjellemzésen, tudatos kommunikáción, egyéb szimbólumalkotás szintjén, ki nem fejezett tudattalan, és értékek szintjén /LEARY/ A teszt arról ad tájékoztatást, hogy másokhoz való viszonyulásaiban a személyiség hogyan jelenik meg.

Emellett a Thomas – Klimann konfliktuskezelési kérdőívet használtam. A teszt arról ad tájékoztatást, hogy mely stratégiát, módszereket alkalmaz konfliktusos helyzetek során.

Harmadrészt, a jelen bántalmazás gyanújával kapcsolatos gyám és osztályfőnök, iskolai feljegyzések, pedagógus konzultáció anyagok áttekintése, valamint a korábbi iratanyagok /Jetro kontroll, nevelőszülői tanácsadó és egyéb feljegyzések/ áttanulmányozása.

A vizsgálat eredményei alapján összegzésben elmondható, hogy a nevelőapa 2012 óta dolgozik nevelőszülőként. Korábban sikeresen gondozott haza gyermekeket szüleikhez, a H. gyermekek szüleivel lassan sikerült jó kapcsolatot kialakítania. A vérszerinti szülőknek több alkalommal nyújtott segítséget a kapcsolattartás megvalósításához bizalmi együttműködés jött létre.

A fizikai bántalmazását a gyermekeknek nem ismerte el, azt viszont igen, hogy rendszeresen guggoltatta a gyermekeket. Elmondja, hogy korábban katonaként is

dolgozott, és úgy érzete, hogy a fegyelem a szigor az segítséget jelent a gyermekeknek. Nagyon gyakran érezte magát eszköztelennek a gyermek neveléséhez.

A nevelőszülő minden intézményünk által biztosított képzésen részt vett. A nevelőapa elmondta, hogy több éve neveli a H. testvéreket. Nevelésük nem volt zökkenőmentes, mert a gyermekek számtalan olyan magatartási és viselkedési problémákkal küzdöttek, ami számára komoly kihívást jelentett. A gyerekek beilleszkedése sem volt zökkenőmentes, de a türelmes és következetes férfi szigort biztosító nevelése úgy érezte eredményekhez vezethet. Fontos céljának tekintette a gyermekeket felkészíteni és integrálni a társadalmi élethez normákhoz.

A nevelőszülői tanácsadó rendszeres szakmai irányítást adott munkájának minőségibb ellátásához, melyet igyekezett mindig követni és betartani.

A Leary teszt kiértékelése és összegzése:

Dom: 51

Lov: 91

A Lov -szeretettengely irányába erős kimozdulás mutatkozik meg. LM és NO értékek közé esik. Természetesen a normális értéket az jelentené, ha minden terület megjelenne. Itt viszont egy szélsőséges irányba mutatkozik. A teszt kitöltése inkább egy idealizált én -t mutat meg, arról ad információt, hogy számára milyen az ideális személyiség. Az eltolás a szélsőségek irányába jelentheti azt is, annál jellemzőbb rá az a vonás. A Lov tengelyen olyan magas pontszám jelent meg, hogy a standard értékek között nem szerepel. Kicsit domináns és nagyon szeretetteljes a személyisége. „Extrém fokban: merev konformizmus, a személyiség generális beszűkülése, originalitás, kritika feltétlen elkerülése, a negatív indulatok "outgroup"-ra vetítése. Klinikai manifesztációk: generalizált feszültség, amely nem kapcsolódik tudatos emocionális problémákhoz, az élményben énidegenként jelenik meg. Konverziós tünetek.”¹⁹Kulcsár

¹⁹ dr. Kulcsár Zsuzsa: A személyiség interperszonális diagnózisa

Negatív emóciók szorongást keltő számára. Saját negatív, ellenséges indulatait elfojtja. NO értéke: „Adaptív formában: erőteljes konvencionalitás, affiliációval társuló magabiztos függetlenség. Támogat, tanácsot ad, segít, együtt érez. Hatásai: függés és respektus” Kulcsár

Erős megfelelni akarás, az elvárásoknak, és a szokásoknak. Indulatait erősen elfojtani igyekszik, jó ember szeretne lenni, ezért mindent megtesz. Meg akar mindenkinek és mindenfelé felelni, azonban a végletekig ezt nem teljesíthető. Erős szerepmerevsége van, többet kíván magából adni és tenni másokért mint amire képes. Sok negatív elfojtott érzést én-idegennek éli meg. Elérkezhet az a pont, amikor a kedvesség és a szeretetet „megáll”.

Erős segíteni és tenni akarás van benne, ezért alkalmazkodik másokhoz.

Konfliktuskezelési módszerei az alkalmazkodás és az elkerülés kapta a legtöbb pontszámot. Amely jelentheti azt, hogy alacsony az önértékelése, magas az együttműködési képessége. Saját igényeit háttérbe szorítja, mások érdekeit tartja fontosnak és azok feltétel nélküli elfogadását. Elkerülő magatartás konfliktusos helyzetekben a problémák további növelését eredményezi, elodázódik a döntés, a környezete véleményét sajátjaként tekinti, sérül az önbecsülése.

Javaslat:

A nevelőszülőnél a burn out jegyek mellett a Helfer szindróma is erősen megjelenik, kiemelt hangsúlyt szükséges helyezni a szakmai munkájának a megsegítéséhez.

Team munka keretében, (3-5 alkalom során) ahol a nevelőszülő pedagógiai és pszichológiai ismereteit gazdagíthatja.

Javasolt pszichológusi konzultáción való részvétel.

Összegzés:

Bizottságunk a tárgyra vonatkozó, az intézményben fellelhető valamennyi írásos feljegyzést, elemzést, iratot áttanulmányozott. Vizsgálódásunk során, személyes

látogatást is tettünk Cs. I. nevelőszülőnél, megismerkedtünk az otthonával, családjával.

Megítélésünk szerint, a gyermekek azonnali kiemelése, a gyermekvédelmi gyám részéről a „Gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban és javítóintézetekben ellátott gyerekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertani útmutató” utasítása értelmében indokolt volt.

Megszűnt a nevelőszülő foglalkoztatási jogviszonya, mert a II. fok helyben hagyta az I. fokú döntést, ezért nem készült el a nevelőszülő Igazságügyi Szakértői Pszichológiai vizsgálata.

Intézményünk Szakmai programja és a nevelőszülővel kötött Keretmegállapodás részletesen kitér a megfelelő nevelési módszerekre. Ha a nevelőszülő a gyermek, fiatal felnőtt nevelése, ellátása során meg nem engedett nevelési módszereket alkalmaz, a gyermeket, fiatal felnőttet bántalmazza, élelmezését megvonja, a gyermek, fiatal felnőtt gondozását, nevelését önhibájából súlyosan elhanyagolja, a vér szerinti családjával való kapcsolattartását nem biztosítja, örökbefogadását akadályozza vagy a gyermek, fiatal felnőtt ellátásához biztosított juttatásokat nem a gyermek, fiatal felnőtt szükségleteire fordítja, a foglalkoztatási jogviszonyát a Nevelőszülői Hálózat megszünteti.

A Működtető képviselőjében az Intézményvezető megkeresi a gyámhatóságot a gyermek, fiatal felnőtt új gondozási helyének kijelölése érdekében. A Működtető képviselőjében az Intézményvezető erről egyidejűleg értesíti a gyermekvédelmi gyámot és a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot.

A nevelőcsaládok szakmai tanácsadással való segítése, gondozása, utógondozással való segítése folyamatos és szükség szerinti ellenőrzése a jogszabályi

követelményeknek megfelelően a nevelőszülői tanácsadók által biztosított az intézményben.

Három évente a kötelező értékelés esedékességéről az értékelés évében, januárban tájékoztatja a nevelőszülői tanácsadó a „JETRÓ” kontroll lapra bejegyezve a nevelőszülőt az értékelés elindításáról. Amennyiben felmerül a nevelőszülő alkalmatlansága, pszichológusi, háziorvosi, vagy szakorvosi vizsgálatot kezdeményezünk. A vizsgálatot az intézményvezető által kijelölt olyan 3 fős bizottság (szakmai vezető, nevelőszülői tanácsadó, pszichológus) végzi, melynek tagjai nem érintettek az ügyben, és nincsenek közvetlen munkakapcsolatban a nevelőszülővel. A vizsgálat ideje 30 nap, de indokolt esetben ez meghosszabbítható. Az alkalmassági vizsgálat zárásaként a nevelőszülőnek tanúsítványt állítunk ki, melyet a bizottság tagjai, és az intézményvezető írnak alá.

A nevelőszülői tanácsadók a jogszabályban előírtak szerint, tájékozódnak a gondozás-nevelésről, a gyermek fejlődéséről. Rendszeresen látogatást tesznek a nevelési-oktatási intézményekben és tájékozódnak a gyermekek előmeneteléről.

Szolgáltatótevékenységünk végzése során „team”-ben működve alkalmazzuk az egyéni esetkezelést, a szociális csoportmunka módszereit, ezen túl a pszichológia, pedagógia, a mentálhigiéné módszereit. Hangsúlyt fektetünk a nevelőszülős családok esetében a gyülekezeti támogatottságra, mint a közösség általi támogatás elvére. Nagyon fontosnak tartjuk a gyermekekkel való bizalmi kapcsolat megteremtését.

Intézményünk a nevelőszülői tanácsadók közreműködésével írásban és szóban is megismertette a módszertani útmutatót, a nevelőszülőkkel. A kötelező 6 órás képzések anyagába is beépítette. A jelenleg folyó KOP képzések gyakorlati, esetmegbeszélés órai anyagban is több alkalommal példákon keresztül, konfliktus megoldási lehetőség gyakorlásával is igyekeztek nagyobb szakmai tudásra szert tenni. A nevelőszülői tanácsadók kiscsoportos foglalkozások szervezésében is segítik a nevelőszülőket a konfliktusos helyzetek megoldására, hogy bántalmazás ne fordulhasson elő. A szakemberek munkáját elsősorban a képzések, továbbképzések, rendszeres megbeszélések, tréningek tartása segítik.

A nevelőszülői tanácsadók a jogszabályban előírtak szerint, tájékozódnak a gondozás-nevelésről, a gyermek fejlődéséről. Rendszeresen látogatást tesznek a nevelési-oktatási intézményekben és tájékozódnak a gyermekek előmeneteléről. Az oktatási intézményekkel az együttműködés változó. Nem lehet általánosítani, minden eset más és más. A pedagógusok együttműködése is egyénenként változó. Sajnos tapasztalat, hogy a nevelésbe vett gyerekekkel szemben előítéletesek.

Mit nevezünk bántalmazásnak, miben merül ki maga a bántalmazás?

- 8-10 éves gyerekek az udvaron játék közben a fiúk a lányok copfjait meghúzzák, ennek oka akár a kezdeti pubertás kor is lehet, érdeklődés a másik nem iránt
- az óvodában az egyik gyerek hozzá vágott a másik gyerekhez egy műanyag széket

Mindkét esetben rendőrségi feljelentést kezdeményezett a gyermekvédelmi gyám. A rendőrségi feljelentés a probléma kezelésének és megoldásának -amennyiben van – nem a megfelelő módja. Már a feljelentés megtétele előtt tudjuk, hogy a gyermekkor, büntethetőséget kizáró ok, így a feljelentés megszüntetésre vagy elutasításra kerül. Az ilyen esetekben, csupán a felelősség átruházása az elsődleges szempont, nem az egyéb lehetőségek igénybevétele. A nevelőszülőnél elhelyezett gyerekeket, az esetek zömében, eleve előítéllettel kezelik. A kortárs bántalmazások, legnagyobb százalékban, az iskolában óvodában történnek. Az oktatási intézmények a módszertani útmutatóról nem kaptak megfelelő tájékoztatást. Az iskolai bántalmazásokat tapasztalataink szerint nem a megfelelő módon kezelték. Jelzések többnyire csak akkor érkeztek, amennyiben a bántalmazó a nevelésbe vett gyermek volt. Tapasztalható az előítélet, a bűnbak képzés.

A nevelőszülői hálózatban ellátott, ott nevelkedő gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteiben és annak gyanújának felmerülésekor az Intézményvezető minden esetben a Módszertani Útmutató szerint jár el. A Fenntartót 8 órán belül

értesíti az majd 24 órán belül írásban is megteszi ezt. Ezt követően 10 munkanap áll rendelkezésre az eset kivizsgálására és az arról szóló jelentés megküldésére.

A módszertani útmutató alapján az intézményeknek nincs mérlegelési lehetőségük. Intézményi szinten a kötelező intézkedések minden esetben megtörténtek. A gyerekek megnyugtatója, szükség szerint pszichológus bevonásával minden esetben megtörtént. Az esetek súlyosságát tekintve, a gyermek orvosi kivizsgálása, ellátása megtörtént. Szükség esetén a bántalmazott gyermek, gondozási hely módosítással való, biztonságba helyezése.

A gyermekvédelmi gyámokkal való munkakapcsolat többnyire jónak mondhat. Több túlkapást tapasztaltunk néhány gyermekvédelmi gyám kollégával kapcsolatosan. A törvényes képviselő értesítése minden esetben megtörtént. Telefonon, sms-ben, email-ban.

Összegzés:

Nevelőszülőink számára folyamatosan biztosítjuk a továbbképzések, önségítő csoportok keretein belül az esetsmegbeszélés lehetőségét, különböző konfliktuskezelési technikák elsajátítását – a későbbiek során pszichológus bevonásával – a nehézségek minél hatékonyabb kezelése céljából. A mindennapi munkát segítő ismereteket, fejlesztő szakirodalmat biztosítjuk a nevelőszülők és a munkatársak számára.

A gondos körültekintéssel kiválasztott és nagy szakmai alapossággal kiképzett nevelőszülőink számára rendszeres önségítő csoportfoglalkozásokon és rekreációs programokon túl lehetőséget biztosítunk a lelki gondozásra is, mely a terhek letételének, az akadályok leküzdésének speciális egyházi lehetősége. Az év közbeni gondozást-nevelést is folyamatos szabadidős programok, tehetség gondozó, felzárkóztató programok szervezésével segítjük. A nevelőszülők számára pszichológus segítsége is rendelkezésre áll. A nevelőszülők a gondozottakkal és a saját gyermekeikkel együtt rendszeresen látogathatják a hitéleti alkalmakat.

Intézményünkben minden képzési, továbbképzési alkalmat, szakmai és egyéb összejöveleteket egyházi keretek között tartunk meg.

Támogatói hálózatunk, kapcsolatrendszerünk révén számos olyan kikapcsolódási lehetőséget kívánunk biztosítani a gondozottjainknak és nevelőszülőink részére, melyek egyébként nem, vagy nagyon nehezen elérhetőek lennének a számukra. (Gyermekek részére táborok szervezése, családi nyaralások támogatása, családi és gyermeknap szervezése).

A munkatársak, különösen a nevelőszülői tanácsadó, a pszichológus és a szakmai vezető a nevelőszülőkkel történő munka során rendszerszemléletben tevékenykednek, az egyéni esetkezelés mellett döntően a szociális csoportmunka módszereit alkalmazzák, a család egészét tekintik, a családi dinamikát vizsgálják. A nevelőszülői tanácsadó feltérképezi a természetes és mesterséges támogató rendszereket, melyeknek különösen krízishelyzetben van nagy jelentőségük.

Mindezek alapvetően fontosak, hiszen a nevelőszülői elhelyezés számos nehézséggel bír, ezek közül talán a legfontosabb, hogy a nevelőszülő nem tud határvonalat húzni a magánélet és a munka között, hiszen otthonában biztosítja az ellátást. Éppen ezért esetükben különösen fontos a személyiség védelme, tehermentesítésük kidolgozása és működtetése, ezek nélkül nagy valószínűséggel az egyén kiégése hamar bekövetkezne.

Csak olyan nevelőszülőktől várható el, hogy maradéktalanul megfeleljenek elvárásainknak, akiknek megfelelő szakmai segítséget nyújtunk és a személyiségvédelmére is nagy gondot fordítunk.

A célok elérése érdekében igénybe vesszük az egyházunk gyülekezetei által nyújtott támogatásokat is.

A feladat magas színvonalú megvalósítása céljából kiemelt fontosságúnak tartjuk együttműködések kialakítását, ápolását önkormányzatokkal, kisebbségi önkormányzatokkal, intézményekkel, gazdasági társaságokkal, civil szervezetekkel.

Tevékenységünk magas színvonalú ellátásának anyagi fedezetére a normatív állami hozzájárulás, az egyházi kiegészítő normatíva és az adományok nyújtanak

garanciát. A magas színvonalú gondozás-nevelés, kitűzött céljaink elérése érdekében széles körű támogatói kapcsolatrendszer kiépítését tartjuk fontosnak. Ennek érdekében célirányos, folyamatos tevékenységet végez az intézményvezető és munkatársaink.

Intézményünk fontos feladatának tartja, hogy játékonysági rendezvények szervezésével PR - tevékenységet folytasson, forrásait pedig bővítse.

Mindezeket a magasabb színvonalú ellátás egyfajta garanciája szolgálatába kívánjuk állítani.

A Kelet-magyarországi Református Nevelőszülői Hálózat javaslatai az módszertani útmutató eddigi tapasztalatai alapján:

- Bántalmazás esetén, ha a gyermekén bántalmazási nyomok tapasztalhatóak nincs mérlegelési jog, lehetőség, a gyermeket azonnal más gondozási helyre kell szállítani
- Bántalmazás gyanú esetén, ha a gyermekén bántalmazási nyomok tapasztalhatóak a gyermeket azonnal más gondozási helyre kell szállítani – kivételt képezne az azonnali gondozási hely módosítás, amennyiben a gyermek pszichiátriai kezelt, középsúlyos fogyatékos, vagy a gyermek önmaga ellen fordult annak okán, hogy el szeretne a gondozási helyről kerülni.
- Bántalmazás gyanúja esetén (külsérelmi nyom nélkül) az intézményvezető és a gyermekvédelmi gyám közös döntése lehessen, hogy szükséges-e az azonnali gondozási hely módosítás. Legyen lehetőségük megvizsgálni, szakértők bevonásával, hogy valóban történt-e bántalmazás, és a gondozási hely módosítás valóban a gyermek érdekeit szolgálná -e. A bántalmazás okai lehetnek a gyerek sértődése, a szabályok szigorítása, a nevelőszülő szigorúsága miatti engedély nélküli eltávozások.
- Szükséges lenne a bántalmazás, vagy annak gyanúja esetén az azonnali gondozási hely módosítással új gondozási helyre vitt gyermekek helyzetének, beilleszkedésének nyomon követésére, visszajelzések készítésére, tapasztalatok

összegzésére. Természetesen a Református Nevelőszülői Hálózaton belül az információk rendelkezésre állnak. Itt az országban működő minden nevelőszülői hálózat adatainak összegzése alapján lehetne pontos képet kapnunk arról, hogy jó döntés született, ami valóban a gyerekek érdekét szolgálta, valóban jót tettünk-e a gyerekekkel és pozitívabb irányt vett a sorsuk. Ezt az értékelést a gyerekek gondozási hely módosítását követő munka alapján lehet elkészíteni. Pl:A testvéreket sikerült-e egy gondozási helyre elhelyezni? Voltak-e beilleszkedési nehézségek? Mennyi időt vett igénybe a beilleszkedés? A nevelőcsalád szűkebb, -tágabb környezetével milyen a kapcsolat? Iskolai, óvodai beilleszkedés? Volt-e következő gondozási hely módosítás (valószínűleg itt rossz döntés született)? Így lehetne egy valósabb képet kapni arról, hogy az azonnali gondozási hely változtatások (gyanú esetén) valóban szükségesek-e, illetve milyen következményekkel jártak a gyermekek életében.

- LegFontosabbnak tartanánk a gyermekbántalmazás megelőzését, de ez sajnos nem mindig kivitelezhető (ne feledkezzünk meg arról a tényről, hogy a nevelőszülők 0-24 órás szolgálatot látnak el). Amikor a bántalmazás gyanú felmerül elsődleges szempont a probléma feltárása kellene legyen. Adjunk lehetőséget a gyermeknek és a nevelőszülőnek is a változtatásra, a problémák megbeszélésére. Célunk a megsegítés legyen, ne az azonnali gondozási hely módosítás. Kínáljunk alternatívákat a konfliktuskezelésre, helyes nevelési módszerek alkalmazására. A bántalmazással vádolt nevelőszülők megsegítését, támogatását, fontosnak tartjuk, mert a megvádolt nevelőszülők pályaelhagyása minden Nevelőszülői Hálózatot érint. Ha nem lesz változtatás az alaptalanul megvádolt nevelőszülők megsegítésében, a kilépések miatt, elképzelhető, hogy jelentősen csökkenhet a nevelőszülői gondozási helyek száma. Nevelőszülői hálózatunknál tapasztaljuk, hogy ez nagyon visszaveti a nevelőszülőnek jelentkezők arányát is. A bántalmazással vádolt szülőket nagyon megviseli, pszichésen, és erkölcsileg, is a lefolytatott vizsgálat. Rehabilitációjuk nehéz, a becsületük visszaállítása még nehezebb feladat. Nevelőszülőként így is sok

előítélettel kell szembesülniük, ezt a bántalmazás gyanú csak erősíti a környezetükben. Nagyon sok nevelőszülő ezért nem vállalja a gondozását 10 év fölötti gyerekeknek, különösen lányoknak, mert elég egy rossz mozdulat, egy elejtett szó a gyermekkel szemben és már meg is vádolják a nevelőszülőt, akinek súlyosan sérül a becsülete, kialakított egzisztenciája is. A cél az kellene legyen, hogy megőrizzük a gondozási helyeket ne pedig leépítsük.

- Amíg a GYVT a gyermekbántalmazással a zéró toleranciát tartja elsődleges szempontnak a gyermek bántalmazásos ügyekben, a rendőrség, mint nyomozó hatóság más szempontokat is figyelembe kell, hogy vegyen. Feljelentés, bejelentés vagy saját észlelés után, természetesen a rendőrségnek is meg kell tennie az azonnali intézkedéseket, melyek a gyermekek védelmének érdekét szolgálják. Míg a gyermekvédelmi jogszabályok a jelzést követően, a zéró tolerancia miatt, azonnali gyermekvédelmi intézkedéseket fogalmaz meg, ír elő, addig a rendőrségnek az eset tudomására jutását követően hosszadalmas nyomozati munkával a bizonyítást kell alátámasztania. A két nagy szakterületet szabályozó főbb jogszabályok (1997. évi XXXI. tv. – GYVT, 1994. évi XXXIV. tv. – a Rendőrségről) közötti ellentmondást, a gyakorlatban felszámolni nem lehetséges. A gyermekvédelmi szakterületre jellemző zéró tolerancia a rendőrségi intézkedéseket ismerve csak nagyon nehezen értelmezhető. A rendőrség egy egyoldalúan megfogalmazott feljelentést nem tud 100 % bizonyosággént kezelni. Abban lehetnek logikai következetlenségek, érezhető túlzások, esetenként tévedések. Ezeket a szempontokat is figyelembe kell vennie, amikor a nyomozást végrehajtja, senkivel szemben nem lehet elfogult. A rendőrségnek nem tiszte pálcát törni, vagy ítéletet hozni senkivel szemben, ez a magyar igazságügyi rendszer tagoltságára figyelemmel, mint nyomozati szerv meg sem teheti. Döntést, ítéletet hozni, bűncselekmények tekintetében – egyes esetekben, az ügyészség – a bíróság tehet.
- Nevelőszülői Hálózatunk szakmai elve, hogy bántalmazó nevelőszülő ne legyen a hálózatunkban. Viszont arra is törekednünk kell, hogy ugyanakkor, a

serdülőkorú gyerekek ne játszassák ki a jól képzett szakemberek sokaságát, a kitalált, képzelt, gyanúsítgatásokkal, a gondozási hely módosítása érdekében.

Somogy Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

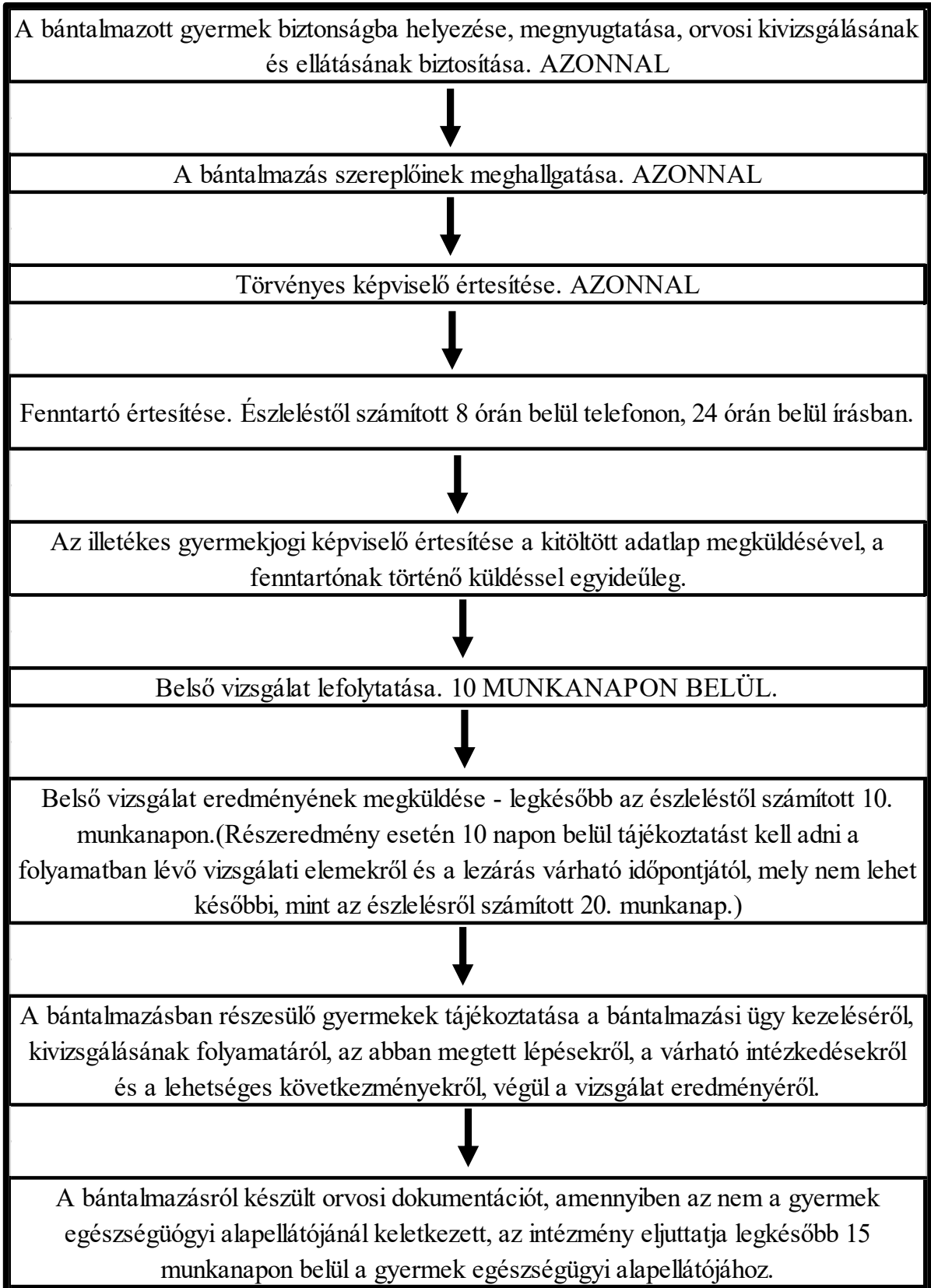
A módszertan célja

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása azáltal, hogy a Módszertan alkalmazásával a gyermekvédelmi szakellátás intézményekben és javítóintézetekben minden gyermekbántalmazási ügy kivizsgálása és kezelése egységes eljárásrend alapján, szabályozott és ellenőrizhető módon, kötelező jelleggel történik meg.

Tekintettel arra, hogy az egységes gyermekbántalmazási esetek formájukban, súlyosságukban, körülményeikben és az észlelés körülményeiben igen nagy eltéréseket mutatnak, valamint a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények, javítóintézetek és fenntartóik szervezeti felépítése eltérő, a Módszertant az alábbi szabályok figyelembevételével kell alkalmazni.

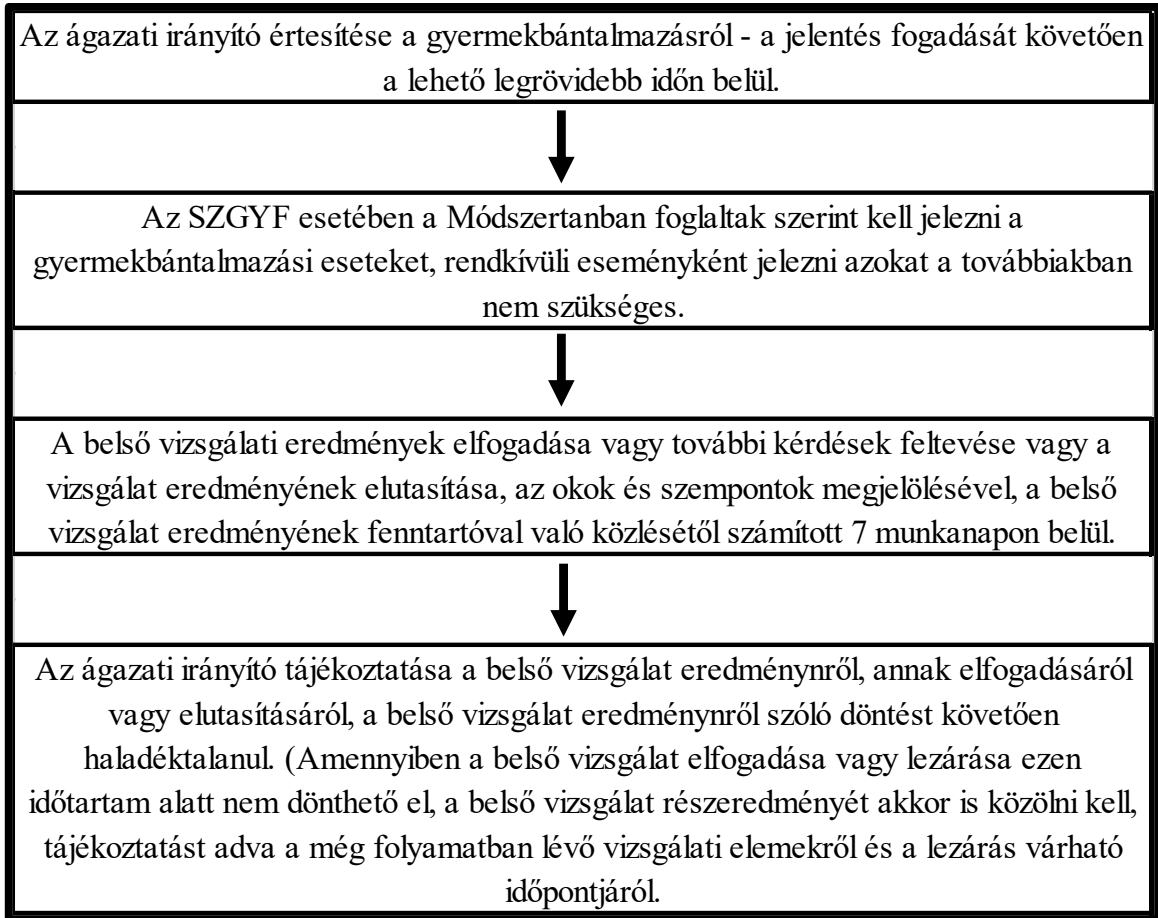
Minden esetben kötelező intézkedések

Intézményi szinten

Minden esetben kötelező intézkedések

Fenntartói szinten

Minden esetben kötelező intézkedések

Intézményi és fenntartói szinten egyaránt

Az intézmény kötelező feladata a bántalmazott és/vagy a bántalmazó gyermek pszichés megsegítésének biztosítása, melynek érdekében a fenntartónak biztosítani kell a szükséges térbeli, tárgyi, személyi, illetve anyagi feltételeket.

Amennyiben a bántalmazásnak a gyermekek tanúi voltak, az ő pszichés megsegítésüket is biztosítani kell egyéni vagy csoportos pszichológiai vagy mentálhigiénés segítségnyújtás formájában.

A gyermekbántalmazás kezelése és kivizsgálása során követendő eljárás

Intézményi feladatok *nevelőszülői hálózat* esetén

A gyermekbántalmazást észlelő feladatai:

Az észlelést követően az intézkedéseket azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja.

1. lépés

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, védelmezése
- a bántalmazó távol tartása
- a bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtató
- szükség esetén a gyermek egészségügyi ellátásának, látogatás felvételének haladéktalan megszervezése
- szükség esetén (egészségügyi ellátás, rendőrségi intézkedés stb.) a nevelőszülő helyettesítésének megszervezése

2. lépés

Értesítések

- szükség szerint rendőrség, mentőszolgálat, egyéb hatóságok értesítése
- nevelőszülő értesítése, amennyiben nem a nevelőszülő a bántalmazás észlelője

- gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám értesítése
- nevelőszülői tanácsadó értesítése
- vezető/magasabb vezető értesítése

A működtető vezetőjének feladatai:

- A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét a vezetőnek/magasabb vezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.
- Az eset minél szélesebb körű megismerése, a hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése.
- Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket.
- Fenntartó értesítése (az észlelést követő 8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban)
- Kiegészítő információk szolgáltatása a működtető felé
- Belső vizsgálat lefolytatása
- Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak (a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül)

A gyermekbántalmazás kezelése és kivizsgálása során követendő eljárás

Intézményi feladatok *gyermekotthon/lakásotthon* esetén

Az észlelést követően az intézkedéseket azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja.

1. lépés

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, védelmezése
- a bántalmazó távol tartása
- a bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtató
- szükség esetén a gyermek egészségügyi ellátásának, látogatás felvételének haladéktalan megszervezése
- szükség esetén (egészségügyi ellátás, rendőrségi intézkedés, stb.) a nevelőszülő helyettesítésének megszervezése

2. lépés

Értesítések

- szükség szerint rendőrség, mentőszolgálat, egyéb hatóságok értesítése
- gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám értesítése
- szakmai vezető/intézményvezető értesítése
- illetékes gyermekjogi képviselő értesítése

Az intézményvezető feladatai:

- A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét a vezetőnek/magasabb vezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.
- Az eset minél szélesebb körű megismerése, a hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése.
- Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket.
- Fenntartó értesítése (az észlelést követő 8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban)
- Kiegészítő információk szolgáltatása a működtető felé

- Belső vizsgálat lefolytatása
- Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak (a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül)

A gyermekbántalmazás kezelése és kivizsgálása során követendő eljárás

Intézményi feladatok *javítóintézet* esetén

Az észlelést követően az intézkedéseket azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja.

1. lépés

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, védelmezése
- a bántalmazó távol tartása
- a bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtató
- szükség esetén a gyermek egészségügyi ellátásának, látogatás felvételének haladéktalan megszervezése
- szükség esetén (egészségügyi ellátás, rendőrségi intézkedés, stb.) a nevelőszülő helyettesítésének megszervezése

2. lépés

Értesítések

- szükség szerint rendőrség, mentőszolgálat, egyéb hatóságok értesítése
- törvényes képviselő (szülő, gyám, gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám) értesítése
- intézményvezető értesítése
- illetékes gyermekjogi képviselő értesítése

Az intézményvezető feladatai:

- A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét a vezetőnek/magasabb vezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.
- Az eset minél szélesebb körű megismerése, a hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése.
- Rendőrségi feljelentés megtétele
- Törvényességi felügyeletet ellátó ügyész értesítése
- Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket.

- Fenntartó értesítése (az észlelést követő 8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban)
- Kiegészítő információk szolgáltatása a működtető felé
- Belső vizsgálat lefolytatása
- Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak (a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül)

A különböző bántalmazástípusok gyanújelei

A gyermeknél észlelhető általános viselkedési gyanújelek:	Fizikai bántalmazásra utaló testi gyanújelek/jelek a gyermeknél:	Érzelmi bántalmazás viselkedésbeli/pszichés gyanújelei a gyermeknél:	A szexuális bántalmazás jelei/gyanújelei:
kifejezéstelen arc, üres tekintet, szemkontaktus hiánya	a bántalmazás látható jelei, fojtogatás, verés nyomai	iskolai teljesítmény romlása	a gyermek korához nem illő sexualizált viselkedés, szóhasználat
autóagresszivitás pl.: hajtépés	szájüregi sérülések keresése, mely felveti a szexuális abúzus gyanúját is	izoláció, befelé fordulás	nemi aktus eljátszása
megretten váratlan érintéskor, simogatáskor elrántja fejét, fél a fizikai érintéstől	radiológiai eltérések keresése orvosi vizsgálat során	agresszivitás	fokozott, az életkornak nem megfelelő érdeklődés a szexualitás iránt
feltűnően készséges, túlságosan alázkodó, engedékeny viselkedés	nem baleseti jellegű sérülések, égés, forrázás nyomai	depressziós tünetek	alhasi fájdalom
túlságosan éber, vibráló, válogatás nélkül figyelmet követelő	zúzódások, vérömleny, karmolás	deviáns magatartás	a végbél és a nemi szervek fájdalma, váladékozása, viszketése

szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny	1 év alatti gyermek csonttörése	csavargás, elszökés	fájdalmas vizelés, makacs húgyúti fertőzések
bizalmatlan, különösen a közelállókkal szemben, fél a szülőktől	spirális végtagtörés	drogozás, alkoholizálás	végbél sérülése, váladékozása, széklettartási zavarok
félelem bizonyos személyekről vagy bizonyos típusú emberektől	többszörös törések egyidejű jelenléte	önagresszió	genitália makacs gyulladása, sérülése, a hymen sérülése
alvászavarok, evészavarok	nem megszokott helyeken látható zúzódás (térd, tenyér, könyök, homlok) hanem pl. tarkó, törzs, fül, hajas fejbőr	öngyilkossági kísérlet	kiskorú terhessége
regresszív viselkedés, regulációs zavarok, pszichoszomatikus tünetek	ellentmondásos történet a sérülésről		kiskorú nemi betegsége
gyermekközösségben kapcsolatteremtési problémák, passzivitás,	a gyermek szó szerint ismétli a szülő történetét a sérülésről		szájüregben észlelt sérülések esetén is gondolni kell a szexuális abúzusra

izolálódás vagy agresszivitás			
megváltozott gyermeki magatartás, beállítódás (pl.: extrovertáltból introvertáltá válik)	nem baleseti jellegű mérgezés		

Gyermekbántalmazási esetek protokolljának „modellezése” – szempontsor alapján (2020. április 22.)

Kérdések	Válaszok és javaslatok
I.	
<p>1. Helyzetértékelés</p> <p>- milyen jellegű bántalmazások, hány eset, milyen mintázatok</p>	<p>A gyanú szintjén felmerült, valamint a belső vizsgálat és/ vagy a rendőrségi eljárás során megerősítésre került bántalmazási esetek típusai, a megtörtént esetek gyakoriságának, arányának sorrendjében, az otthontnyújtó ellátás gyermekotthoni és nevelőszülői gondozási helyein nevelkedők vonatkozásában, a 2018. augusztusától eltelt időszakban:</p> <p><u>Ellátottak részéről elkövetett típusai:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kortárs bántalmazás - fizikai bántalmazás (amely egyben érzelmi bántalmazás) - érzelmi, lelki bántalmazás - szexuális bántalmazás (ellenkező és azonos neműek érintettségével is) <p><u>Intézményen belüli munkatársak és azon kívüli (hozzátartozó, párcapcsolati, idegen) felnőttek részéről elkövetett bántalmazás típusai:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - érzelmi, lelki bántalmazás (amely egyben rendszerabúzus) - fizikai bántalmazás (amely egyben érzelmi bántalmazás és rendszerabúzus) - rendszerabúzus (példaként: valótlanul bizonyult bántalmazási gyanú-kivizsgálás miatt a nevelőszülőhöz hosszú ideje kötődő gyermekeket olyan hosszú időtartamra ki kell emelni a családból, hogy a gyanú megalapozatlansága, a vizsgálat lezárása után már nem lehetséges az eredeti helyzet visszaállítása) - elhanyagolás (amely egyben rendszerabúzus) - szexuális bántalmazás (két esetben – gyanú szintjén felmerült, nem bizonyult megalapozottnak, bizonyíthatónak) <p><u>További, gyanú szintjén sem felmerült bántalmazások típusai:</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - méhmagzatot károsító magatartás
<p>2. Az eljárás lefolytatásával összefüggő tapasztalatok – két fókusz: szakemberek és gyerekek</p> <p>a) A szakemberek oldaláról</p> <ul style="list-style-type: none"> - mi segíti a szakemberek munkáját? - mi okoz döntési, dilemma helyzeteket - akadályok, választási helyzetek, ellentmondások a protokoll alkalmazása során - szakemberek közötti különbségek, eltérő értelmezések 	<p><u>A szakemberek munkáját segítő tényezők:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - minél részletesebb, szélesebb háttérinformáció - egyértelmű és minden lehetséges részletre kiterjedő írásbeli intézmény-vezetési intézkedések - tárgyyszerű, gyakorlati protokollként alkalmazható, gördülékenyen értelmezhető és követhető rendelkezésbe foglalt iránymutatás, folyamatábra - egyedi helyzettől függően, összetettebb vizsgálat esetén 10 napnál tágabb vizsgálati határidő - a kiindulási helyzet, a vizsgálat során feltárt tartalmak és a lezárás fázisában, a közös értékelés során szükséges az érintett szakemberek konszenzusa, a nézetkülönbségek egységes álláspontig történő kollektív feldolgozása - indokolt volna a bántalmazás gyanúját jelző személy differenciálása abban a tekintetben, hogy amennyiben az nem ellátott gyermektől, munkatárstól, nevelőszülőtől vagy a gyermekvédelemhez szervesen kapcsolódó hatóságtól, szervezettől származik, hanem teljes mértékben kívülálló, külső személytől, lehetőséggé váljon a differenciált tartalmú vizsgálat lefolytatása - a jelzőrendszeri tagok (kiemelten az egészségügy és a köznevelés érintett, valamint a gyermekjóléti alapellátás munkatársai) együttműködő közreműködése <p><u>Döntési, dilemma helyzetek oka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - annak megítélése, hogy az adott estről kapott jelzés bántalmazásnak tekinthető-e vagy sem - a rendelkezésre álló információk szűk volta, valamint amennyiben a felmerült gyanú kizárólag egy személytől származik (fül-, szemtanúk hiánya) - az esetlegesen, akaratlanul kialakuló következményes rendszerabúzus rizikójának ellensúlyozása - az esetlegesen véltlen, megalapozó ok hiányában (ami később derül ki) vizsgálati eljárás alá vont munkatárs vagy nevelőszülő rehabilitálása, jó hírnevének megőrzése a vizsgálat lefolytatásáig - a jelzőrendszeri tagok (kiemelten az egészségügy és a köznevelés érintett munkatársai) bizonyos esetekben késői jelzése és/ vagy hátráltató, elzárkózó magatartása <p><u>Akadályok, választási helyzetek, ellentmondások a protokoll alkalmazása során:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a vizsgálatok egy részében pszichológus erre utaló feltáró vizsgálatára kerül sor, amely a pszichológiai szakmai protokollok alapján, megakadályozza a későbbiekben esetlegesen elrendelt igazságügyi pszichológiai szakértő vizsgálatát (a köztes időtartam rövidegéből adódó fals eredmény kiiktatása miatt) <p><u>Szakemberek közötti különbségek, eltérő értelmezések:</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - a megfelelő kompetenciákkal, felkészültséggel rendelkező gyermekvédelmi szakemberek rendszerint a saját és a vizsgálatba vont további munkatársak véleményét, megállapításait egyenlő mértékben veszik figyelembe a végső döntéshozatal során - a megfelelő kompetenciákkal rendelkező, a gyermek legjobb érdekét érdemben mindennel fölébe helyező és éppen ezért az objektivitás irányában elkötelezett szakemberek között rendszerint eredményes a konszenzus-keresés, illetőleg nézetkülönbségek esetén a közös álláspont kialakítása - a vizsgálatok lefolytatásával megbízott gyermekvédelmi szakemberek részéről a lezárás szakaszában megtett döntéselőkészítő javaslatokat az intézményvezető minden esetben legitimnek, megfelelőnek találta, munkáltatói döntését pedig a vizsgálati team javaslatának figyelembevételével hozta meg
<p><u>2. Az eljárás lefolytatásával összefüggő tapasztalatok – két fókusz: szakemberek és gyerekek</u></p> <p><u>b) A gyermek sorsa a gyermekbántalmazásos esetekben</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hogyan jelenik meg a gyermek, a protokoll alkalmazása miben segítette a helyzet rendezését - hogyan alakult az egyes esetek során a gyermekek helyzete – mely gyakorlatok segítették, melyek támasztottak kihívásokat a gyermek állapotának rendezésében, javulásában, kezelésében, megelőzésben 	<p><u>A protokollnak a helyzet rendezésére gyakorolt hatásai:</u></p> <p>A protokoll alkalmazása, a vizsgálatok lefolytatása során hozzájárult a gyermekvédelmi szakellátás kiemelt céljainak újbbóli legitimációjához; jellemzően az esetek többségében javította az ellátottak biztonságérzetét, a róla gondoskodó felnőttekbe vetett – esetenként megingott hitét -, lojálisabbá tette.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bizonyos esetekben a közvetlenül és a közvetett gyermekek számára is terhesnek bizonyult a feltáró beszélgetések, esetenként leplezetlenül célirányosan adott kérdések, a nyilvánvalóan irányított beszélgetések. - Egyes esetekben a gyanú szerint bántalmazó személlyel szemben félelem vagy a félelem fokozódása alakult ki a gyanú szerint sértett gyermekben. (Ezek ellensúlyozása szakemberek elkötelezett hozzáállásával lehetséges.) - A protokoll alkalmazása annyiban több, a korábbi intézményi vizsgálatok eljárásrendjéhez képest, hogy részletesebb anamnézist és jellemzést ír elő a bántalmazó és a bántalmazott személyek vonatkozásában - A protokoll alkalmazása – pozitív módon - célorientáltabbá, hangsúlyosabbá tette az ún. „többpólusú helyzetkép” kialakítását és a munkatársak felelősségviseelésének vizsgálatát. A vizsgálat ténylegesen fontos feladata annak feltárása, hogy az esettel összefüggésben felróható-e hiányosság, probléma az érintett szakemberek munkájában; és amennyiben igen, azok kiküszöbölése, megelőzése érdekében milyen további intézményvezetői intézkedések szükségesek - A gyermekek helyzetének alakulása, a protokoll szerint lefolytatott vizsgálatok után, érdemben nem módosult azon vizsgálatokhoz képest, amelyeket az intézmény a protokoll megjelenése előtt alkalmazott a bántalmazás gyanújának eseteiben - A protokoll megerősítést teremt arra vonatkozóan, hogy a bántalmazás felmerült gyanúja esetén teljeskörű vizsgálat és okozat-követő intézkedések meghozatala szükséges - Az intézmény korábbi eljárásrendje, majd a protokoll szerint lefolytatott vizsgálata a gyanú bebizonyosodása esetén, erősítette a gyermekek biztonságérzetét, lojalitását, azonban megalapozatlannak bizonyult gyanú esetén a kortárs csoportban megnyilvánult egyfajta kedvezőtlen hatás, diszfunkció, amely alapján a kamaszkorú ellátottak „nyeregben érezve” magukat, provokáltak, fenyegették vélt erejük szerint a róluk gondoskodó munkatársakat

<ul style="list-style-type: none"> - protokollon kívüli eszközök igénybevétele - döntési helyzetet igénylő, eredményező helyzetek 	<ul style="list-style-type: none"> - A bántalmazott gyermekek számára kiemelten fontos a lefolytatott vizsgálat és a bántalmazót érintő szankció, a biztonságérzet kialakítása, megerősítése, és a rehabilitálásuk érdekében - Igazolt bántalmazás esetén elengedhetetlen a mentális pszichés megsegítés; ez azonban az esetek jelentős részében elmarad, a pszichológus munkakörű szakemberek évek óta markánsan tapasztalható hiánya miatt; a mentális megsegítés egyetlen kizárólagos módja, eszköze a legtöbb esetben a gyerekekről közvetleneül gondoskodó munkatárs személyes törődése - Mediátor szakember alkalmazásával hatékonyabban teljesülne a bántalmazott és a bántalmazó gyermek konfliktusainak ellensúlyozása - A bántalmazó és a bántalmazott gyermek szétválasztása sok esetben gátolt <u>A protokollon kívüli eszközök igénybevétele:</u> - jelzőrendszeri tagok lehető legteljesebb körének bevonása a tapasztalatok és az információk feltárása érdekében - mediációs jellegű beszélgetések, a sértett és a bántalmazó kapcsolatának javítása érdekében - fokozott személyes törődés mértékének, minőségének emelése - a közvetlenül és közvetetten érintett munkatársak vonatkozásában a direktebb, célorientált kontroll és szakmai segítségnyújtás emelése <u>Döntési helyzetet igénylő, eredményező helyzetek.</u> - A vizsgálat szükségességének, mérlegelése, a gyanú felmerülésekor - Az érintett gyermekek esetleges azonnali gondozási módosításának mérlegelése - A rendőrségi feljelentés indokoltságának mérlegelése - A gyanú szerint bántalmazó nevelőszülő státuszának rendezése - A gyanú szerint bántalmazó munkatárs szabadságolásának dilemmája: amennyiben a 10 munkanap időtartamú vizsgálat eredményeként nem tekinthető tényszerűen bizonyítottnak, bizonyíthatónak a felmerült bántalmazás, és meg kell várni a rendőrségi eljárás több hónapos, esetleg egy éven túli időtartamát, komoly dilemma tárgya az, hogy foglalkoztatható-e a vizsgálat után tovább a dolgozó, vagy esetlegesen meg kell szüntetni a munkaviszonyát a rendőrségi eljárás lezárásáig. Amennyiben az utóbbi valósul meg, és később a vétsége nem válik megalapozottá, abban az esetben az intézmény elveszít egy dolgozót.
<p><u>I.1. A módszertanban használt fogalmak</u></p>	<p>A módszertanban használt fogalmak egyértelműek, érthetőek, az utasítások követhetőek; nem indokolt további módosítás. A módszertan rendkívül részletes, ami egyrészt értéke, ugyanakkor a gyakorlati felhasználhatóság, az adaptálás hatékonysága szempontjából ez egyben hátrány is. A munkatársak egy része, rövid megvalósítás időkeret és a vizsgálattal egyidejű számos más kötelezettség egyidejűsége esetén, nem mindent tudnak teljességgel a módszertan szerint érvényesíteni, ezért annak egy rövidített kivonata hatékonyabban szolgálná a teljes értékű gyakorlati megvalósítást. Erre megoldást jelenthet egy saját intézményi ún.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - A fogalmak használatával kapcsolatos dilemmák, kérdések - Tiszták, világosak, egyértelműek? Vannak-e olyan fogalmak, amelyek szükséges lehet beemelni? Szükséges-e pontosítani őket? 	<p>folyamatábra (lásd csatoltan, 1. számú melléklet), részletes szakmai iratminta-útmutató (lásd csatoltan, 2. számú melléklet), valamint a gyakorlati kötelezettségeket rövidített módon, gyakorlati tartalommal summázatként megjelenítő igazgatói utasítás vagy rendelkezés.</p>
<p>I.2. A módszertan célja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása” → a protokoll gyakorlati alkalmazása hogyan segíti elő a gyermek védelmét? A módszertan megvéd? Mitől? És kit? A gyermeket védi, az intézményt, a szakembert? Eseteken keresztül megmutatni. - a belső vizsgálatok, fenntartói vizsgálatok 	<p><u>A módszertan célja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A protokoll teljes mértékben a gyermekek mindenek felett álló érdekét szolgálja. Hitelesebbé, érvényesíthetőbbé teszi azt az elsődleges szándékot, hogy a nevelésbe vett gyermek érdemben ténylegesen a szükségleteinek megfelelő ellátásban, gondozásban és nevelésben, érdemi fizikai és érzelmi védelemben részesüljön. A protokoll alkalmazásával, a bántalmazás gyanújának felmerülése esetén elsődleges feladat a feltárás: a működési rendszerben a vizsgálat során feltárható diszfunkciók és a kevéssé kontrollált munkafolyamatok feltárása, tudatosítása. A vizsgálatok során szerzett információk, értesülések elősegítik az intézményvezetés azon törekvését, hogy mind hatékonyabb folyamatba épített és eseti belső ellenőrzési rendszert működtessen. A vizsgálatok tapasztalatai kiemelt jelentőségűek abban a tekintetben, hogy a megszerzett információk célravezetően segítik elő a jövőbeni működtetői tervezési feladatokat. • A módszertan elsődlegesen a gyermeket védi, ugyanakkor a szakemberek szakmaiságának hitelesítését, elősegíti a demoralizáló hatások megelőzését (példaként ha egy munkahelyi közösségben egy dolgozó súlyos mulasztását nem követi szankció, az negatívan befolyásolja az ott dolgozó többi szakember munkahelyi szocializációját, lojalitását az intézmény alapfeladataihoz). • Példaként egy eset: Az egyik gyermekotthonban X.Y. gyermekfelügyelő átengedte a saját személygépkocsija vezetését a gondozási hely udvarán az eset napján éppen nagykorúvá vált fiatalnak. Mindezt a gyermekotthon ellátottjai és dolgozói közül többen is látták. Visszajelzéseik szerint a gyermekek és a dolgozók is csalódottak voltak, mert úgy látták, a gyermekfelügyelő ezt is megteheti, noha sértette az egyenlő bánásmód elvét, valamint törvénybe ütköző és balesetveszélyes cselekedetet tett azzal, hogy jogosítvánnyal nem rendelkező személynek adta át a járművezetés lehetőségét. A lefolytatott belső vizsgálat következményeként a munkáltató megszüntette a szabályokat sértő dolgozó munkaviszonyát. A vizsgálat lefolytatása és a következményeként a döntés legitim, hiteles és az intézményvezetői következetesség, a „szakmai mérce”, tekintetében biztonságérzetet adó helyzetet teremtett.

<p>eredményei, tapasztalatai hozzá tudtak járulni a bántalmazási esetek száma csökkentésének irányába tett intézkedések tervezéséhez és végrehajtásához? →intézményükben milyen gyakorlatok indultak el ennek hatására? Elindult-e bármilyen tervezés?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A módszertan az intézményt is védi, mert amennyiben bántalmazás esetén, az abban leírtakkal is megegyező intézkedéseket tesz, nem róható fel, hogy nem tette meg az adott helyzetben elvárhatót, valamint hitelesen feltárásra kerül, az intézmény-vezetés vagy a munkatársak feladatellátásában volt az esettel összefüggésbe hozható hiányosság, probléma vagy kötelezettségszegés. • A szakembert ugyancsak védi, de csak annyiban, hogy tisztázásra kerül a véltensége, valamint feltárásra kerül a közvetetten érintett munkatársak felelőssége, tényleges teljesítménye, esetleges mulasztása és annak mértéke. <p><u>A vizsgálatok hatásai a bántalmazási esetek csökkentése vonatkozásában:</u></p> <p>Érdemben a módszertani protokoll alkalmazásától kezdődően másfél év telt el; ezen rövid idő alapján a gyakoriság mértékének változásával kapcsolatban nem lehet tényszerű megállapítást tenni. Teljességgel nem megállapítható, mert időszakonként rapszodikusan, ciklikusan változóan bizonyult a bántalmazás gyanúja miatt indult vizsgálatok aránya. Összességében a protokoll alkalmazásától kezdődően annyiban emelkedett a bántalmazás gyanúja miatt indult vizsgálatok száma, hogy olyan esetben is szükségessé vált a belső vizsgálat lefolytatása, amely esetekben a korábbi években erre nem került sor. Ha külső helyszínen, példaként amikor egy szakellátásban nevelkedő gyermek iskolában történt verekezésben vett részt, komolyabb fizikai következmény nélkül, vérszerinti családban élő kiskorúval, és az iskola lefolytatott belső vizsgálatot, ilyen esetekben a protokoll alkalmazása előtt az intézményünk eltekintett a külön belső vizsgálat lefolytatásától; az eset ugyanakkor dokumentálásra került.</p> <p><u>Az intézményben elindult gyakorlatok, és a tervezések:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nem kifejezetten a protokollal összefüggésben, hanem alapvetően a korábbi években is alkalmazott belső vizsgálati módszerek (amelyekhez a módszertani protokoll megerősítést, kiegészítést nyújtott) és vizsgálati eljárásrend eredményekét szükségszerűen korrekció történt a folyamatba épített és az eseti ellenőrzési tevékenységekben; az ellenőrzési gyakorlat minőségi és mennyiségi szempontból is javításra került, a vizsgálatok során feltárt egyes problémák felismerése, tudatosítása eredményeként. • Egyfajta gyakorlatnak tekinthetjük azt, hogy a módszertan tartalmi elemeinek megfelelő, belső iratminta készült, ami egyszerűbbé teszi az intézményvezetői megbízás alapján belső vizsgálati elrendelő dokumentációt készítő munkatársak feladatát. Egyidejűleg ajánlott (nem kötelező) iratminta készült a vizsgálati elrendelő, az érintett dolgozó vagy nevelőszülő tájékoztatását szolgáló, a meghallgatási feljegyzések és a lezáró vizsgálati jelentés dokumentum típusaihoz is. • További gyakorlat – amelyet az intézmény szakemberei már a protokoll életbe lépése előtt is alkalmaztak -, hogy a kiemelkedőbb esetek kivizsgálására az intézményvezető kizárólag független és nagyobb szakmai tapasztalattal rendelkező kollégákat kért fel, az objektivitás és a szakmailag megalapozott vizsgálat érdekében. A vizsgálat lefolytatása után, a megbízott team minden esetben közös, konszenzuson alapuló, döntéselőkészítő javaslatot tett írásban az intézményvezető számára.
--	--

<p><u>I.3. A módszertan hatálya</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyi hatállyal kapcsolatos tapasztalatok: ha nem a gondozási helyen történik a bántalmazás – intézményekkel, oktatási, nevelési stb. – való együttműködés az eset kapcsán, illetékesség - kortárs bántalmazási esetek specifikumai – az esetekhez kapcsolódó dilemmák, kérdéses helyzetek – ismétlődő és/vagy súlyos bántalmazási esetek definíciós dilemmái- gyakorlatok, tapasztalatok 	<p><u>A módszertan hatálya</u></p> <p>Tárgyi hatálya: Amennyiben nem a gondozási helyen történik a bántalmazás, és rendvédelmi szerv folytat az ügyben vizsgálatot, annak tartalmáról, az eljárás folyamatának részleteiről semmilyen információt nem kapnak az intézmény munkatársai. Tájékoztatást kizárólag a rendőrség lezáró rendelkezésében, illetőleg a bírósági tárgyaláson született ítélet alapján kapunk.</p> <p>Amennyiben iskolai helyszínen vagy iskolatárs által lekövetett bántalmazás történt, a köznevelési intézmény tárgyyszerű tájékoztatást ad a feltárt megállapításokról a gyermek gyermekvédelmi gyámjának vagy gondozójának.</p> <p>A kortárs bántalmazási esetek specifikumai között elsődleges az, hogy rendszerint nevelő vagy gyermekfelügyelő távollétében történik, ritkábban spontán, gyakrabban előre tervezett módon, a felnőtt figyelem tudatos lehetőség szerinti kiiktatásával. Spontán esetekben jellemzően „kétszereplős” a bántalmazási eset, a többé-kevésbé előre tervezett bántalmazáskor jellemzően legalább három ellátott van jelen.</p> <p>A jellemzően mentálisan sérült, jelentős arányban indulatkezelési problémákkal küzdő fiatalok számára kiemelt jelentőségű az értékadó folyamatos foglalkoztatás, a tanulás, a szabadidő és az önálló életre nevelés terén. A súlyos mentális sérülések ellensúlyozó terápiájához viszont kiemelkedően nagy szükség lenne a pszichológus szakemberek közreműködésére. A gyermekvédelemben ez sok éve markáns hiányszakma, amelyet valószínűsíthetően ágazat-irányítási munkaerőpiaci beavatkozás és bérkompenzáció nélkül a gyermekintézmények nem tudnak megoldani.</p> <p><u>A kortárs bántalmazási esetek specifikumai, dilemmák, kérdéses helyzetek és definíciós dilemmák</u></p> <p>A csekély, egyszeri és fizikai fájdalmakat nem okozó, mégis tettlegességig fajuló bántalmazási eseteken ugyanolyan módon kell vizsgálni és dokumentálni, mint a súlyos és/ vagy ismétlődő bántalmazási eseteket. Ez fontos szabály a gyermekbántalmazással szembeni ún. zéró tolerancia tényleges érvényesítése és garanciái érdekében.</p>
<p><u>I.4. A Módszertan alkalmazására vonatkozó általános szabályok</u></p> <p><u>I.4.1. Minden esetben kötelező intézkedések</u></p> <p><u>Intézményi szinten</u></p>	<p><u>Intézményi szinten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • a konfliktushelyzet lokalizálása, tevőleges közbeavatkozás, elsődlegesen a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, megnyugtatása, szükség szerinti ellátása és lehetőség szerinti pszichés megsegítése (pszichológus szakember hiánya miatt jellemzően nincs elérés) – azonnali határidővel - amennyiben szükséges, külső szervezettől segítség kérése; elsősorban a mentőszolgálattól és/vagy a rendvédelmi szervektől; külsérelmi nyom vagy belső sérülése gyanúja esetén kórházi vizsgálat, azonnali határidővel

<ul style="list-style-type: none"> - a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, megnyugtató, orvosi kivizsgálása, ellátása – azonnal - a bántalmazott és a bántalmazó meghallgatása - törvényes képviselő értesítése – hétvége, éjszaka? - belső vizsgálat – menete, határideje - a közvetve, közvetlenül érintett gyermekek tájékoztatása 	<ul style="list-style-type: none"> - gyermekvédelmi gyám értesítése (indokolt esetben bármikor, éjszaka is, érdemben nem azonnali értesítést indokló esetben az esetet követő másnap reggel 8 órai határidővel) - négy szemközti beszélgetés dokumentációval a gyermekvédelmi gyám és a kiskorú között, a bántalmazó és a bántalmazott gyermek vonatkozásában is (határidő 8 óra) - a bántalmazó gyermek a mentális megsegítése ugyancsak fontos, az indulatkezelési probléma összpontosulásának megszüntetése érdekében – azonnali határidővel - a további érintett kiskorúak megnyugtatója – azonnali határidővel - szükséges esetben a bántalmazott kiskorú további szakorvosi vizsgálata – haladéktalan határidővel • a gyermekvédelmi gyám és a gondozási hely középvezetőjének értesítése; általuk az intézmény-vezetés értesítése- egy órai határidővel • rendőrségi feljelentés a gyanú szerint sértett kiskorú gyermekvédelmi gyámja részéről a bántalmazó és a bántalmazott gyermek rövid- vagy középtávú pszichés terápiájának előkészítése (pszichológus szakembert nélkülöző gyermekotthonokban ez nem lehetséges) • gyermekbántalmazás adatlap megküldése az intézményvezető, általa a fenntartó és a gyermekjogi képviselő számára <p><u>A belső vizsgálat menete, határideje:</u> A belső vizsgálat elrendelése az eset napján, illetőleg a nap záró szakaszában bekövetkező esetben legkésőbb másnap reggel A vizsgálati elrendelő és a vizsgálat menete: Ok leírása, az alapprobléma meghatározása; 10 munkanapi lefolytatási határidő megjelölése; a vizsgálat alanyainak meghatározása, a vizsgálat módszereinek rögzítése; személyhez kötött vizsgálati feladatok kijelölése; intézkedések és azonnali intézkedések dokumentálása; a vizsgálat lezáró jelentésének előkészítése, intézményvezetői döntés előkészítése</p> <p><u>A közvetve és a közvetlenül érintett gyermekek tájékoztatása:</u> A vizsgálat elrendelésekor, valamint a vizsgálat lezárásakor, illetőleg az azt követően hozott döntések őket érintő változások esetén, a közvetetten és a közvetlenül érintett ellátottakat egyaránt tájékoztatni kell, a vizsgálat elrendelésének okáról. A tájékoztatás a gyermek életkorához, belátási képességéhez és aktuális mentális állapotához igazodó tartalmú legyen.</p>
--	--

<p><u>I.4.2. Intézményi és fenntartói szinten</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a bántalmazott, bántalmazó gyermekek pszichés megsegítésének biztosítása – térbeli, tárgyi, személyi, anyagi feltételek biztosításával - egyéni vagy csoportos pszichológiai vagy mentálhigiénés segítségnyújtás az agresszió kezelésére, a bántalmazás hatásainak enyhítése, feldolgozása érdekében 	<p><u>A bántalmazott, bántalmazó gyermekek pszichés megsegítésének biztosítása – térbeli, tárgyi, személyi, anyagi feltételek biztosításával:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Térbeli:</u> a saját gondozási helyén, szükség szerint a gyanú szerint bántalmazóval szemben teljességgel védett módon, körülmények között - <u>Tárgyi: ???</u> Olyan eszközök, tárgyak, életkortól függően játékok felajánlása a gyermeknek, amelyek elősegítik azt, hogy elterelődjön a figyelme az elszenvedett sérelmekről és mielőbb megnyugodjon - <u>Személyi:</u> A gyerekekről közvetlenül gondoskodó munkatársak (nevelők, gyermekfelügyelők, fejlesztő pedagógus), valamint a gyermekvédelmi gyám fokozott személyi törődése, minőségi és mennyiségi idő emelése, valamint pszichológus szakember közreműködése. A pszichológus elérés gátoltsága, a gyermekotthonokban jellemző hiánya miatt a mentális megsegítés csak részleges, és teljes mértékben a gondozási helyen dolgozókra hárul. - Mediációs jellegű beszélgetés, a gyanú szerint bántalmazó és a gyanú szerint sértett gyermek között, a konfliktus helyzet ellensúlyozása érdekében.
<p><u>I.5. A módszertan munkavállalókkal történő megismertetése</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ezzel kapcsolatos tapasztalatok, gyakorlatok – új munkavállalók, egyszerűsített folyamatábrák 	<p>Az intézmény munkatársai - elsődlegesen a betartásért és a betartatásért közvetlenül felelős középvezetők, valamint általuk a további dolgozók - a módszertant a hatályba lépését követően megismerték, tudomásul vették az abban leírtak kötelező érvényét és ezt aláírásukkal is dokumentálták. A protokoll érvényesítésének elsődleges felelősei az intézményvezető, az intézményvezető helyettesei és közvetlenül a szakmai vezetők, másodlagos felelősségének alanya az intézmény minden dolgozója.</p> <p>Az újonnan munkaviszonyt létesített dolgozók, a személyes találkozó során az intézményvezető, a későbbiekben, a munkakezdés első munkanapján tájékoztatást kapnak a gyermekbántalmazásra vonatkozó zéró tolerancia elvének maradéktalan érvényesítéséről és következményeiről. A munkavállalók a belépést követő héten ismerkednek meg a tevékenységüket érintő jogszabályokkal, belső szakmai szabályozókkal, igazgatói utasításokkal, valamint egyebek között a módszertani protokollal is, amelynek tartalma szóban is ismertetésre, értelmező egyeztetésre kerül. A módszertan megismerését és elfogadását az új munkavállaló aláírásával igazolja, valamint a dokumentum és végrehajtási szabályai félévente ismétlésre kerülnek, közös feldolgozás eredményeként, részben csoporttervezetek keretei között, valamint külön egy-egy belső vizsgálat elrendelése során.</p>

II.	
<u>II.1. Intézményi feladatok</u> Az észlelő feladatai	<u>Az észlelő feladatai:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Elsődlegesen a gyanú szerint sértett; valamint a többi jelenlévő gyermek biztonságba helyezése, a probléma lokalizálása; a gyermekek megnyugtatósa; szükség esetén mentő és rendvédelmi szerv értesítése; a gyermekvédelmi gyám, majd az intézményvezetés értesítése haladéktalanul telefonon, majd írásban is, a megfelelő gyermekbántalmazás jelentésére szolgáló dokumentum megküldésével
<u>II.2. - feladatok elosztása</u>	<u>Feladatok elosztása:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Az észlelő munkatárs telefonon haladéktalanul jelzi és a lehető legrövidebb időn belül írásban is elküldi a közvetlen felettese számára a kitöltött gyermekbántalmazási adatlapot, word és pdf formátumban - Az érintett gondozási hely szakmai vezetője (akadályoztatása esetén a helyettesítésével megbízott munkatárs) telefonon haladéktalanul jelzi és írásban is elküldi az intézményvezető, az intézményvezető-helyettesek, a székhely titkársága számára elektronikusan a kitöltött gyermekbántalmazási adatlapot, word és pdf formátumban - Az intézményvezető telefonon haladéktalanul, de legkésőbb 8 órán belül jelzi és mielőbb, de az eset észlelésétől számított 24 órán belül írásban is elküldi a fenntartói szervezet igazgatója számára elektronikusan a kitöltött gyermekbántalmazási adatlapot, word és pdf formátumban; valamint a gyermekjogi képviselő számára tájékoztatásul - Az intézményvezető megbízásából a szakmai vezető elkészíti a belső vizsgálat elrendeléséről szóló dokumentumot, a feladatok és felelősök kijelölésével, 10. munkanapi határidő kitűzésével - A belső vizsgálat elrendelésétől számított lehetőség szerint 9., legkésőbb 10. napon a szakmai vezető elkészíti az intézményvezető számára a belső vizsgálatot lezáró jelentést, elektronikusan word és pdf formátumban - Az intézményvezető a belső vizsgálat megállapításainak összegzéséről és a szükségessé vált intézkedésekről elkészíti a belső vizsgálati jelentést, és eljuttatja elektronikusan word és pdf formátumban a fenntartói szervezet igazgatója számára - A gyermekvédelmi gyám jelzést tesz a gyámhatóság számára, rendkívüli tájékoztatás formájában
<u>II.3. - a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, védelme – a bántalmazó távol tartása gyakorlatok, tapasztalatok</u>	<u>A bántalmazott gyermek biztonságba helyezésének, védelmének lehetőségei:</u> <ul style="list-style-type: none"> - az aktuális, átmeneti tartózkodási helyének a gondozási helyen belül elkülönített, védett helyiségben történő kijelölése - amennyiben nem egy munkatárs teljesít szolgálatot, egy munkatárs kizárólag a gyermekkel foglalkozik bizonyos, lehetséges időtartamig - szükség esetén másik lakószobába helyezés

	<ul style="list-style-type: none"> - a bántalmazó gyermek épületen belüli mozgásának, tartózkodásának korlátozása (a gyermeki jogok biztosítása mellett)
<p>II.4. Gyermekvédelmi gyámi feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - a bántalmazott gyermek felkeresése lehetőleg személyesen 24 órán belül (bántalmazott gyermekre nem vonatkozik?) - gondozási hely azonnali hatállyal történő megváltoztatása <ul style="list-style-type: none"> o bántalmazotté vagy a bántalmazóé? o kortárs bántalmazás esetén főszabály: a bántalmazó gondozási helyének megváltoztatása o Gyvt. 80/B.§ (3) „ha a gyermek érdekét gondozási helye súlyosan veszélyezteti” – ebből az következik, hogy 	<p>Gyermekvédelmi gyám feladatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A bántalmazott gyermek, a lehető legrövidebb időn, de legkésőbb 24 órán belül történő személyes felkeresése, négyszemközti beszélgetés, megnyugtató, valamint meghallgatási feljegyzése elkészítése céljából - A bántalmazót gyermek, a lehető legrövidebb időn, de legkésőbb 24 órán belül történő személyes felkeresése, négyszemközti beszélgetés és meghallgatási feljegyzése elkészítése céljából - Indokolt esetben a gyanú szerint bántalmazott gyermek súlyosnak minősíthető veszélyeztetettsége esetén, azonnali gondozási hely változási eljárása - Amennyiben a gyermek érdekét gondozási helye súlyosan veszélyezteti, a bántalmazott gondozási helyének megváltoztatására van lehetőség. Kivételek alól az olyan eset, amikor aktuálisan ténylegesen nincs üres férőhely az életkorának megfelelő másik gondozási helyen. Ilyen esetben kizárólag a Befogadó Otthonban helyezhető el a gyermek, de törekedni kell arra, hogy amint felszabadul másik gondozási helyen férőhely, haladéktalanul oda kerüljön áthelyezésre. - A bántalmazó gondozási helyének megváltoztatása kizárólag akkor javasolt, ha bizonyosan alátámasztható az, hogy az ő személyes érdekét (példaként az önsorsrontó magatartás, indulatkezelési zavar, mentális probléma) szolgálja a gondozási hely változás. Egy közösség védelme érdekében, amennyiben a gondozási hely megváltoztatása nem igazolható az ő érdekeként, érdemben nem alátámasztható az azonnali gondozási hely változás. (A gondozási hely változtatása, a szükséges gondozási hely részéről küldött, gyermekvédelmi gyámi javaslatban megfogalmazott és a Szakértői Bizottság szakembereitől kért vizsgálat eredményeként realizálható.) - Az illetékes gyámhatóság tájékoztatása rendkívüli jelentés formájában <p>A gyermekvédelmi gyám jelenléte: A gyermekvédelmi gyámnak jelen kell lennie a gyermek rendőrségi meghallgatásakor, valamint törekedni kell arra, hogy az orvosi vizsgálat során is jelen legyen. Amennyiben az orvosi vizsgálat során a jelenléte akadályozott, abban az esetben a helyettesítő gyám kíséri el a gyermeket. Amennyiben esetlegesen a helyettesítő gyám is akadályozott egyéb elháríthatatlan okból, abban az esetben a gondozási hely munkatársa kíséri el a gyermeket.</p>

<p>minden esetben a bántalmazott gondozási helyének megváltoztatásáról a van lehetőség?</p> <ul style="list-style-type: none"> - rendőrségi feljelentés – felnőtt által bántalmazás esetén minden esetben → dilemma helyzetek - gyámhatóság értesítése - részvétel a gyermekbántalmazással kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásában – „amennyiben lehetséges jelen kell lennie a bántalmazott gyermek rendőrségi meghallgatásakor, orvosi vizsgálat, egészségügyi ellátása során” - együttműködés a gyermekbántalmazás kivizsgálásában 	<p><u>Együttműködés a gyermekbántalmazás kivizsgálásában:</u> A vizsgálat kivizsgálása során nem garantálható az érintett személyek mindegyikének teljes értékű együttműködése. Súlyosabb esetek miatt indított vizsgálatok esetén célravezető, az objektív tényfeltárást szolgáló gyakorlat az, hogy az intézményvezető a gondozási hely vonatkozásában független, kívülálló, valamint megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkező gyermekvédelmi szakembereket kér fel a belső vizsgálat lefolytatására; az objektivitás és a szakmai érték maximalizálása érdekében.</p> <p><u>Rendőrségi feljelentés:</u> Gyermekbántalmazás felmerült gyanúja esetén mérlegelés nélkül meg kell tenni a gyermekvédelmi gyámi feljelentést. Olyan esetekben, amikor a gyanú szerint felmerült eset gyanúja szélsőségesen csekély (példaként egy a pofon tartalmát sem kimerítő legyintés, kortársak között), a rendőrség egyes munkatársai részéről nem támogatott a feljelentés elfogadása. Természetesen a rendőrség köteles elfogadni a feljelentést. Az esetleges téves megítélés, ténymegállapítás hibájának elkerülése érdekében, a biztonságos megoldása a rendőrségi feljelentés megtétele, mérlegelés nélkül; amennyiben a módszertan nem kerül módosításra a továbbiakban ilyen szempontú, jellegű differenciálás realizálása érdekében.</p> <p><u>Együttműködés a gyermekbántalmazás kivizsgálásában:</u> A vizsgálat kivizsgálása során nem garantálható az érintett személyek mindegyikének teljes értékű együttműködése. Súlyosabb esetek miatt indított vizsgálatok esetén célravezető, az objektív tényfeltárást szolgáló gyakorlat az, hogy az intézményvezető a gondozási hely vonatkozásában független, kívülálló, valamint megfelelő szakmai tapasztalattal rendelkező gyermekvédelmi szakembereket kér fel a belső vizsgálat lefolytatására; az objektivitás és a szakmai érték maximalizálása érdekében.</p>
<p>III.</p>	
<p>3. Összegzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - mely gyakorlatok segítettek, segíthetik a 	<p><u>Segítő és hátráltató gyakorlati tapasztalatok:</u> A vizsgálatok elrendelésének okáról és eredményéről a közvetlenül és a közvetetten érintett gyermekek és munkatársak számára nyújtott, megfelelő tájékoztatás nevelő hatású, valamint értékadó mércét mutat az ellátottak számára, a cselekedetek ok-okozati</p>

<p>gyermek helyzetének rendezését, és a bántalmazásos esetek megelőzését – melyek azok, amik hátráltatják mindezt</p> <p>- a módszertan határai, korlátai – mit nem várhatunk el az alkalmazásától?</p>	<p>következményeiről; elősegíti a normakövető magatartás kialakítását, megerősítését, valamint fokozza az ellátottak biztonságérzetét, megjeleníti a gyermekek védelemhez való jogának érvényesülését. A tájékoztatás és a gyermekek számára megfelelően kommunikált értelmezés elengedhetetlenül fontos.</p> <p>A bántalmazásos esetek megelőzését a módszertan abban a tekintetben szolgálja, hogy egyértelmű és minden ilyen esetben garanciálisan alkalmazott vizsgálati és szankcionálási kötelezettséget jelenít meg, amely iránymutatással szolgál a közvetetten érintett ellátottak és munkatársak számára is.</p> <p>A gyermek helyzetének rendezését azon esetek hátráltatják, amelyekben a felmerült bántalmazás gyanúját követő vizsgálat és rendőrségi eljárás során, azonnali gondozási hely válik szükségessé, amely a későbbiekben már a gyanú szerint bántalmazó személy ártatlansága esetén sem visszafordítható.</p> <p>A tapasztalatok szerint a vizsgálatok következményeként előfordul, hogy egy olyan munkatárs esete, aki a gyanú szerint bántalmazó, majd a vizsgálat és a rendőrségi eljárás alapján vétlen dolgozó, előnytelen attitűdöket vált ki a gyermekekből. („Kirúgatom magát” – ilyen és hasonló fenyegetésekkel igyekeznek frusztrálni, provokálni a róluk gondoskodó felnőtteket, egy-egy vizsgálat lefolytatásának hátrányos utóhatásaként.</p>